

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ

План развоја града Ужица 2023-2030.

Ужице, август 2022. године

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА	4
ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА	5
УВОД.....	7
Контекст Плана развоја града Ужица 2023-2030.	7
Процес израде плана развоја	9
Консултације са циљним групама и заинтересованим странама	12
ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА - ИЗВОД	17
Географски положај	17
Демографска структура и популациона политика	17
Привреда.....	18
Пољопривреда и рурални развој	20
Туризам	20
Урбанизам, просторно планирање и грађевинарство	21
Саобраћајна и телекомуникациона инфраструктура	21
Снабдевање водом за пиће	22
Канализациона мрежа	23
Управљање зеленим површинама	23
Животна средина.....	23
Управљање отпадом	25
Енергетика	25
Социјална политика.....	26
Здравствена заштита	27
Образовање	28
Омладина.....	29
Култура и информисање	29
Спорт	30
Људска права и родна равноправност	30
ВИЗИЈА РАЗВОЈА ГРАДА УЖИЦА.....	32
РАЗВОЈНИ ПРАВЦИ, ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ СА ПРЕГЛЕДОМ И ОПИСОМ МЕРА	33
ПРЕГЛЕД РАЗВОЈНИХ ПРАВАЦА, ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА	33
ОПИС ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА ЗА РАЗВОЈНИ ПРАВЦА ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА	37
<i>Приоритетни циљ 1: Заштита и унапређење животне средине.....</i>	<i>37</i>
<i>Приоритетни циљ 2: Одрживи развој туризма и повећање броја туриста</i>	<i>40</i>
<i>Приоритетни циљ 3: Одрживи развој тржишно оријентисане и конкурентне пољопривреде</i>	<i>50</i>
<i>Приоритетни циљ 4: Унапређење система за управљање отпадним водама</i>	<i>55</i>
<i>Приоритетни циљ 5: Унапређење система за управљање отпадом</i>	<i>59</i>
<i>Приоритетни циљ 6: Унапређење водоснабдевања</i>	<i>65</i>

Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА	7574
ОПИС ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА ЗА РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ СМАЊЕЊЕ ЗАГАЂЕЊА ВАЗДУХА	7776
Приоритетни циљ 7: Унапређење система саобраћаја	7776
Приоритетни циљ 8: Развој система зеленила и унапређење комуналних услуга чишћења и одржавања јавних зелених површина и јавне расвете.....	8281
Приоритетни циљ 9: Развој одрживе енергетике	8887
Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца СМАЊЕЊЕ ЗАГАЂЕЊА ВАЗДУХА	9493
ОПИС ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА ЗА РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ	9594
Приоритетни циљ 10: Унапређење пословног амбијента.....	9594
Приоритетни циљ 11: Развој и унапређење тржишта рада	9897
Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ	10099
ОПИС ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА ЗА РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВА ЗАЈЕДНИЦА СА ЈЕДНАКИМ МОГУЋНОСТИМА ЗА СВЕ И ПО МЕРИ СВИХ ГРАЂАНА	10199
Приоритетни циљ 12: Повећање обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем	10199
Приоритетни циљ 13: Унапређење услова у основним и средњим школама.....	107105
Приоритетни циљ 14: Стварање услова за „Ужице- универзитетски центар“	113111
Приоритетни циљ 15: Унапређење квалитета и доступности услуга социјалне заштите	115113
Приоритетни циљ 16: Унапређење културних садржаја за децу и младе.....	121119
Приоритетни циљ 17: Унапређење услова за бављење спортом и спровођење омладинске политике	129127
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 18: УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛОВА ЗА ОЧУВАЊЕ ЈАВНОГ ЗДРАВЉА И ПРОМОЦИЈА ЗДРАВИХ СТИЛОВА ЖИВОТА	134132
Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВА ЗАЈЕДНИЦА СА ЈЕДНАКИМ МОГУЋНОСТИМА ЗА СВЕ И ПО МЕРИ СВИХ ГРАЂАНА.....	139137
ОПИС ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА ЗА РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ ЈАВНА УПРАВА У ФУНКЦИЈИ ГРАЂАНА	140138
Приоритетни циљ 19: Унапређење квалитета услуга локалне самоуправе.....	140138
Приоритетни циљ 20: Унапређење информисања грађана и повећање њиховог учешћа у процесима планирања и доношења одлука	144142
Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ЈАВНА УПРАВА У ФУНКЦИЈИ ГРАЂАНА.....	146144
ПРИМЕНА ЦИЉЕВА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ	147145
ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊА СПРОВОЂЕЊА, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА.....	154152
Начин спровођења и начин праћења спровођења плана развоја	154152
Вредновање учинака плана развоја	155153
Извештавање и ревизија плана развоја.....	155153
ПРИЛОЗИ	156154

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

ПРЕДЛОГ НАЦРТА

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

АД	Акционарско друштво
АПР	Агенција за привредне регистре
АСС ЗС	Академија струковних студија Западна Србија-одсек Ужице
ГИЗ	Немачка организација за међународну сарадњу
ГИС	Географско информациони систем
ГКЦ	Градски културни центар
ГУ	Градска управа
ГУП	Генерални урбанистички план
ГЦ	Градски центар
ДОО	Друштво са ограниченом одговорношћу
ЕПС	Електропривреда Србије
ЕУ	Европска унија
ЗЗПС	Завод за заштиту природе Србије
ЗЛС	Закон о локалној самоуправи
ЗО	Златиборски округ
ЗПС	Закон о планском систему
ЗУП	Закон о управном поступку
ИКТ	Информационо-комуникационе технологије
ИО	Издвојено одељење
ЈКП	Јавно комунално предузеће
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЈП	Јавно предузеће
ЈПП	Јавно-приватно партнерство
ЈУ	Јавна установа
КЗМ	Канцеларија за младе
ЛАП	Локални акциони план
ЛЕАП	Локални еколошки акциони план
ЛЕР	Локално економски развој
ЛС	Локална самоуправа
МЗ	Месна заједница
МЗЖС	Министарство заштите животне средине
МОСИ	Међуопштинске омладинске спортске игре
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МСП	Мала и средња предузећа
МТК	Музејско туристички комплекс
МТТТ	Министарство трговине, туризма и телекомуникација
НМУ	Народни музеј Ужице
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НСП	Новчана социјална помоћ
ОЗБ	Основне зоне билансирања
ОИЕ	Обновљиви извори енергије
ОЦД	Организације цивилног друштва
ОШ	Основна школа
ПАС	Психоактивне супстанце
ПВО	Предшколско васпитање и образовање

<i>ПДР</i>	План детаљне регулације
<i>ПЗИ</i>	Пројекат за извођење
<i>ПКС РПК</i>	Привредна комора Србије-Регионална привредна комора
<i>ППОВ</i>	Постројење за пречишћавање отпадних вода
<i>ППП</i>	Припремни предшколски програм
<i>ПСО</i>	Примарна селекција отпада
<i>ПСС</i>	Планинарски савез Србије
<i>ПССС</i>	Пољопривредно-саветодавна стручна служба Ужице
<i>ПТД</i>	Пројектно техничка документација
<i>ПУ</i>	Предшколска установа
<i>РГЗ</i>	Републички геодетски завод
<i>РЈ</i>	Радна јединица
<i>РПГ</i>	Регистровано пољопривредно газдинство
<i>РРА</i>	Регионална развојна агенција
<i>РС</i>	Република Србија
<i>РСЈП</i>	Републички секретаријат за јавне политике
<i>РТО</i>	Регионална туристичка организација
<i>РЦУ</i>	Регионални центар за професионални развој запослених у образовању
<i>РЦУО</i>	Регионални центар за управљање отпадом
<i>СДЦ</i>	Швајцарска агенција за развој и сарадњу
<i>СКГО</i>	Стална конференција градова и општина
<i>СШ</i>	Средња школа
<i>ТО</i>	Туристичка организација
<i>ТОРЗС</i>	Туристичка организација регије Западна Србија
<i>ТОС</i>	Туристичка организација Србије
<i>ФДУ</i>	Факултет драмских уметности
<i>ФТН</i>	Факултет техничких наука
<i>ЦОР</i>	Циљеви одрживог развоја
<i>ЦСР</i>	Центар за социјални рад
<i>ЕUKI</i>	European Climate Initiatives
<i>IPA</i>	Instrument for pre-Accession Assistance
<i>RIS HUB UE</i>	Регионални иновациони start-up центар
<i>SCADA</i>	Supervisory Control and Data Acquisition
<i>SECAP</i>	Sustainable Energy and Climate Action Plan
<i>SWOT</i>	Анализа снага, слабости, прилика, претњи
<i>UNESCO</i>	специјализована агенција УН за образовање, науку и културу
<i>UNWTO</i>	Светска туристичка организација Уједињених нација

УВОД

Контекст Плана развоја града Ужица 2023-2030.

Документи развојног планирања јесу плански документи најширег обухвата којима се дефинишу оптимални развојни правци локалног подручја узимајући у обзир његова обележја, предности и ограничења сагледавајући притом могућности и претње које долазе из његовог окружења. **Закон о локалној самоуправи** -ЗЛС („Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014-др. закон, 101/2016-др. закон, 47/2018 и 111/2021-др. закон) дефинише локалне самоуправе као право грађана да непосредно и преко слободно изабраних представника управљају јавним пословима од непосредног, заједничког и општег интереса за локално становништво, као и права и обавезе органа локалне самоуправе да, у складу са законом, планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво.¹ **Закон о планском систему** (ЗПС) („Службени гласник РС“, бр. 30/2018 од 20.04.2018.), детаљно дефинише обавезу локалне самоуправе да планирају јавне послове у својој надлежности, путем успостављања ефикасног, транспарентног, координисаног и реалног система планирања на свим нивоима власти, обухватајући кључне аспекте социјалне и економске развојне политике, реалног и развојног просторног развоја, уз оптимално коришћење буџетских средстава и обезбеђење одрживог раста и развоја.² На основу овог Закона, спуштајући се на ниво локалне самоуправе, план развоја представља хијерархијски највиши документ развојног планирања, за чију израду, усвајање, спровођење и праћење спровођења је надлежна јединица локалне самоуправе.

Уредбом о обавезним елементима плана развоја јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 107/2020 од 14.8.2020.) прописана је садржина планског документа састављена од прегледа и анализе постојећег стања, визије односно жељеног стања, приоритетних циљева развоја који се желе постићи, као и прегледа и кратак опис одговарајућих мера, које се даље разрађују документима јавних политика и средњорочним плановима јединица локалне самоуправе.

Транспарентност читавог процеса и партиципативни приступ, као главни аспекти начела јавности и партнерства, који се поред других начела по први пут обрађују и јасно дефинишу једним оваквим законским актом, подразумевали су директну укљученост свих заинтересованих страна, представника јавног, приватног и цивилног сектора: градског руководства, чланова Градског већа, начелника управа и служби града Ужица, директора и стручних кадрова из јавних предузећа и установа, образовних установа, грађана, организација цивилног друштва, представника корпоративног и приватног сектора, образовних и истраживачких заједница, професионалних удружења, медија. Свима њима је дата могућност да истакну и дискутују своје приоритете и дају допринос јаснијем дефинисању проблема, бољем сагледавању могућих опција за њихово решавање, постављање јасних, стварних и достижних циљева, чије ће спровођење бити могуће мерити и вредновати. Суштина овакве партиципативне методологије била је у томе да се, корак по корак, од широке слике тренутног стања, уз прикупљање неопходних информација и детаљну анализу података, дође до конкретних акција, чија ће реализација довести до видљивих и мерљивих побољшања у приоритетним областима града Ужица.

¹ Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон)

² *Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе*, СКГО: Милена Радомировић, Драгана Алексић, Александар Маринковић, Београд, април 2020. године (Публикација је израђена уз помоћ Владе Савезне Републике Немачке, посредством пројекта немачко-српске развојне сарадње „Подршка реформи јавне управе у Србији“, који спроводи GIZ)

Имајући у виду да је План развоја града Ужица мултисекторски плански документ и да је један од услова за његову успешну примену усаглашеност са осталим документима јавних политика (стратегијама и програмима, са њиховим акционим плановима), почев од националног нивоа, преко регионалног па до локалног, посебна пажња је поклоњена њиховој међусобној хоризонталној и вертикалној усаглашености, уважавајући оквир надлежности локалне самоуправе које различити законски акти прописују. Базирајући се на чињеници да је урбани развој у директној вези са економским и инфраструктурним развојем, квалитетом друштвеног живота, одрживим коришћењем природних, материјалних и нематеријалних ресурса, План развоја града Ужица 2023-2030. и приоритетни циљеви и мере које су овим планским документом дефинисани, усклађени су са циљевима **Генералног урбанистичког плана, Просторног плана града Ужица** као и мерама које су предвиђене плановима детаљне регулације за специфичне делове насеља или подручја. Досадашњи развој града Ужица био је заснован на **Стратегији локалног одрживог развоја града Ужица 2012-2020. године**. За потребе ефикасне имплементације те Стратегије дефинисан је Акциони план за петогодишњи период, као оперативни део стратешког документа са детаљном разрадом активности за све стратешке циљеве, укључујући и финансијске и имплементационе одредбе.

Током израде Плана развоја града Ужица 2023-2030, као и приликом дефинисања свих даљих корака који ће се спроводити у предстојећем седмогодишњем периоду у сврху достизања предвиђених жељених стања, поштована су начела која су дефинисана Законом о планском систему: начело економичности, начело финансијске одрживости, начело реалистичности, начело релевантности и поузданости, начело конзистентности и усклађености, начело континуитета планирања, начело пропорционалности, начело превенције и предострожности, начело једнакости и недискриминације, начело координације и сарадње, начело јавности и партнерства, начело одговорности, начело временске одређености, начело интегралности и одрживог раста и развоја.

Посебно треба напоменути да се Град Ужице не само приликом израде овог документа, већ и приликом израде других планских докумената и током њиховог спровођења придржавао захтева за очување и заштиту животне средине, кроз спречавање прекомерног коришћења природних ресурса, њихово очување и даље унапређење, повећање енергетске ефикасности...

Град Ужице је приликом израде Плана развоја био вођен значајем усклађивања овог планског документа са међународним оквиром развојног планирања, и то са приоритетима из преговарачких поглавља и Агендом 2030, која представља међународни глобални оквир уграђен у све политике ЕУ. Тиме се додатно даје на значају једном оваквом дугорочном развојном документу, какав је План развоја.

План развоја града Ужица 2023-2030. подразумевао је употребу родно сензитивног језика којим се доприноси подизању свести о значају једнакости жена и мушкараца и увођење начела једнакости и равноправности полова у све сфере друштвеног живота.

Термини изражени у публикацији у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски род лица на које се односе.

Процес израде плана развоја

Поштујући законске и подзаконске акте у области планског система, процес израде Плана развоја града Ужица за период 2023-2030. (у даљем тексту: План развоја) спроведен је кроз **следеће фазе**:

- Припрема и организација процеса
- Преглед и анализа постојећег стања
- Дефинисање визије, односно жељеног стања
- Дефинисање приоритетних циљева
- Дефинисање мера
- Дефинисање оквира за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја
- Усвајање и објављивање Плана развоја

Илустрација 1: Фазе израде плана развоја³

Читав процес израде Плана развоја праћен је континуираним консултацијама, прикупљањем и обрадом података који се прожимају кроз више фаза процеса израде Плана развоја.

План развоја града Ужица за период 2023-2030. урађен је кроз менторску подршку у оквиру Пројекта за менторство у локалном процесу планирања, у оквиру кога је пружена подршка за две јединице локалне самоуправе: Ужице и Сремски Карловци за израду планова развоја и примене циљева одрживог развоја на локалном нивоу. Пројекат се финансира из гранта – донације немачког Савезног министарства за економску сарадњу и развој у оквиру Пројекта „Реформа јавних финансија/Финансирање Агенде 2030“ и спроводи се посредством Немачке организације за међународну сарадњу (ГИЗ) и Републичког секретаријата за јавне политике (РСЈП) и у сарадњи са Платформом „Одрживи развој за све“ и Сталном коференцијом градова и општина (СКГО) Пројекат се суфинансира средствима Швајцарске агенције за развој и сарадњу (СДЦ).

За потребе редовне комуникације са јавношћу, односно за обезбеђивање пуне транспарентности и партиципативне методологије креиран је посебан банер на званичној интернет страници града

³ *Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе*, СКГО: Милена Радомировић, Драгана Алексић, Александар Маринковић, Београд, април 2020. године (Публикација је израђена уз помоћ Владе Савезне Републике Немачке, посредством пројекта немачко-српске развојне сарадње „Подршка реформи јавне управе у Србији“, који спроводи GIZ)

Ужица⁴, у оквиру којег су приложена сва документа која прате процес израде и усвајања Плана развоја, што ће се наставити и касније током његовог спровођења, вредновања и извештавања.

Припремна фаза је праћена низом аката на основу којих је започет и формално утемељен процес израде планског документа. Након скупштинске Одлуке о приступању изради Плана развоја града Ужица, („Службени лист града Ужице“ бр. 18/21), донет је план активности на изради Плана развоја. Решењем градоначелника број 30-4/21-1 од 29.04.2021. године, именован је Координациони тим за израду Плана развоја града Ужица, као основни формални организациони формат који усмерава и прати процес израде документа. Градоначелник је донео Решење о броју тематских радних група и именовани су руководиоци тематских радних група (Решење број 30-4/21-2 од 29.04.2021. године). Сprovedен је процес одабира представника цивилног друштва за чланство у тематским радним групама – образована је Комисија за избор представника ОЦД за чланове тематских радних група, објављен јавни позив на веб страници Града Ужица и друштвеним мрежама, а потом спроведен процес избора по дефинисаним критеријумима, па донето Решење о именовању представника организација цивилног друштва у раду тематских радних група број 30-4/21-5 од 23.06.2021. године. Потом је од стране координатора планског процеса уз подршку Координационог тима, руководиоца радних група и Комисије за избор представника организација цивилног друштва, урађена анализа заинтересованих страна, којом су идентификовани најважнији актери и анализиран њихов интересе и утицај. На основу анализе заинтересованих страна, успостављен је Партнерски форум и од стране градоначелник града Ужица донето Решење о именовању чланова тематских радних група и подгрупа за израду Плана развоја града Ужица број 30-4/21-35 од 25.06.2021. године. У Прилогу 1 наведени су чланови Координационог тима, тематских радних група/подгрупа и Партнерског форума.

Процес израде и усвајања Плана развоја, поштујући начела дефинисана Законом о планском систему, подразумевао је благовремено и континуирано објављивање информација о фазама процеса кроз које се рад на Плану развоја одвија и напредује, као и одговарајућих документа која су проистекла из појединачних фаза планског процеса. За почетак, јавност је обавештена о формализацији процеса израде Плана развоја кроз објављивање обавештења на званичној интернет страници града Ужица, заједно са прегледом активности предвиђених до усвајања финалне верзије Плана развоја од стране Скупштине града на предлог Градског већа. У овој фази, путем званичног градског портала, шира јавност је обавештена о могућностима укључивања у процес израде планског документа кроз партиципацију у раду тематских радних група. Јавни позив за организације цивилног друштва и представнике приватног сектора, имао је за циљ да се у читав процес укључе све кључне заинтересоване стране, путем активне партиципације, давања предлога, сугестија у јаснијем дефинисању проблема, бољем сагледавању могућих опција за њихово решавање, постављању јасних, стварних и достижних циљева чије спровођење је могуће мерити и вредновати.

Анализа постојећег стања указала је на чињенице где се град Ужице тренутно налази када је у питању стање његовог развоја и развојни потенцијали, а на основу прикупљених и обрађених података из примарних и секундарних извора. У фази прегледа и анализе постојећег стања посебна пажња посвећена је прегледу претходно реализованих планских и стратешких докумената донетих на подручју града Ужица. Код анализе постојећих планских докумената сагледана су и кључна важећа планска документа на националном и регионалном нивоу, која су од интереса и значаја за локалну самоуправу. Приликом израде прегледа и анализе постојећег стања кроз све области у надлежности локалне самоуправе прожета је анализа локалног буџета, односно дат је приказ финансијских капацитета града Ужица пар година уназад, што је у каснијим фазама израде планског

⁴ <https://uzice.rs/izrada-plana-razvoja-grada-uzica-2023-2030/>

документа послужило код дефинисања индикативног финансијског оквира за примену Плана развоја. Додатна хоризонтална димензија као интегрални део анализираних области се односила на анализу и тумачење родно сензитивних података.

Показатељи стања по приоритетним областима, посматрајући период од најмање пет година уназад, а за поједине области и дуже од поменутог, приказани су табеларно и графички, као и упоредно, поредећи град Ужице са вредностима предметних показатеља на нивоу Златиборске области, Републике Србије, градова Чачак и Ваљево као упоредивих градова из исте групе развијености.

На крају ове фазе, кроз радионице одржане у првој седмици месеца априла 2022. године и активну партиципацију чланова тематских радних група, приступило се изради нацрта SWOT анализе и идентификовању кључних проблема и узрока тих проблема у областима: економски развој, друштвени развој, инфраструктура, заштита животне средине и урбани развој. Овај алат је омогућио мапирање кључних проблема на које се треба фокусирати, у циљу идентификовања ресурса локалне заједнице на којима План развоја почива.

Након завршетка овог процеса кренуло се у следеће кораке, почевши од дефинисања визије. Исто као и у претходној фази ови сегменти Плана развоја су урађени кроз радионице и консултације са тематским радним групама, коришћењем *brainstorming* методе.

Визија развоја града Ужица представља жељено, али и реално стање којем се тежи у будућности, по истеку планског периода. Другим речима под дефинисање визије подразумевало се предвиђање позитивних промена које се постижу спровођењем Плана развоја, након периода на који се План развоја односи. Визија је дефинисана тако да с једне стране буде концизна, инспиративна и амбициозна али и достижна и корисна за следећи корак - дефинисање приоритетних циљева развоја (груписаних у приоритетне правце развоја). Овај консултативни процес подразумевао је дискусију о компаративним предностима града Ужица, могућностима које се пружају за даљи, пре свега одрживи развој привреде, туризма, пољопривреде, могућностима стварања перспективног амбијента погодног за инвестирање са једне стране, и за ублажавање миграторних кретања и одлива младих са друге стране. Сваки од развојних праваца и сваки од дефинисаних приоритетних циљева заснован је на принципима одрживости и заштите животне средине, како би град Ужице у предстојећем периоду ишао правцем ублажавања једног од кључних препознатих проблема који се огледа у лошем квалитету ваздуха, као и у правцу очувања и даљег унапређења осталих природних ресурса.

Приоритетни циљеви представљају пројекције жељеног стања које доприносе остварењу визије, кроз спровођење мера. Приоритетни циљеви су дефинисани коришћењем *SMART* логике (*S (specific)*-специфични, *M (measurable)*-мерљиви, *A (achievable)*-достижни, *R (realistic)*-реални, *T (time constrained)*-временски одређени). На нивоу приоритетних циљева дефинисани су показатељи учинка за које су утврђене почетне - базне вредности, циљане вредности - вредности којима се тежи на крају планског периода и извори који поткрепљују наведене квантификоване показатеље. Овим начином рада омогућено је мерење успеха у остварењу жељене промене између почетног стања и стања након спровођења мера које припадају односном циљу, руководећи се принципом реалности и остваривости у планском временском периоду.

Код формулисања приоритетних циљева и избора показатеља учинка, узете су у обзир правне тековине и јавне политике ЕУ као и веза са УН Агендом 2030 која дефинише глобалне Циљеве одрживог развоја (ЦОР). Планом развоја града Ужица извршено је прилагођавање глобалних циљева (Циљева одрживог развоја) нижим нивоима планирања. Другим речима, локалне власти Града Ужица су у процесу планирања узимали у обзир допринос који треба постићи у остваривању Циљева одрживог развоја, приступом „одоздо према горе“.

Нови плански систем предвиђа да се приоритетни циљеви даље разрађују документима јавних политика ужег обима (локалне стратегије, програми), те у том смислу План развоја града Ужица садржи најзначајније приоритетне циљеве. Уредба о средњорочном планирању оставља могућност да локална самоуправа у средњорочном плану утврди конкретније мере и активности и да за њих формулише опште и посебне циљеве нижег нивоа.

План развоја града Ужица у петом кораку даје **преглед и кратак опис предложених мера**, као кључних и повезаних активности које ће Град Ужице предузети ради постизања дефинисаних циљева и жељених стања током или на крају седмогодишњег планског периода.

Поштујући законску регулативу којом се прописује процес планирања на локалном нивоу, План развоја града Ужица препознаје следеће мере јавних политика: **регулаторне**, у које спадају фискалне мере (субвенције, порези и друго) и друге финансијске и нефинансијске мере; **информативно-едукативне** (информационе и образовне кампање и друго); **институционално управљачко организационе** које подразумевају формирање нових и укидање постојећих институција, промене организационе структуре одређених субјеката, промене броја и компетенција запослених и др; **обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему**, укључујући и јавне инвестиције (капитални и инфраструктурни пројекти, инвестиције и др.).⁵

При дефинисању мера извршена је и идентификација носилаца реализације и праћења реализације, рокови реализације, процена потребних финансијских средстава и могућих извора финансирања. И на нивоу мера дефинисани су показатељи учинка, који ће у предстојећем периоду олакшати даљи рад на припреми средњорочног плана. За неке од њих утврђене су циљне вредности, а у средњорочном плану ће се за сваку меру дефинисати базне и циљне вредности за период на који се средњорочни план односи.

Последњи корак у процесу израде Плана развоја је подразумевао **дефинисање управљачког оквира за спровођење Плана развоја**, као институционалног механизма за праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака, у сврху повећања ефикасности и повећања вероватноће остваривања приоритетних циљева дефинисаних Планом развоја. У суштини, ова фаза је подразумевала утврђивање одговорности унутар јединице локалне самоуправе.

Усвајање и објављивање Плана развоја је процес који је претходио почетку спровођења Плана развоја. Предуслов за усвајање Плана развоја града Ужица, представљала је јавна расправа о нацрту документа, са циљем да се и шира јавност из локалне заједнице упозна са садржином предлога планског документа. Тиме се заокружио консултативни процес и припремила коначна верзија Нацрта плана развоја. Јавна расправа о Нацрту плана развоја града Ужица 2023-2030. вођена је од _____ . године, тако што је документ био постављен на званичној интернет страници Града уз могућност давања коментара и предлога за његово унапређење. Извештај о спроведеној Јавној расправи приложен је уз усвојени Нацрт плана развоја града Ужица од стране Градског већа, приликом његовог подношења Скупштини града на усвајање.

Одлуком Скупштине града Ужица бр. _____ од _____ . године, усвојен је План развоја града Ужица за период 2023-2030. као највиши документ развојног планирања на локалном нивоу.

Консултације са циљним групама и заинтересованим странама

Закон о планском систему прописује да се у процесу управљања системом јавних политика као и приликом израде и спровођења планских докумената поштују начела управљања системом јавних политика. У овом контексту мора се нагласити да се Град Ужице, поштујући правне одредбе ЗПС

⁵ Закон о планском систему („Службени гласник РС“, бр. 30/2018 од 20.04.2018.)

кроз читав плански процес руководио овим начелима, где посебно место заузима начело јавности и партнерства. Под овим се подразумева да се јавне политике утврђују у оквиру транспарентног и консултативног процеса, односно да се током израде и спровођења планских докумената, као и анализе ефеката и вредновања учинака јавних политика, спроводи транспарентан процес консултација са свим заинтересованим странама и циљним групама, укључујући и удружења и друге организације цивилног друштва, научно-истраживачке и друге организације, водећи рачуна да се омогући остваривање појединачних правних и других интереса свих заинтересованих страна и циљних група, уз истовремену заштиту јавног интереса.⁶

Квалитетно припремљене и спроведене консултације у свим фазама планског процеса, допринеле су јаснијем виђењу проблема, њиховом квалитетнијем дефинисању, али и сврсисходнијем сагледавању потенцијалних решења за ублажавање или елиминисање идентификованих проблема. Допринос који су заинтересоване стране дале у процесу израде Плана развоја града Ужица, гарант је да су одлуке донете Планом развоја у интересу целокупне локалне заједнице, уз истовремено избегавање ризика од евентуалних негативних последица, али и користан алат за поделу одговорности у домену изабраних решења планираних у осмогодишњем периоду важења овог планског документа. Пример добре праксе који је следила и локална власт града Ужица, односила се на укључивање ширег круга заинтересованих актера у процес планирања кроз формирање Партнерског форума, као веома корисног консултативног инструмента и механизма за успостављање чврстих веза и партнерских односа између донисилаца одлука са једне стране и представника локалне заједнице, цивилног друштва и приватног сектора са друге стране. Партнерски форум се током израде Плана развоја града Ужица показао као веома ефектан инструмент, који ће се користити и у каснијим фазама, током спровођења и праћења спровођења Плана развоја на локалном нивоу.

Током процеса израде Плана развоја, Град Ужице је организовао консултације са различитим циљним групама и заинтересованим странама, а што је приказано у следећој табели:

Табела 1. Преглед одржаних консултација са циљним групама и заинтересованим странама

Опис активности	Временски оквир
Консултативни састанци са члановима тематских радних група и подгрупа у сврху разматрања прве радне верзије прегледа и анализе постојећег стања по тематским областима у граду Ужицу	Септембар 2021.
Консултативни састанци са члановима тематских радних група и подгрупа у сврху израде SWOT матрица за сваку од појединих тематских подобласти	Новембар 2021 – јануар 2022.
Консултације са члановима тематских радних група и подгрупа из области економски развој у сврху финализације SWOT анализа по појединачним подобластима и структурисања проблема у области економски развој.	05.4.2022.
Консултације са члановима тематских радних група и подгрупа из области инфраструктура, заштита животне средине и урбани развој у сврху финализације SWOT анализа по појединачним подобластима и структурисања проблема у областима инфраструктура, заштита животне средине и урбани развој.	06.4.2022.
Консултације са члановима тематских радних група и подгрупа из области друштвени развој у сврху финализације SWOT анализа по појединачним подобластима и структурисања проблема у области друштвени развој.	07.4.2022.
Консултације са члановима тематских радних група и подгрупа из области/подобласти инфраструктура, заштита животне средине, урбани развој, саобраћај и јавна безбедност у	18.4.2022.

⁶ Закон о планском систему („Службени гласник РС“, бр. 30/2018 од 20.04.2018.)

Опис активности	Временски оквир
сврху дефинисања визије, развојних праваца и приоритетних циљева.	
Консултације са члановима тематских радних група и подгрупа из области/подобласти привреда, пољопривреда и рурални развој, туризам, тржиште рада у сврху дефинисања визије, развојних праваца и приоритетних циљева.	18.4.2022.
Консултације са члановима тематских радних група и подгрупа из области друштвени развој (образовање, социјална заштита, здравствена заштита, популациона политика, култура и информисање, спорт и млади) у сврху дефинисања визије, развојних праваца и приоритетних циљева.	19.4.2022.
Консултације са члановима тематских радних група и подгрупа из области/подобласти јавна управа и добро управљање, финансије, људски ресурси, правосуђе и правни систем, дигитална трансформација, јавно информисање, парламентаризам и јавна безбедност у сврху дефинисања визије, развојних праваца и приоритетних циљева.	19.4.2022.
Достављање предлога логике интервенције заинтересованим странама путем електронске поште и прикупљање коментара	Од 20.4.2022.
Консултативни састанак са члановима Савета за привреду	29.4.2022.
Консултативни састанак са председницима месних заједница	09.5.2022.
Консултативни састанак са директорима јавних предузећа	09.5.2022.
Консултативни састанак са Саветом за пољопривреду	10.5.2022.
Консултативни састанак са Саветом за родну равноправност	10.5.2022.
Консултативни састанак са Саветом за саобраћај	10.5.2022.
Консултативни састанак са Ужичком академском парламентарном унијом	11.5.2022.
Консултативни састанак Партнерског форума у циљу представљања процеса израде, презентовање нацрта анализе стања и предлога логике интервенције (визија, развојни правци, приоритетни циљеви)	11.5.2022.
Консултативни састанак са представницима установа културе, ОЦД и Канцеларије за младе у сврху дефинисања мера у области култура	13.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за енергетику и представницима ЈП Електродистрибуција и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области енергетика	13.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за заштиту животне средине и представницима јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области комуналне услуге	13.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за саобраћај и члановима Савета за саобраћај у сврху дефинисања мера у области саобраћај	13.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за пољопривреду и члановима Савета за пољопривреду у сврху дефинисања мера у области пољопривреда	16.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за привреду и члановима Савета за привреду у сврху дефинисања мера у области привреда	16.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за туризам у сврху дефинисања мера у области туризам	16.5.2022.
Консултативни састанак са представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области водоснабдевање	16.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за заштиту животне средине и	16.5.2022.

Опис активности	Временски оквир
представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области управљање отпадним водама	
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за заштиту животне средине и представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области управљање отпадом	17.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематских радних група за информисање и добру управу и начелницима градских управа у сврху дефинисања мера у областима добра управа и јавно информисање	17.5.2022.
Консултативни састанак са представницима РРА Златибор и високо-школских установа у сврху дефинисања мера у оквиру приоритетног циља који се односи на успостављање универзитетског центра	17.5.2022.
Консултативни састанак са представницима Града Ужица, ПУ Ужице и организација цивилног друштва у сврху дефинисања мера у области предшколско васпитање и образовање	18.5.2022.
Консултативни састанак са представницима основних и средњих школа и представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области основно и средње образовање	18.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за социјалну заштиту у сврху дефинисања мера у области социјална заштита	18.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за здравствену заштиту у сврху дефинисања мера у области здравствена заштита	18.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за спорт у сврху дефинисања мера у области спорт	18.5.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за јавну безбедност у сврху дефинисања мера које се односе на јавну безбедност	19.5.2022.
Достављање предлога развојних праваца, приоритетних циљева и мера заинтересованим странама (укључујући и 65 ОЦД) путем електронске поште и прикупљање коментара	Од 03.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за пољопривреду и члановима Савета за пољопривреду у сврху дефинисања мера у области пољопривреда	07.6.2022.
Консултативни састанак са представницима установа културе, ОЦД и Канцеларије за младе у сврху дефинисања мера у области култура	07.6.2022.
Консултативни састанак са представницима Града Ужица, ПУ Ужице и организација цивилног друштва у сврху дефинисања мера у области предшколско васпитање и образовање	07.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за здравствену заштиту у сврху дефинисања мера у области здравствена заштита	07.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за социјалну заштиту у сврху дефинисања мера у области социјална заштита	08.6.2022.
Консултативни састанак са представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области водоснабдевање	08.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за саобраћај и члановима Савета за саобраћај у сврху дефинисања мера у области саобраћај	08.6.2022.
Консултативни састанак са представницима установа културе, ОЦД и Канцеларије за младе у сврху дефинисања мера у области култура	15.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за заштиту животне средине и	15.6.2022.

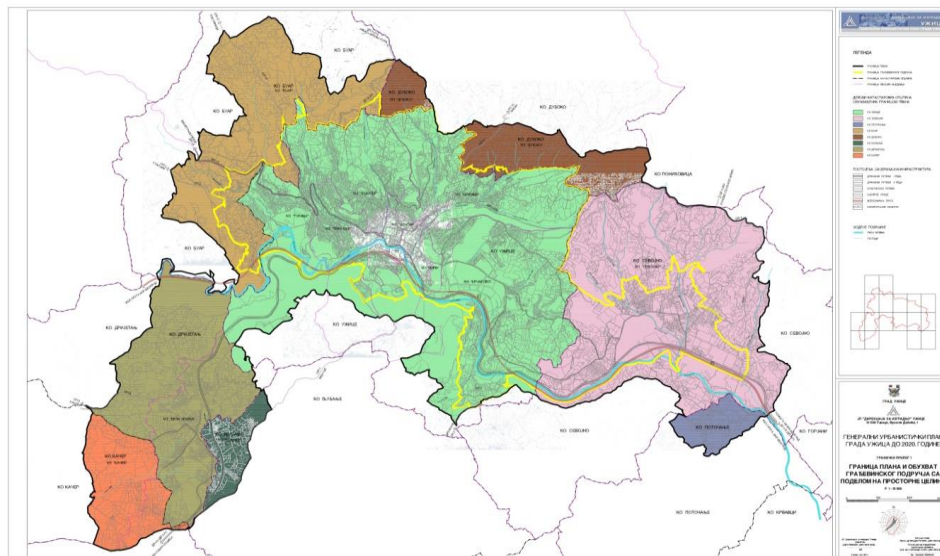
Опис активности	Временски оквир
представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области управљање отпадним водама	
Консултативни састанак са представницима основних и средњих школа и представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области основно и средње образовање	15.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за заштиту животне средине и представницима јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области комуналне услуге	15.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за спорт и Канцеларијом за младе у сврху дефинисања мера у области спорт и омладина	16.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за туризам у сврху дефинисања мера у области туризам	16.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за заштиту животне средине и представницима јавних и јавно-комуналних предузећа у сврху дефинисања мера у области управљање отпадом	16.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за енергетику у сврху дефинисања мера у области енергетика	16.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематске радне групе за привреду у сврху дефинисања мера у области привреда	17.6.2022.
Консултативни састанак са члановима тематских радних група за информисање и добру управу и начелницима градских управа у сврху дефинисања мера у областима добра управа и јавно информисање	17.6.2022.
.....	

ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА - ИЗВОД⁷

Географски положај

Град Ужице представља административни центар, по површини, највећег округа у Србији-Златиборског управног округа. Укључујући и градску општину Севојно, заузима површину од 667km² подељених у 41 насељену заједницу. Налази се у југозападној Србији, на тремећи Републике Србије, Црне Горе и Босне и Херцеговине, са приближно подједнаком удаљености од престоница све три наведене земље: Ужице-Београд 200km, Ужице-Подгорица 235km, Ужице-Сарајево 190km.

Слика 1. Мапа града Ужица

Извор: Генерални урбанистички план града Ужица до 2020. године

Демографска структура и популациона политика

Као и у осталим локалним самоуправа у Републици Србији, током последње две деценије на територији града Ужица уочљиво је **присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава**, смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење. Од последњег Пописа до данас, дошло је до значајних демографских промена у граду Ужицу. **Број становника је смањен** са 78.040 на 72.096⁸, односно за 7,62%; смањена је и густина насељености, а **просечна старост становништва је имала скок** за више од 2 године. Поређењем података у последњих 10 година, поред чињенице да долази до сталног пада броја становника, забрињава податак да се у категорији старије популације 65+, региструје пораст и у апсолутним вредностима као и у уделу старије популације у укупном становништву, са 16,7% у 2011. на 22,2% у 2020. години. Број становника млађе популације (15-29 година) опао је за 23,88%, а са друге стране и **удео младих у укупном броју становника региструје пад** за 3,2 процентне јединице поредећи пописну и 2020. годину. Неповољној демографској слици додатно доприносе и **унутрашње миграције**. Од 2011. када је број одсељених био за 235 већи од броја досељених, у

⁷ На основу прегледа и анализе постојећег стања у областима: економски развој; инфраструктура и заштита животне средине; друштвени развој; добра управа (Прилог 2, Прилог 3, Прилог 4 и Прилог 5).

⁸ Републички завод за статистику, Процена броја становника у 2020.

2020. години је било 308 лица више која су се одселила из Ужица у односу на број досељених, што указује на раст од 31,06%. Детаљан приказ демографских показатеља дат је у Табели 2.

Да неповољни демографски показатељи прате и остале локалне самоуправе у Србији, говоре и упоредни подаци са градовима Ваљево и Чачак. Број становника у граду Ваљеву је за посматраних десет година имао пад од 6,43%, удео младих је смањен на 15,2%, уз истовремени скок удела старије популације на 22% у 2020. години. У истом периоду у граду Чачку забележена је депопулација од 5,73%, удео младих је смањен на 15,8%, а удео старије популације бележи раст на 22,4% у 2020. години.⁹

Табела 2. Демографски показатељи

Назив индикатора	2011	2020
Густина насељености	117	108
Становништво - Млади (15-29 година)	14.384	10.949
Старије становништво (65 и више), као % укупног становништва	16,7	22,2
Просечна старост становништва	42,37	44,65
Природни прираштај	-332	-600
Унутрашњи миграциони салдо	-235	-308

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Негативна стопа природног прираштаја (-8.32 промила у 2020. години), је благо повољнија у поређењу са Златиборском облашћу (-9), односно иста посматрајући упоредиве градове Чачак и Ваљево. Позитивна чињеница је свакако драстично **смањивање броја умрле одојчади на 1.000 живорођених** (3), што је повољније у поређењу са облашћу (4), али и значајно неповољније посматрајући градове Ваљево (1) и Чачак у којем није забележен ниједан губитак у току референтне године. Када је реч о **индексу старења**, као процентуалном учешћу особа старих 60 и више година према становништву млађем од 20 година, град Ужице бележи вредност од 162, што је неповољнији податак у односу на национални ниво (144), Златиборску област (157), град Чачак (155). Благо повољнију вредност препознајемо када град Ужице поредимо са градом Ваљево где износи 166. На основу тога закључујемо да је **становништво града Ужица веома старо**.

Феномен недовољног рађања, који карактерише мањи број живорођених него што је потребно за просто обнављање становништва је централни проблем демографског развоја како Србије у целини, тако и града Ужица. Као најзначајније последице **дугорочно ниског фертилитета** јављају се демографско старење, пад укупног броја становника, недостатак радне снаге, смањен економски раст итд. У ситуацији када је ниво фертилитета знатно испод нивоа прости замене, узрокујући све мањи број деце, која су извор будуће радне снаге, све ће теже бити издржавати старо становништво.

Привреда

Град Ужице је привредни центар Златиборског округа са здравом, конкурентном, извозно оријентисаном привредом, захваљујући пословној делатности коју обавља 834 привредна друшта, 3.224 предузетника, са скоро 25 милиона динара суфицита. Укупан износ остварених инвестиција на територији града Ужица у 2020. години износио је 3.625.999.000 динара, од чега 42,53% бележе инвестиције у прерађивачкој индустрији.^{10,11}

⁹ Аналитички сервис ЈЛС

¹⁰ Аналитички сервис ЈЛС

Привредна активност се одвија у 11 сектора, али највећи утицај на привредна кретања имају предузећа из **прерађивачке индустрије (прерада обојених метала, агроиндустрија, текстилна индустрија, производи наменске индустрије), грађевинарства и трговине.**

Број привредних друштава на 1.000 становника у граду Ужицу у 2020. години је био изнад просека Златиборске области (10,1), незнатно испод просека нивоа Републике (12,23), али и далеко нижи у односу на градове Ваљево (15) и Чачак (16). Нето ефекат оснивања нових привредних друштава у 2020. години у граду Ужицу (3,3) био је мало изнад нивоа Златиборске области (3,1) и просека свих ЈЛС (3,0), већи од градова Чачак (1,9) и Ваљево (1,8), с тим да оба упоређива града имају далеко већи број активних регистрованих привредних друштава (1.249 Ваљево и 1.715 Чачак).

Када је у питању број предузетника на 1.000 становника, евидентан је раст по просечној годишњој стопи од 3,90%. Број предузетничких радњи на 1.000 становника у 2020. години био је изнад просека Републике (39), и у нивоу просека Златиборске области, али и нижи у односу на друге упоређиве градове (Ваљево-50; Чачак-48). У истој години нето ефекат оснивања нових предузетника у граду Ужицу (1,1) је значајно испод просечне вредности на нивоу Републике (1,76), испод нивоа Златиборске области (1,46), града Ваљева (1,4), али и незнатно виши од просечне вредности овог показатеља на нивоу града Чачка (1).

Табела 3. Показатељи привредног развоја

Назив индикатора	2016	2017	2018	2019	2020
Број привредних друштава на 1.000 становника	11	12	12	11	12
Нето ефекат оснивања нових привредних друштава	2,4	2,4	2	0,4	3,3
Број предузетника на 1.000 становника	37	39	42	44	45
Нето ефекат оснивања нових предузетника	1,6	1,5	1,5	1,5	1,1
Број запослених лица	23.057	23.262	23.455	23.614	23.865
Број незапослена лица	5.208	4.188	3.548	3.522	3.780
Просечна зарада без пореза и доприноса, РСД	46.082	48.359	47.892	52.211	56.794

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Приметан је и континуиран **тренд раста броја запослених** и то у износу од 3,5% поредећи прву и последњу посматрану годину. **Незапосленост показује континуиран тренд опадања** са изузетком 2020. године у којој је незапосленост порасла за 7,35% што се може повезати са пандемијским условима и гашењем привредних субјеката услед финансијске кризе. Ако упоредимо прву и последњу посматрану годину позитивна чињеница је смањење незапослености за чак 27%. У укупном броју незапослених према подацима за 2020. годину 55,40% су биле жене. Додатна позитивна чињеница јесте да овај параметар у 2020. години има ниже вредности у односу и на Ваљево (58,2%) и Чачак (61,1%), али нешто веће од просека РС (54,46%). У квалификационој структури незапослених лица највеће учешће имају лица са III и IV степеном стручности (57% у 2020.), на другом месту су лица са високим нивоом квалификација 22,8%, док лица без и са ниским нивоом квалификација учествују са 20,2%. С обзиром да је удео најниже квалификационе групе у укупној незапослености нижи и од просека РС (34,24%), од просека Златиборске области (28,93%) као и од просека градова Чачак (21,8%) и Ваљево (34,3%), може се констатовати **веома добра квалификациона структура незапосленог становништва**. Млади до 29 година у укупној незапослености у 2020. години учествују са 21,4%.

¹¹ По подацима из АПР на подручју града Ужица послује 4269 активних привредних субјеката, и то: 5 великих, 17 средњих, 126 малих, 1887 микро и 2234 незаврстана

Просечна остварена зарада без пореза и доприноса у 2016. години износила је 46.082 динара, и достигла је износ од 56.794 динара у 2020. У свим посматраним годинама град Ужице има веће просечне зараде у односу на просек Златиборске области и просек региона Шумадије и Западне Србије. У 2020. години висина просечне зараде у граду Ужицу је већа од вредности коју региструју и град Ваљево (53.546) и град Чачак (51.415).

Пољопривреда и рурални развој

Према последњим подацима из 2012. године укупна површина расположивог пољопривредног земљишта износила је 45.981 хектара, од тога 44,12% коришћеног земљишта. У структури пољопривредних површина највеће учешће од 61,65% остварују ливаде и пашњаци, затим оранице и баште са 22,38% и воћњаци 15,43%. Поред чињенице да пољопривредно земљиште заузима значајну површину, **свега 1,03% чине земљишта већег квалитета плодности (I и II бонитетна класа)** распрострањених махом дуж речних долина Ђетиње и Лужнице, са изузетним, а са друге стране недовољно искоришћеним агроеколошким потенцијалима за интензивну воћарску производњу.

Повољни агроеколошки услови и вишедеценијска традиција условили су **воћарску производњу лидером у пољопривредној производњи**, у оквиру које се због комерцијалне исплативости, континуиране тржишне тражње, организованог откупа од стране хладњача, акценат ставља на **производњу малине и, пар година уназад, на производњу боровнице и јагоде**. Све присутнији тренд са значајним економским бенефитима на територији града остварује и пластеничка производња, у којој доминирају повртарство и производња цвећа. Застарелост механизације, веома ретко млађе од 10 година, недовољна примена стандарда у производњи, мала величина стада, лоша опремљеност објеката за смештај стоке, заступљеност традиционалних метода узгоја стоке, доводе до закључка да на подручју града, сточарска производња нема конкурентан статус на домаћем тржишту.

Евидентан је раст буџетских издвајања за област пољопривреде и руралног развоја у последњих пет година и то за 93,43% у последњој посматраној години у односу на 2018. годину. У 2022. години средства опредељена за развој пољопривреде су достигла вредност од 44 милиона динара (37 милиона динара је предвиђено за Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја) што је 2,5 пута више у односу на иницијалну 2014. годину у којој је вредност буџета за пољопривреду износила 17,4 милиона динара. Са друге стране, посматрајући структуру градског буџета **пољопривреда учествује са свега око 1%**, што је свакако један од ограничавајућих фактора конкурентне и одрживе пољопривредне производње града Ужица.

Туризам

Град Ужице је центар туристичке регије Западна Србија која обухвата 12 градова и општина и одликује се значајним туристичким вредностима које су делом туристички валоризоване и укључене у савремене туристичке токове. **Очувана природа, традиција и културно наслеђе** представљају окосницу туристичког развоја уз адекватну развојну и инвестициону политику. Удео запослених у угоститељском и туристичком сектору у укупном броју запослених на територији града Ужица у 2020. години износио је **4,42%**. Ако се анализира период од 2015. до 2020. **број запослених у угоститељском и туристичком сектору порастао је са 696 на 1.055 или за 51,58%.**

Град Ужице бележи спор али сигуран раст регистрованих туристичких долазака. Уколико се изузме 2020. година као нерепрезентативна услед глобалне пандемије, током 2019. године град Ужице је посетило 12% више туриста него 2015. године. Током 2021. године остварен је скоро исти број ноћења као 2019. године што је изузетан резултат имајући у виду да је глобална пандемија у великој мери утицала на туристичка кретања. У односу на дестинације у окружењу, град Ужице је

на другом месту у регији Западна Србија по броју долазака туриста (после општине Чајетина), а на четвртном месту по броју ноћења (после општине Чајетина, општине Бајина Башта и града Чачка). На подручју града Ужица у структури туриста такође доминирају домаћи туристи (75% долазака и 83% ноћења) са изузетком 2020. године када су домаћи гости учествовали са преко 90% у укупном броју регистрованих туриста. Просечна дужина боравка свих туриста на територији града у претходних пет година износи 2,5 дана, при чему се домаћи гости задржавају нешто дуже (2,8 дана) а страни туристи краће од просека (1,7 дана). Остварени број ноћења показује да се и **у најтежој години туризам доказао као витална привредна грана у коју вреди инвестирати**. Укупан број лежаја на територији града у априлу 2022. године је износио 1.217, од чега са 567 лежаја располажу хотели (пет) који послују у граду (један хотел ****, три хотела *** и један хотел*).¹²

Урбанизам, просторно планирање и грађевинарство

Важећи плански документи, чије је доношење у надлежности града Ужица су Просторни план града Ужица (2010.) као плански документ који третира целокупну територију града Ужица и Генерални урбанистички план као стратешки развојни план, са општим елементима просторног развоја. У складу са потребама града, константно се врши преиспитивање и усклађивање кроз процес разраде планских решења. Израда Просторног плана подручја посебне намене ауто-пута Е-761 (деоница Пожега-Ужице-граница са БиХ) је у фази израде Нацрта, што захтева преиспитивање ради усклађивања са режимима заштите Парка природе Мокра Гора. **Град Ужице је приступио изради новог ГУП-а уз усаглашавање постојећих ПГР-ова за сваку просторну целину са важећим документима ширих подручја, по динамици која је у складу са потребама града.** У вези са претходно наведеним може се извести закључак да је покривеност територије града Ужица планским документима на задовољавајућем нивоу.

У периоду од 2018. до 2022. године буџетски расходи Града Ужица за област становања, урбанизма и просторног планирања су имали тренд раста и у апсолутним и у релативним вредностима, и кретали су се у опсегу од 3,08% у 2018. години до 9,62% у 2022. години. Највише средстава за ову област је издвојено у последњој посматраној години у којој достижу вредност нешто већу од 404 милиона динара.

Саобраћајна и телекомуникациона инфраструктура

Град Ужице је, због свог географског положаја, највећи саобраћајни чвор у југозападном делу Србије, на чијој територији се укрштају два значајна **европска путна коридора Е763 и Е761**, као и значајни државни путеви Трошкови организације саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре имају велико учешће у укупним буџетским трошковима. Највеће учешће у буџету града остварено је у 2019. години од 27,74%. Вредност расхода за организацију саобраћаја и саобраћајну инфраструктуру је највећа у 2022. години (980.240.889 динара), с тим да се у тој години региструје најмање процентуално учешће у укупним буџетским средствима Града (23,31%).

Табела 4. Преглед путне инфраструктуре

Назив индикатора	2016	2017	2018	2019	2020
Дужина путева (км)	440,88	395,42	395,42	395,42	395,42
Густина путева (км/км ²)	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
Путнички аутомобили	20.616	21.354	21.027	21.766	22.650
Путнички аутомобили на 1.000 становника	275	287	285	298	314

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

¹² Подаци добијени од Туристичке организације Ужица и Одељења за привреду града Ужица

Укупна дужина свих категорисаних путева на подручју града Ужица је у 2020. години износила 395,42 километра (Табела 4.), што је за око 45 километара мање у односу на првобитно посматрану годину, и указује на **недовољно улагања у изградњу нове путне мреже**. Густина путне мреже сем пада регистрованог у 2017. години стагнира. Број путничких аутомобила има узлазну путању, уз изузетак 2018. године. Сходно томе се кретао и број путничких аутомобила на 1.000 становника, са максималном вредности у 2020. години. **Од укупно 395,42км категорисаних путева 74,90% је са савременим коловозом.** Према подацима РЗС за 2020. годину дужина државних путева I реда на подручју града износила је 60,778км, државних путева II реда 78,532км, у целости под савременим коловозом. Укупна дужина градских путева имала је дужину од 256,11км, од чега 61,25% под савременим коловозом. Мрежа локалних и некатегорисаних путева омогућава потребе повезивања насеља и насељених подручја на територији града, с тим да је квалитет коловозне конструкције и коловозног застора неадекватан.

Управљање локалним путева поверено је ЈП „Ужице развој“, док је одржавање поверено ЈП „Нискоградња“. Организација послова јавног градског и приградског превоза поверена је ЈП „Ужице развој“, и обавља се са 23 аутобуса (приватно-јавно партнерство). У 2020. години реализовано је 1.047.581.00 километара.¹³

Железнички саобраћај се обавља **међународном пругом првог реда Београд-Ужице-државна граница са Црном Гором (међународни број Е-75)** и од виталног је значаја за подручје града Ужица. У питању је једноколосечна пруга са електровучом, која припада европском саобраћајном Коридору XI. Град Ужице има ресурсну базу за развој ваздушног саобраћаја, **Аеродром „Поникве“**, удаљен свега 18 км северозападно од централне градске зоне.

По броју пошта које тренутно функционишу на подручју града Ужица, и њиховим локацијама, може се закључити да се доста учинило на плану „приласка“ корисницима, односно повећања доступности поштанских услуга.¹⁴ У високофреквентном подручју града Ужица присутна су три оператера мобилне телефоније, Телеком Србија, Теленор и А1 Србија.

Снабдевање водом за пиће

Организовано снабдевање пијаћом водом решено је **изградњом регионалног водосистема „Врутци“**. Систем покрива градско подручје, општину Севојно са приградским насељима и 18 околних села. Снабдевање локалног становништва пијаћом водом у износу од 91% остварује се преко акумулације „Врутци“, а преосталих 9% се обезбеђује путем два врела (Живковића врело 3,5%, односно Поточањско врело 5,5%). На постојећој мрежи заступљеност азбестцементних цеви по процени ЈКП „Водовод“ износи око 9%, односно 41 километар дужине. Према подацима Аналитичког сервиса ЈЛС проценат домаћинства прикључених на водоводну мрежу у 2020. години и у граду Чачку (99,7%) и у граду Ваљеву (99,2%) имали су већу вредност од вредности овог показатеља за град Ужице (97,2%).

Системи водовода показују значајне недостатке услед дотрајалости и амортизације материјала, па се процењује да на појединим местима губици у систему достижу и 60%. Поред евидентних губитака у систему водоводна мрежа се суочава са прекомерним притисцима у нижем делу главне градске дистрибутивне зоне, лошим притиском у неким вишим подручјима, повећаним бројем кварова на мрежи. Такође, постоји тенденција повећања губитака у одређеним деловима мреже.

¹³ Извештај о раду ЈП „Ужице Развој“ за 2020. годину

¹⁴ Просторни план града Ужица, 2010. година

Канализациона мрежа

Организовано канализација и одвођење отпадних вода **решено је само у Ужицу са насељима Крчагово и Севојно**, док остала насељена места, изузев Злакуне, Кремана и Мокре Горе, немају организовано одвођење отпадних вода. У 2020. години дужина канализационог система је износила 132км.¹⁵ Укупна количина испуштених отпадних вода у граду Ужицу износила је 5.708.000м³ у 2020. години, док је у систем канализације испуштено 5.009.000м³ (87,75%)¹⁶. Град Ужице се по броју домаћинстава прикључених на канализациону мрежу и по процентуалном учешћу тих домаћинстава налази испред града Ваљева које има 66,3% домаћинстава покривених канализационом мрежом, а иза града Чачка са релативно приближним вредностима (78,1% град Чачак; 77,2% град Ужице).

Канализациони систем у Ужицу је пројектован као засебан систем, али је **процена да преко 90% колектора у оквиру система тренутно служе као комбиновани колектори**, који одводе и атмосферске воде у кишним периодима. Разлог томе је веома велики број илегалних прикључака домаћинстава на атмосферску канализацију, као и минимално присуство посебне атмосферске канализације у граду. Позитивна чињеница јесте та да је град Ужице са општинама Пожега, Ивањица, Ариље и Косјерић потписник Међуопштинског споразума о сарадњи на пројекту изградње и управљања регионалним системом за сакупљање и пречишћавање отпадних вода, чија је реализација у току.

Управљање зеленим површинама

Заступљеност самосталних зелених површина по становнику (68.000) на територији ГУП-а је 57,91м²/ст., што представља вредност дупло већу од предвиђеног норматива од 25м²/ст. Када томе додамо шума-паркове, добијамо релативно висок стандард од 249,96м²/ст. Обе вредности премашују предвиђене нормативе, међутим, пошто је зеленило лоше дистрибуирано, оне нису релевантан показатељ за унутарградско подручје, односно за градски центар који се одликује **великом густином насељености и малим процентом самосталних зелених површина**. Како нису урађене предеоно-еколошке студије, картирање биотопа као основног инструмента за еколошко, одрживо планирање и метода за издвајање простора за заштиту, и како не постоји катастар зелених површина, па самим тим ни евиденција зелених површина са валоризацијом стања, не постоји основ за добро планирање развоја и одржавања зелених површина, односно за управљање зеленим површинама. Евидентно је и непостојање јасне стратегије заштите и унапређења дрвног фонда на простору јавних зелених површина града.

Животна средина

Ужице (урбано подручје) спада у подручје **загађене и деградиране животне средине** (то су локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова лигнита, јаловишта, депоније, термоелектране, коридори аутопутева, водотоци IV и „ван класе“) са негативним утицајем на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. У Локалном еколошком акционом плану (ЛЕАП) града Ужица сагледани су сви проблеми и дефинисани циљеви за побољшање квалитета животне средине, који се ни до данас нису променили, а односе се на побољшање квалитета ваздуха, заштиту вода и земљишта.

Посматрајући период од 2018-2022. године проценат расхода из градског буџета за област заштите животне средине у укупним буџетским средствима, је имао готово уједначене вредности (0,33% у

¹⁵ Извор: ДевИнфо база података, расположиво на: <http://devinfo.stat.gov.rs>

¹⁶ Извор: Општине и региони у Републици Србији, Републички завод за статистику, Београд, 2021. године

2018. години, 0,34% у 2022. години). Највећа издвајања за област заштите животне средине планирана су буџетом за 2022. годину (14,2 милиона динара). Уколико упоредимо прву и последњу посматрану годину, забележен је раст буџетских расхода за 57,45% у предметну област.

Територија града има изражен водни потенцијал (реке, потоци, подземне воде). Разноврсност рељефа и просечна надморска висина од 800м.н.в. указује на значајан шумски потенцијал. Према подацима Републичког завода за статистику **површина под шумама у укупној површини града у 2020. години је износила 25.780,44 хектара, што представља 38,65 % укупне површине града.**

Према подацима Завода за заштиту природе Србије, природна добра на територији града Ужице су: Парк природе „Шарган-Мокра Гора“; Парк природе „Златибор“; Споменик природе „Потпећка пећина“ (геолошки); Споменик природе „Мечја леска“ (ботанички), Трг Светог Саве у Ужицу; Строги резерват природе „Зеленика“, Јелова Гора. Изузетност и богатство флоре и фауне на простору ужичког краја условили су посебне режиме заштите одређених крајева, остављајући довољно простора љубитељима лова, у ловишту „Ђетиња“, Ловишту „Шарган“, Ловишту „Јелова Гора“ и Ловишту „Тара“.

Град Ужице се дуги низ година суочава са проблемом **повећаног загађења ваздуха**, који се јавља у ужем градском подручју. У агломерацији Ужице, утврђена је 3. категорија квалитета ваздуха-прекомерно загађен ваздух. Дугогодишњим праћењем квалитета ваздуха, дошло се до закључка да су константно повећане концентрације загађујућих материја на делу градске територије и да је појава густих магли и смога изазваних температурним инверзијама најизраженија до 550м.н.в. (посебно у грејној сезони). Додатни проблем представљају загађења као последице: саобраћаја, пожара, паљења траве, остатака са пољопривредних и искрчених површина, паљења отпада на дивљим депонијама и сл. Праћење квалитета ваздуха на територији града Ужице спроводи се у складу са Законом о заштити ваздуха и низом подзаконских аката и то у оквиру државне мреже станица на две, а у оквиру локалне мреже станица на четири локације. Загађујуће материје које се, на овај начин прате, су: сумпор-диоксид, оксиди азота, чађ, укупне таложне материје и суспендоване честице. У 2021. години на мерном месту Библиотека средња годишња вредност концентрација честица PM_{10} износила је $39,6 \mu g/m^3$, што је испод граничне вредности на годишњем нивоу ($40 \mu g/m^3$). Број дана са прекораченом дневном вредности био је 84. Град Ужице је у складу са Законом о заштити ваздуха донео План квалитета ваздуха за период од 2018-2023. године као основни документ за управљање квалитетом ваздуха на локалном нивоу.

Воду за пиће којом се снабдевају становници града Ужице карактерише задовољавајући квалитет и довољне расположиве количине. Релативно лошији квалитет воде за пиће имају становници руралних подручја који се ослањају на природне изворе и плитке бунаре у циљу задовољења својих потреба за водом. За водоизворишта Живковића врело, Поточање и Турица нису установљене санитарне зоне заштите у складу са важећим Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања.

Највећи загађивачи вода у сливу Ђетиње су насеља Ужице и Севојно са припадајућом индустријом. Највећа количина загађења органског порекла, која се појављује као главни узрочник нарушавања општег стања квалитета вода, доспева у реку са отпадним водама из насеља са јавним системима канализације. Повремена контрола површинских вода која се ради на територији града је недовољна за сагледавање њиховог квалитета. Потребан је континуирани мониторинг квалитета површинских вода који подразумева скуп мера и активности којим се квалитет површинских вода штити и унапређује у циљу очувања живота и здравља људи, смањења загађења и даљег погоршања квалитета вода, обезбеђења нешкодљивог и несметаног коришћења воде за различите намене, заштите водних и приобалних екосистема, и у циљу достизања стандарда и квалитета животне средине у складу са прописима којим се уређује заштита животне средине.

У протеклих 50 година, најочигледније промене у Ужицу су настале у структури коришћења земљишта, пре свега развојем индустријских зона у Крчагову и Севојну, те интензивном колективном стамбеном изградњом у централној зони града и углавном спонтаном индивидуалном изградњом у периферним зонама града и приградским насељима. **Мониторинг квалитета земљишта на територији града, није успостављен**, чиме би се омогућило прикупљање и анализа података за праћење стања земљишта и предузимање мера заштите. У циљу утврђивања садржаја опасних и штетних материја, током 2010. и 2011. године су извршена испитивања узорака земљишта на територији града, која су указала на повишен ниво хрома и никла, природног и геохемијског порекла, као и повишен ниво бакра као последица примене фунгицида на бази бакра, с тим да висок садржај микроелемената и тешких метала на појединим локалитетима није утицао на биогеност земљишта.

Управљање отпадом

Оснивањем Регионалног центра за управљање отпадом Дубоко са седиштем у Ужицу, локалне самоуправе у Златиборском и Моравичком округу су **међу првима у Србији започеле систематизовано управљање комуналним отпадом**. Кроз организацију и спровођење примарне и секундарне селекције комуналног отпада град Ужице учествује у рециклажним токовима Србије. Град Ужице је у укупној количини отпада примљеног на депонију Дубоко у 2020. години, пореклом са свих локалних самоуправа оснивача (94.017 тоне) учествовао са 22,62%. Једина локална самоуправа која се налази испред града Ужица посматрајући овај параметар јесте град Чачак. Расположиви подаци јасно указују на **значајан тренд раста количина отпада примљеног од стране РЦУО Дубоко** (29,92% поредећи 2012/2020. годину). Према подацима РЦУО Дубоко, од укупно издвојених количина отпада (што кроз примарну селекцију на месту настанка, што кроз секундарну селекцију у Центру за рецилажу), 16% је предато рециклажној индустрији, док је преосталих 84% предато цементној индустрији на спаљивање у цементним пећима. Процене су да је 2020. године **депоновано 90% комуналног отпада** допремљеног из Ужица, док је преосталих **10% накнадно употребљено**, тј. спашено од депоновања, на неки од наведених начина. Највеће учешће у рециклабилном отпаду у 2020. години заузима папир и картон (36%), затим ПЕТ амбалажа (15%), фолија (13%), стакло (8%) и БИО отпад (7%). Удео метала, ЕЕ отпада, ПВЦ, текстила, гума износи од 2-3% по појединачним категоријама. Тренутни проценти примарно селектованог отпада (на месту настанка) су још увек недовољни да би се управљање отпадом у Ужицу сматрало одрживим. Од брзине и ефикасности промена у овој области, зависиће и степен одрживости регионалне депоније Дубоко која је тренутно у поступку проширења за могућност пријема додатних 400.000 тона отпада, јер је претходни простор већ попуњен, током првих десет година оперативног рада.

Поред количина отпада који је прикупило и довезло локално комунално предузеће, додатних 210 тона је сакупљено од стране регионалног ЈКП, што укупну цифру повећава на приближно 21.500 тона у 2020. години и то је убедљиво највећа годишња количина од отварања регионалне депоније до сада. Локално комунално предузеће (ЈКП „Биоктош“) није организовано и опремљено на начин да адекватно спроводи примарну селекцију отпада на територији целог града (како на урбаном, још мање на руралном подручју) и друге напредне методе управљања отпадом. Недостајућа радна снага и релативно неадекватна техничка опремљеност комуналних предузећа представљају велику препреку увођењу адекватнијих начина управљања отпадом у граду Ужицу.

Енергетика

Укупна буџетска издвајања за област енергетске ефикасности и обновљиве изворе енергије јасно указују на значајан тренд раста из године у годину и у апсолутним и релативним вредностима. Највеће учешће у градском буџету област остварује у 2022. години са 2,31% укупног буџета, што

прати и највећи износ расхода за ову област (97 милиона). Поређење 2018. и 2022. године указује на значајан раст буџетских издвајања у предметну област од скоро 7 пута.

Снабдевање електричном енергијом се спроводи на целокупној територији града Ужица и у надлежности је ЈП „Електропривреда Србије“ Београд. Један од важних проблема у сектору енергетике јесте неефикасна јавна расвета услед веома малог броја LED светиљки (око 11.000), услед чега 32,1% укупних трошкова за енергију и 2,05% укупног буџета града иде на осветљење градских улица.

Из система даљинског грејања топлотном енергијом се снабдева 5.809 станова грејане површине 308.762м², 29 корисника повлашћених категорија са 44.569м² и 461 корисник пословног простора са 52.700м². Удео броја домаћинстава која су на систему даљинског грејања у односу на укупан број домаћинстава, за град Ужице и насеље Севојно, износи око 25%.¹⁷ У систему ЈКП „Градска топлана Ужице“ функционише 12 котларница, девет користи гас (69,2% грејне површине), једна користи мазут (29,9% грејне површине), а две користе дрвни пелет (0,9% грејне површине). Систем обухвата и 249 топлотних подстаница, од чега је 243 индиректних (измењивачких) и 6 директних. Дистрибуција топлоте, од топлотних извора (котларница) до топлотних подстаница (крајњих потрошача), врши се мрежом, претежно, зракасто изведених топловода, укупне дужине трасе око 14,5км (29км топловодне цевне мреже).

У граду Ужицу је изграђена примарна и секундарна гасоводна мрежа тако да већина градских насеља има могућност снабдевања гасом као енергентом. На гасну мрежу су прикључени сви објекти основних школа и вртића. План града се огледа у ширењу броја већих корисника, превасходно из области здравствене и социјалне заштите (Општа болница, Дом здравља, Центар за социјални рад...). Тренутни број корисника је 2.216 домаћинстава и 75 правних лица (привреда и јавни потрошачи), при чему се ти бројеви увећавају из године у годину. За производњу топлотне енергије грађани Ужица доминантно користе огревно дрво и угаљ. Услед чињенице да је овај регион надпросечно пошумљен, да су многи и власници шумских поседа, те да је понуда дрвета релативно велика, овај енергент је најчешћи избор домаћинстава која немају могућност даљинског грејања или прикључења на гасоводну мрежу.

Од 2015. године у граду Ужицу се спроводи **Јавни конкурс за суфинансирање мера енергетске ефикасности на породичним кућама и стамбеним зградама**, који се финансијски реализује средствима локалног буџета. До сада је подржано близу 2.000 домаћинстава са приближно 165 милиона динара, намењених за замену столарије, спољне и кровне изолације и конверзију котлова са чврстих горива на пелет и природни гас. Кумулативно посматрано са свега 28 одобрених захтева у иницијаној, 2015. години, у 2021. години број корисника је порастао на 685, што је 24,5 пута више корисника којима су одобрена средства за неку од мера енергетске ефикасности.

Социјална политика

Најзначајније јавне институције при граду Ужицу које се баве социјалним питањима, те пружањем социјалних услуга су: **Центар за социјални рад „Ужице“, Градски центар за услуге социјалне заштите, Црвени крст Ужице, Домско одељење за смештај одраслих и старијих лица „Забучје“.**

Подаци о услугама социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе (расходи и доступност) показују да Ужице континуирано повећава издвајања за услуге социјалне заштите. Посматрајући 2018. и 2022. годину издвајања града Ужица за област социјалне и дечије заштите је увећан за 77,54%. Учешће ове области у градском буџету се креће у распону од 2,89% у 2018. години до 3,87% у 2020. години. Највећа издвајања из буџета остварена су у последњој посматраној години и

¹⁷ ЈКП „Градска топлана Ужице“, званична интернет презентација <http://www.toplanauzice.rs/o-nama.html>

достигу вредност преко 142 милиона динара (3,38% учешћа у буџету). И поред повећања, буџет није довољан да покрије све потребе за овим услугама. Већина услуга је доступнија корисницима из урбаних средина, док становништво из руралних средина због удаљености и других објективних разлога има отежан приступ услугама социјалне заштите.

Табела 5. Обухват програмима социјалне заштите

Назив индикатора	2016	2017	2018	2019	2020
Број корисника новчане социјалне помоћи	131	132	252	228	356
Број корисника новчане социјалне помоћи, као % укупног броја становника	0,17	0,18	0,34	0,31	0,49
Број корисника дечијег додатка (0-17 година)	1.607	1.421	1.253	1.956	1.854
Број корисника увећеног дечијег додатка (0-17 година)	349	283	220	412	242
Број деце која користе услуге смештаја (0-17 година)	24	19	32	36	30
Број деце са инвалидитетом која користе услуге смештаја (0-17 година)	5	3	4	4	4
Хранитељске породице	12	11	22	24	24
Број деце у хранитељским породицама	16	15	28	32	26
Број корисника државних домова за смештај старих (65 + година)	62	53	100	102	122
Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији ЦСР	2.861	3.389	4.463	5.436	6.181
Број пријављених случајева породичног насиља према деци	25	10	11	29	12
Број пријављених случајева породичног насиља према женама	87	129	77	184	185
Број деце у сукобу са законом	25	160	60	78	29

Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Обухват корисника новчане социјалне помоћи (НСП) је низак и износи 0,49, посматрајући га у односу на просек са Републиком Србијом, где је далеко већи: 3,1 %. Посматрани податак града Ужица у поређењу са просеком Златиборске области где износи 0,9 је минимално нижи, што је идентично у поређењу са градом Чачком (0,9). Обухват корисника НСП у граду Ваљеву износи 1,2.

Град Ужице тренутно нема обезбеђене услуге прихватишта за жртве насиља, а успостављање сигурне куће није планирано у новој Стратегији развоја социјалне заштите, па је потребно размотрити могућност за успостављање регионалне сигурне куће која би пружала услуге заштите жртава насиља за кориснике из целог Златиборског округа.

Лиценцирање Градског центра за услуге социјалне заштите, успостављање **услуге Помоћ у кући** за старе на сеоска подручја, као и **оснивање Дневног боравка за одрасла лица**, су приоритети од значаја за унапређење услуга социјалне заштите на територији града Ужица.

Здравствена заштита

Здравствена заштита на територији града се организује кроз следеће установе: **Дом здравља, Општа болница, Завод за јавно здравље и Апотека Ужице**. Услуге примарне здравствене заштите грађанима Ужица пружају установе у државном и приватном сектору. Главну окосницу система примарне заштите представља Дом здравља Ужице који пружа услуге преко 10 служби, 10 амбуланти и једне здравствене станице. Услуге секундарне здравствене заштите пружа Општа болница Ужице (780 постеља), која се налази у склопу Здравственог центра Ужице и покрива читаву територију Златиборског округа. Општа болница Ужице обухвата истурена одељења у Пожеги са 60 постеља, у Новој Вароши са 30 постеља, у Сјеници са 30 постеља и стационарни део Дома здравља у Бајиној Башти са 20 постеља. Санитарне прегледе, микробиолошке анализе, исправност воде, ваздуха, земљишта на територији града, као и читавог Златиборског округа, врши Завод за јавно

здравље Ужице. У систему добровољног давалаштва крви на територији града Ужица учествује: Црвени крст Ужице и четири удружења добровољних давалаца крви.

Посматрајући податке у области здравствене заштите, можемо закључити да је **ситуација у граду Ужицу задовољавајућа**. Када је реч о броју лекара на 1.000 становника, статистика показује да је у Ужицу вредност од 4,94 позитивна и повољнија у односу на Златиборску област (2,6), као и упоредиве градове Чачак (2,8) и Ваљево (3,5). Треба имати у виду да се број лекара није значајно повећао (са 343 у 2011. на 356 у 2020.), али је у истом периоду број становника смањен за 15%, а индекс зависности старијег становништва је повећан са 23,6 на 31,9 што значи да на три особе радног узраста долази једна особа старија од 65 година.

Образовање

Образовна структура становништва града Ужица из године у годину **бележи позитиван тренд**. Према подацима Аналитичког сервиса проценат становништва са вишим и високим образовањем у сталном је порасту и у 2020. години износи око 6,5%, односно 9,5%. Доминира становништво средње стручне спреме са скоро 53,1% у односу на укупан број становника.

Град финансира функционисање предшколског образовања и васпитања што захтева издвајања од 9,30% (2022. година) за ову област, која је увек била једна од приоритетних, па и у смислу буџетске подршке. Издвајања за предшколско образовање у посматраном периоду региструју кумулативни раст од 14,88%. Издвајања за основно и средње образовање су вишеструко мања и имају учешће од 2,64% у 2022. години за основно, односно 2,06% за средње образовање.

Посматрајући прву и последњу анализирану годину евидентан је тренд повећања расхода на свим нивоима образовања. Према подацима Предшколске установе у 2020. години, готово 2/3 родитеља плаћа цену у висини од 20% економске цене боравка, 22% плаћа додатно умањену-регресирану цену, а 17% не плаћа боравак детета. У поређењу са просеком за Србију где 40% родитеља или не плаћа уопште или плаћа регресирану цену боравка, на територији града Ужица удео је готово идентичан. **Обухват деце предшколским и основним образовањем је на вишем нивоу од националног.** Програм неге и васпитања деце узраста до 3 године, васпитно-образовни рад са децом узраста од 3 до 5 година, припремни предшколски програм, као и различити посебни и специјализовани програми су саставни део рада ПУ „Ужице“. Установа располаже са 10 наменски грађених објеката и једним адаптираним у Медицинској школи. Распоред постојећих објеката покрива територију целог града, четири приградска насеља: Турица, Крчагово, Пору и Бела Земља и градску општину Севојно. Тренутно је запослено 271 радник, свих структура према нормативу.¹⁸ Обухват деце јасленог узраста на нивоу града Ужица је 27,2 %, што је више у поређењу са просеком Србије (25%). Обухват деце вртићког узраста у Ужицу износи 76,6 % и такође превазилази просек Републике Србије од 60 %. Град Ужице је према истим критеријумима изнад просека Златиборског округа. Посматрајући исте податке у упоредивим градовима Чачак и Ваљево, ситуација је најповољнија у Чачку (обухват деце јасленог узраста 50,5%, обухват деце вртићког узраста 77,3%). Према подацима Предшколске установе око 270 деце остало је неуписано у 2021. години услед попуњености капацитета, на основу чега се може закључити да постоји велики проблем са капацитетом објеката у предшколском васпитању и образовању.

На територији града Ужица и градске општине Севојно постоји **7 основних школа**, укључујући основну школу за образовање деце са сметњама у развоју. Поред тога постоје и 3 сеоске школе са издвојеним одељењима. Што се тиче нето стопе обухвата основним образовањем, град Ужице је са 96,3% изнад просека Златиборске области (94,4%) и мало испод упоредивих градова, Чачак (97%) и

¹⁸ Податке доставила Градска управа

Ваљево где је посматрани податак најповољнији и износи 98,1%. Када је реч о стопи одустајања од школовања у основном образовању, у граду Ужицу је ситуација приближно слична у поређењу са Златиборском облашћу и упоредивим градовима, и износи 0,1% (Златиборска област 0,2%, град Ваљево 0,3%, град Чачак 0,1%). Посматрајући национални ниво и просечну вредност од 0,6%, у граду Ужицу је повољнија статистика.

Ужичка гимназија, две техничке школе, медицинска, економска и уметничка школа су установе средњег образовног програма. Музичка школа „Војислав-Лале Стефановић“ организује наставни програм и основног и средњег образовања. Највише ученика је похађало средње стручне школе и то 70% током 2017. године и 66,3% током 2020. године. Сваки пети средњошколац се опредељује за гимназију, а око 10% за трогодишње школе. Број ученика који завршавају средњу школу је 2020. године износио 940, уз релативно ниску стопу одустајања од школовања (0,4%).

Академија струковних студија Западна Србија, као државна високошколска установа која организује и изводи струковне студије првог и другог степена, граду Ужицу даје епитет центра високошколског образовања Златиборског округа. На 13 студијских програма (9 ОСС+ 4 МСС) сваке године се уписује око 1.000 студената, којима знање преноси компетентан наставни кадар. **Педагошки факултет у Ужицу** организује студијске програме на Основним студијама: Учитељ (240 ЕСПБ); Васпитач (240 ЕСПБ); Педагогија (240 ЕСПБ); Тренер у спорту (180 ЕСПБ). На Мастер студијама акредитовани су студијски програми Мастер учитељ и Мастер васпитач. Педагошки факултет је 2010. године акредитовао докторске студије из области Методика наставе. Други програми који се организују на факултету су: Програм педагошко-психолошко-методичког образовања наставника (Програм 36 ЕСПБ); Програм образовања учитеља за извођење наставе из информатике и рачунарства; Кратки програм студија: Учење и активни одмор

Омладина

Питањима младих се на локалном нивоу бави **Канцеларија за младе**, која је у оквиру градске управе успостављена 2011. године. Канцеларија за младе је надлежна за реализацију и праћење локалне омладинске политике, учешће у изради локалних стратешких акционих планова за младе, спровођење конкурса за реализацију ЛАП, припрему пројеката, вођење базе података о локалним омладинским организацијама, сарадњу са релевантним партнерима омладинске политике, послове ученичког и студентског стандарда. Према последњем ЛАП-у за период од 2014-2019. године, кључни идентификовани проблеми младих односе се на **останак младих у граду Ужицу**, нарочито високошколске омладине која због недостатка посла одлази у веће градове Србије или у иностранство. Недостатак разноврсних и прилагођених садржаја за слободно време младих представља проблем за овај део популације.

Култура и информисање

Буџетска издвајања за област културе и информисања имају релативно високо учешће у укупном износу буџета и крећу се од 6,07% (2022. година) до 8,03% (2018. година). Највећу вредност издвајања за област културе и информисања достижу у 2022. години са нешто преко 255 милиона динара, а најмању у 2020. години са 198,5 милиона динара, што се може образложити условима изазваним пандемијом вируса COVID-19 и мерама ограниченог рада предметних установа културе.

Захваљујући бројности установа културе, грађанима и посетиоцима су доступни богати и разноврсни културни и уметнички садржаји-музејске поставке, позоришне представе, концерти, приредбе, књижевне вечери, ликовне и друге изложбе, семинари, сајмови и остали догађаји. Од установа културе на територији града се издвајају: **Народно позориште; Народни музеј Ужице** са сталним и повременим поставкама, као и споменичким вредностима које послују у оквиру музеја:

Меморијални комплекс Кадињача, Јокановића кућа, Хидроцентрала „Под Градом“; **Народна библиотека Ужице; Градска галерија; Историјски архив и Градски културни центар** као најмлађа установа културе. Од носилаца културе у приватном сектору значајно место заузима Биоскоп Арт, као савремена и модерно опремљена установа са седиштем у Ужицу и биоскоп „Стенли Кјубрик“ на Међавнику. У планском периоду, неопходно је културне и уметничке садржаје ускладити са будућим концептом развоја града уз обнову, адаптацију и енергетску санацију постојећих објеката културе, развој публице и обogaћивање садржаја основне културе, са акцентом на децу и младе. **Посматрајући рурална подручја ситуација је далеко неповољнија.** Руралне средине се углавном карактеришу као места где се повремено одржавају различите манифестације, мањег културног и друштвеног значаја. Сеоски домови културе су у веома лошем стању.

Део локалних медија у Ужицу има деценијску традицију, док се у складу са развојем иновационих технологија и појавом друштвених мрежа последњих година појавио **велики број портала** (Ужице огласна табла, Ужичка република прес, Луна, Инфоера, Агенција Zoom). „Телевизија 5“ једина је ужичка телевизијска станица у граду, а телевизија „ЛАВ“ чије је седиште у Чачку такође има своје дописнике у Ужицу, поред које постоје и дописништва свих телевизијских кућа са националном фреквенцијом, међу којима је дописништво Јавног сервиса. Радио Ужице, Радио Сан и Радио Луна су три ужичке радио станице, поред којих се чује и Први радио (филијала).

Спорт

У периоду од 2018-2022. издвајања за развој омладине и спорта у буџету града Ужица крећу се у просеку 1,69% буџетских средстава, у просечном износу од око 55 милиона динара. Ако се упореди 2018. година и 2022. евидентно је повећање буџетских издвајања од скоро 2 пута. Највећу вредност расходи из локалног буџета за развој спорта и омладине достижу у 2022. години са скоро 76,5 милиона динара, када се региструје и највеће учешће у укупном градском буџету (1,82%).

Спортски савез Ужице је најмасовнија спортска организација у Златиборском округу која броји 85 спортских организација из најразличитијих области (атлетика, кошарка, одбојка, фудбал, рукомет, карате, скијање, пикадо, бициклизам, мали фудбал...). На територији града постоје и **четири спортска клуба за особе са инвалидитетом.** У броју регистрованих спортиста (3.336) доминира пионирска школа (6-12 година) са 29% учешћа у укупном броју спортиста и сениори преко 18 година са 28% удела. Затим следе пионири (13-14 година) са 18% учешћа, док се удео кадета (15-16 година) и јуниора (17-18 година) креће око 12%. Посматрајући родну структуру у укупном броју спортиста женска популација је заступљена са 29%, с тим да је доминантно женско учешће само у пионирској школи са 53% процента у корист женске популације. У категоријама пионира, кадета и јуниора женска популација је присутна са 24-26% , док је најмање учешће женске популације у сениорској категорији са свега 15%.

Град Ужице располаже са неколико капиталних објеката у области спорта, у којима се одржавају такмичења од међународних до општинских и школских, такође сви су прилагођени и за особе са инвалидитетом, као и за рекреативце-Градски базен, Спортска дворана у Великом парку, Мала спортска хала „Крчагово“, Стадион „Радомир Антић“, два стадиона у Крчагову за тренинге, спортска такмичења ужичких фудбалских екипа, терени и игралишта на Пори, Турици, градској Плажи..

Људска права и родна равноправност

У стратегији локалног одрживог развоја града Ужица од 2012-2020. године евидентно је одсуство родне перспективе, велики проблем представља недостатак података који су родно разврстани, недостатак политичке воље као и неукључивање Савета за родну равноправност приликом израде стратешких докумената. Заступљеност жена у органима јединица локалне самоуправе, јавним

предузећима као и у јавним установама чији је оснивач град Ужице један је од показатеља стања у остваривању родне равноправности. Расположиви подаци упућују на **недовољну заступљеност жена на, како у органима јединица локалне самоуправе тако и у јавним предузећима.**

ПРЕДЛОГ НАЦРТА

ВИЗИЈА РАЗВОЈА ГРАДА УЖИЦА

Ужице 2030. године је просторно уређен, зелени, инклузиван град, модеран универзитетски, здравствени, образовни, културни центар, препознат као сигурно, здраво и пожељно место за квалитетан живот и рад становништва, са стимулативним амбијентом за своју пословну заједницу! Ужице 2030. је лидер регије на тремеђи Србије-Црне Горе-Босне и Херцеговине.

Град који управља и користи природне ресурсе на одржив начин

Град у којем се управљање отпадом, отпадним водама и водоводном инфраструктуром врше на адекватан, сврсисходан и одржив начин. Град препознатљивих традиционалних вредности, културно-историјских знаменитости, валоризоване гастрономске понуде, квалитетне туристичке инфраструктуре, који развој пољопривреде и туризма базира на трајној, ефикасној обнови и сталном унапређењу природних вредности - геодиверзитета, биодиверзитета, заштићених природних добара и предела.

Град чистог ваздуха

Еколошки освешћена, плански и урбанистички уређена средина са распрострањеним и функционално вредним зеленим површинама, где се очување животне средине постиже продуктивним коришћењем природних ресурса. Град који је спровео енергетску транзицију градских котларница, и целокупан систем даљинског грејања конвертовао на природни гас и бимасу. Град модерних саобраћајница, ефикасне комуналне инфраструктуре, унапређеног система градског и приградског превоза који не користи нафтне деривате, већ течни природни гас.

Град са привредом која генерише велики број атрактивних, одрживих нових радних места

Град Ужице је савремен град са извозно оријентисаном, конкурентном привредом, заснованом на научно-истраживачком развоју, иновативним технологијама и креативним индустријама. Град који генерише компетентну и конкурентну радну снагу усклађену са потребама привреде. Место са повољним пословним окружењем и инвестиционим амбијентом, између очуване природе и развијених пословних зона.

Социјално укључива заједница са једнаким могућностима за све и по мери свих грађана

Град срећних и задовољних грађана, који имају једнак приступ савременом и квалитетном формалном и неформалном образовању, богатој и разноврсној културној, спортско-рекреативној понуди и садржајима за децу, младе и одрасле. Здравствена и социјална заштита и брига о становништву је ефикасна, праведна и доступна свима, базирана на друштвеном благостању и интересима целокупне локалне заједнице.

Град са јавном управом у функцији грађана

Град Ужице је паметан град са ефикасном, одговорном локалном администрацијом, која негује и промовише сарадњу, толеранцију, једнакост. Град отворене и електронске управе која подстиче и подржава развој целокупне заједнице и која све своје одлуке креира и спроводи заједно са својим грађанима и привредницима поштујући принципе и начела доброг управљања, одрживог развоја и заштите животне средине.

РАЗВОЈНИ ПРАВЦИ, ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ СА ПРЕГЛЕДОМ И ОПИСОМ МЕРА

Преглед развојних праваца, приоритетних циљева и мера

Приоритетни циљ	Мера
Развојни правац: ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА	
1: Заштита и унапређење животне средине	1.1 Израда Програма заштите животне средине
	1.2 Успостављање мониторинга подземних и површинских вода, буке, земљишта, ваздуха, нејонизујућег зрачења
	1.3 Израда планске документације за заштиту природних добара
2. Одрживи развој туризма и повећање броја туриста	2.1 Реконструкција Старог Града са новим садржајима
	2.2 Уређење заштићеног подручја Споменика природе „Потпећка пећина“
	2.3 Израда планских докумената (за развој излетничког и спортско-рекреативног туризма за подручје Јелова Гора и за развој туризма за подручје Лужничке долине)
	2.4 Изградња Културног центра Злакуса
	2.5 Комунално опремање подручја Калуђерских Бара на Тари
	2.6 Увођење нових садржаја у туристичку понуду
	2.7 Подизање капацитета актера у туризму
	2.8 Израда стратешких докумената у складу са Законом о туризму
	2.9 Унапређење промотивних активности туристичке понуде
	2.10 Унапређење координације кључних актера у туризму
3. Одрживи рурални развој и развој тржишно оријентисане и конкурентне пољопривреде	3.1 Подстицање удруживања и задругарства
	3.2 Подстицање интензивне пољопривредне производње
	3.3 Едукација пољопривредника о доброј произвођачкој пракси
	3.4 Подстицање производње и пласмана традиционалних производа уживичког краја
	3.5 Информисање и едукација пољопривредних произвођача за осигурање пољопривредне производње од елементарних непогода
	3.6 Развој руралне инфраструктуре
4. Унапређење система за управљање отпадним водама	4.1 Учешће у изградњи регионалног постројења за пречишћавање отпадних вода
	4.2 Изградња канализационе мреже Бела Земља
	4.3 Изградња фекалног колектора и препумпне станице Турица
	4.4 Постављање мањих постројења за пречишћавање отпадних вода у руралној средини (израда канализационе мреже и мини постројења)
	4.5 Успостављање система за одвођење кишних вода
	4.6 Подизање капацитета за управљање отпадним водама
	4.7 Успостављање ефикасног инспекцијског надзора и рада комуналне милиције
5. Унапређење система за управљање отпадом	5.1 Изградња недостајуће инфраструктуре за успостављање и унапређење примарне селекције
	5.2 Промоција примарне селекције
	5.3 Подизање капацитета јавно комуналног предузећа
	5.4 Именовање органа за управљање отпадом и унапређење инспекцијског надзора
	5.5 Унапређење услуге прикупљања и одвожења отпада у руралном подручју
6. Унапређење водоснабдевања	6.1 Реконструкција водоводне мреже у циљу смањења губитака
	6.2 Замена азбестцементних цеви на магистралном цевоводу високе зоне водоснабдевања
	6.3 Изградња резервоара Церовића брдо1
	6.4 Изградња подсистема Баћковићи у Крчагову
	6.5 Изградња резервоара Пора2
	6.6 Изградња водосистема Јелова Гора

Приоритетни циљ	Мера
	6.7 Изградња пумпне станице Пора 1
	6.8 Израда потисно-разводног цевовода Пора1 – Пора2
	6.9 Изградња пумпне станице Глуваћи 1
	6.10 Пројекат повећања ефикасности водоводног система постављањем 5 сталних мерних места на водоводном систему зона Мегдан и Липа, где ће се континуално мерити проток и притисак
	6.11 Уградња даљинских водомера на водоводном систему Ужице у циљу смањења губитака
	6.12 Изградња резервоара Волујац
	6.13 Изградња водовода у систему Лужничка долина Каран
	6.14 Изградња водовода Беле воде – преостале линије
	6.15 Изградња водосистема Змајевац – Никојевићи
	6.16 Изградња водовода Потпећ
	6.17 Изградња водовода Љубање
	6.18 Изградња водовода Буар
Развојни правац: СМАЊЕЊЕ ЗАГАЂЕЊА ВАЗДУХА	
7. Унапређење система саобраћаја	7.1 Израда транспортног модела
	7.2 Израда и примена плана одрживе урбане мобилности
	7.3 Израда стратегије безбедности саобраћаја
	7.4 Изградња нових паркинг места
	7.5 Изградња нове и реконструкција постојеће градске путне инфраструктуре и објекта како у градском, тако и у сеоском подручју
8. Развој система зеленила и унапређење комуналних услуга чишћења и одржавања јавних зелених површина и јавне расвете	8.1 Израда катастра зелених површина
	8.2 Израда Програма подизања, уређења, одржавања и коришћења јавних зелених површина
	8.3 Унапређење зимског одржавања улица
	8.4 Унапређење механизације јавно комуналних предузећа
	8.5 Реконструкција јавне расвете
	8.6 Увођење система даљинског управљања јавном расветом
	8.7 Увођење енергетски ефикасније јавне расвете
	8.8 Изградња азила за псе
9. Развој одрживе енергетике	9.1 Израда Катастра соларних потенцијала кровова објеката
	9.2 Оснивање буџетског фонда за енергетску ефикасност
	9.3 Подршка пројектима енергетске санације - рад буџетског фонда за енергетску ефикасност
	9.4 Реконструкција и модернизација система даљинског грејања (топлотних извора, дистрибутивне мреже-топловоди и топлотних подстанци)
	9.5 Развој система даљинског грејања <u>у складу са потребама града Ужица</u>
	9.6 Изградња котларнице Међај
	9.7 Увођење система наплате услуге грејања у складу са количином испоручене енергије
	9.8 Израда регионалног SECAP (Sustainable Energy Climate Action Plan) документа
	9.9 Израда студије за примену ОИЕ
	9.10 Гасификација вртића
Развојни правац: ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ	
10. Унапређење пословног амбијента	10.1 Комунално опремање постојећих привредних локација
	10.2 Спровођење заједничких иницијатива са ПКС-РПК Златиборског управног округа и привредним субјектима

Приоритетни циљ	Мера
	10.3 Развој иновативног предузетништва
	10.4 Развој социјалног предузетништва
11. Развој и унапређење тржишта рада	10.1 Подршка развоју дуалног образовања
	10.2 Подршка активним мерама запошљавања
Развојни правац: СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВА ЗАЈЕДНИЦА СА ЈЕДНАКИМ МОГУЋНОСТИМА ЗА СВЕ И ПО МЕРИ СВИХ ГРАЂАНА	
	12.1 Изградња вртића на Царини
	12.2 Стварање услова за квалитетно и доступно ПВО на сеоском подручју Каран
	12.3 Доградња вртића „Невен“ (проширење капацитета)
	12.4 Доградња вртића у Турици
12. Повећање обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем	12.5 Доградња вртића „Искра“ на Доварју
	12.6 Изградња нових објеката за децу јасленог узраста
	12.7 Примена оптималних решења за повећање обухвата деце у сеоском подручју
	12.8 Подршка приватним вртићима за упис деце
	12.9 Унапређење и повећање капацитета за рад са децом са сметњама у развоју
	12.10 Јачање свести родитеља о значају ПВО
	12.11 Повећање нивоа безбедности деце увођењем видео надзора и других мера безбедности у објектима ПВО
	12.12 Унапређење квалитета услова боравка деце у вртићима
13. Унапређење услова у основним и средњим школама	13.1 Реконструкција и енергетска санација у објектима основних и средњих школа
	13.2 Изградња и реконструкција физкултурних сала и игралишта
	13.3 Надоградња учионица у основним школама за прелазак на једносменски рад
	13.4 Повећање физичке и информационе приступачности основних и средњих школа
	13.5 Повећање безбедности у основним и средњим школама
	13.6 Континуирано опремање основних и средњих школа ИКТ и другом опремом
	13.7 Примена оптималних решења за решавање проблема недостатка стручног кадра у основним и средњим школама
	13.8 Обезбеђење додатног простора и опреме за РЦУ
	13.9
14. Стварање услова за „Ужице-универзитетски центар“	14.1 Креирање стимулативног амбијента за студенте
	14.2 Обезбеђење материјалних услова за интегрисани универзитет
	14.3 Подршка креирању нових студијских програма
15. Унапређење квалитета и доступности услуга социјалне заштите	15.1 Развој и проширење постојећих услуга социјалне заштите (са фокусом на повећање доступности услуга становништву из сеоског подручја)
	15.2 Развој нових услуга социјалне заштите
	15.3 Развијање саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга
	15.4 Промоција волонтеризма у подршци социјално осетљивим групама
	15.5 Јачање професионалних компетенција запослених у систему социјалне заштите и у партнерским системима
	15.6 Стварање услова за проширење капацитета Дома за смештај одраслих и старијих лица „Забучје“
	15.7 Унапређење приступачности објеката социјалне заштите
16. Унапређење културних садржаја са посебним	16.1 Припреме за пријаву пројекта „Ужице – престоница културе Србије“ за 2025. годину и припрема за пријаву за европску престоницу културе
	16.2 Реконструкција и енергетска санација објекта Народне библиотеке
	16.3 Реконструкција Градског културног центра

Приоритетни циљ	Мера
фокусом на задржање децу и младе	16.4 Енергетска санација објекта Народног музеја
	16.5 Адаптација поткровља у Градској галерији за унапређење интерактивног програма „Дохвати уметност“
	16.6 Доградња депоа Историјског архива
	16.7 Оснивање одељења за тинејџере у Народној библиотеци
	16.8 Развој „Дечијег културног центра Ужице“ у ГКЦ
	16.9: Реконструкција стрељане за потребе Дечијег културног центра
	16.10 Оснивање Едукативног центра за савремену драму и позориште
	16.11 Санација Народног позоришта
	16.12 Унапређење приступачности објеката установа културе
	16.13 Даљи развој издавачке делатности
	16.14 Унапређење промоције културних садржаја
17. Унапређење услова за бављење спортом и спровођење омладинске политике	17.1 Припреме за организовање МОСИ игара 2024. године
	17.2 Реконструкција и изградња објеката спортске инфраструктуре и јавних игралишта у градском и сеоском подручју
	17.3 Реконструкција Спортске дворане „Велики парк“
	17.4 Пројекти реконструкције постојећих дечјих игралишта у циљу њиховог прилагођавања одредбама Правилника о безбедности дечјих игралишта
	17.5 Подршка развоју школског спорта
	17.6 Подизање енергетске ефикасности и коришћење ОИЕ у објектима спортске инфраструктуре
	17.7 Модернизација амбуланте спортске медицине
	17.8 Подршка Канцеларији за младе и Омладинском клубу у спровођењу омладинске политике
	17.9 Подршка организацијама цивилног друштва у спровођењу омладинске политике
18. Унапређење услова за очување јавног здравља и промоција здравих стилова живота	18.1 Повећање броја и унапређење услова у амбулантама
	18.2 Информисање грађана о примарној здравственој заштити
	18.3 Промоција здравих стилова живота код девојчица и дечака
	18.4 Подршка у успостављању Клуба давалаца крви у сврху одрживости Завода за трансфузију
	18.5 Унапређење услуге кућног лечења
Развојни правац: ЈАВНА УПРАВА У ФУНКЦИЈИ ГРАЂАНА	
19. Унапређење квалитета услуга локалне самоуправе	19.1 Спровођење управљачко-организационих промена/унапређења у градским управама Ужице
	19.2 Развој понашајних и функционалних компетенција запослених у градским управама
	19.3 Техничко опремање градских управа
	19.4 Успостављање механизма за мерење задовољства корисника услугама које пружа ЛС
	19.5 Формирање електронског регистра (базе) административних поступака
	19.6 Успостављање електронске писарнице (е-писарнице)
20. Унапређење информисања грађана и повећање њиховог учешћа у процесима планирања и	20.1 Унапређење регулаторног, организационог и финансијског оквира
	20.2 Информисање, консултације и активно укључивање грађана

Приоритетни циљ	Мера
доношења одлука	

Опис приоритетних циљева и мера за развојни правац ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Приоритетни циљ 1: Заштита и унапређење животне средине

За уживи крај (шире подручје) важи мишљење да је то предео са релативно очуваном и здравом животном средином. Међутим, анализа стања појединих сегмената животне средине указује да реално стање није у складу са генералним мишљењем.

У Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године као и у нацрту Просторног плана Републике Србије до 2035. године извршена је просторна диференцијација животне средине, према стандардима и искуствима ЕУ, а узимајући у обзир постојеће стање квалитета животне средине и тренд у наредном периоду, на четири категорије. Ужице (урбано подручје) спада у подручје загађене и деградиране животне средине (то су локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова лигнита, јаловишта, депоније, термоелектране, коридори аутопутева, водотоци IV и „ван класе“) са негативним утицајем на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. За ову категорију треба обезбедити таква решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја. Потребно је санирати и ревитализовати деградиране и угрожене екосистеме и санирати последице загађења, у циљу стварања квалитетније животне средине. Развој града Ужица мора задовољити циљеве одрживог развоја уз стварање услова да се економија развија у складу са еколошким принципима.

У Локалном еколошком плану града Ужица (ЛЕАП) за период 2012-2016. године сагледани су сви аспекти заштите животне средине, препознати проблеми и дефинисани циљеви за побољшање квалитета животне средине. ЛЕАП је дао јасне смернице свим документима из ове области који су касније рађени. Приликом израде ЛЕАП-а па све до данас приоритети се нису променили, а односе се на побољшање квалитета ваздуха, заштиту вода и земљишта.

У оквиру овог приоритетног циља урадиће се Програм заштите животне средине. Сврха израде Програма је добијање документа јавне политике у области заштите, унапређења и управљања заштитом животне средине, којим се утврђује стање у овој области, препознају трендови, дефинишу циљеви и обезбеђује усклађеност политике управљања и заштите животне средине са другим секторских политикама. У складу са тематиком, Програм представља мултидисциплинаран, комплексан и свеобухватан документ који даје стратешки правац у приоритизацији циљева и постепеном повећању задатака који ће бити реализовани у складу са капацитетима и расположивим ресурсима. У току операционализације задатака утврђених Програмом, биће вршена додатна приоритизација и циљева и задатака, како би се спровођење Програма, као веома комплексног документа, учинило изводљивим.

Бројни постојећи и очекивани проблеми у животној средини у будућности (пораст броја и јачине екстремних временских прилика, нестајање врста, повећање броја обољења изазваних загађењем воде, ваздуха и земљишта и др.) могу бити решавани предузимањем промена у појединим секторима (енергетика, саобраћај, пољопривреда, индустрија, туризам и др.). Промене које је

потребно спровести у тим секторима дефинисани су у овом Плану развоја у оквиру приоритетних циљева, односно мере које се на те секторе односе.

У оквиру овог приоритетног циља планирана је мера која се односи на унапређење мониторинга воде, ваздуха, земљишта, буке и јонизујућег зрачења.

Једна од планираних мера се односи и на заштиту природних добара, превасходно Споменика природе „Потпећка пећина“ са околином и Предела изузетних одлика „Клисуре Ђетиње“.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Површина заштићених подручја у укупној површини града (%)	19,96 (2021.)	21,23 (2030.)	Одлуке о заштити
Број усвојених програма мониторинга	2 (2021)	5 (2030)	Извештај о резултатима мониторинга

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 1

Мера 1.1: Израда Програма заштите животне средине

Сврха израде Програма је добијање стратешког документа у области заштите, унапређења и управљања заштитом животне средине, којим се утврђује стање у овој области, препознају трендови, дефинишу циљеви и обезбеђује усклађеност политике управљања и заштите животне средине са другим секторских политикама. У складу са тематиком, Програм представља мултидисциплинаран, комплексан и свеобухватан документ који даје стратешки правац у приоритизацији циљева и постепеном повећању задатака који ће бити реализовани у складу са капацитетима и расположивим ресурсима.

У оквиру ове мере ће донети Одлука о изради и израда Програма заштите животне средине.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	500.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој
Други учесници у спровођењу:	Зелени савет Града Ужица, организације цивилног друштва
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	краткорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Израђен Програм заштите животне средине – циљна вредност: 1

Мера 1.2: Успостављање мониторинга подземних и површинских вода, буке, земљишта, ваздуха, нејонизујућег зрачења

Захваљујући овој мери омогућава се систематско мерење, испитивање и оцењивање индикатора стања и загађења животне средине. Мониторингом се могу идентификовати загађивачи и ниво загађивања који они узрокују, чиме се стварају услови за дефинисање мера заштите, доношење одговарајућих и правовремених одлука и реаговање у акцидентним ситуацијама

У оквиру ове мере реализоваће се израда програма мониторинга и избор акредитоване установе за реализацију појединачних програма.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	5.000.000,00 РСД
Могући извори финансирања:	Буџет града Ужица, буџет РС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој
Други учесници у спровођењу:	Завод за јавно здравље Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	дугорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Број мерења површинских и подземних вода - циљна вредност: четири пута годишње
- Број мерења буке (годишње) - циљна вредност: једном годишње
- Број мерења земљишта (годишње) - циљна вредност: једном годишње
- Број мерења ваздуха (годишње) – циљна вредност: 365 (зависи од параметара који се мере)
- Број мерења нејонизујућег зрачења (годишње) - циљна вредност: једном годишње

Мера 1.3: Израда планске документације за заштиту природних добара

У оквиру ове мере израдиће се урбанистички план за Споменик природе „Потпећка пећина“ са околином и урбанистички план за Предео изузетних одлика „Клисура Ђетиње“.

Израдом урбанистичког плана Споменика природе „Потпећка пећина“ биће омогућена заштита природног добра утврђивањем услова и мера његове заштите у складу са Законом о заштити природе, као и валоризација природних вредности Потпећке пећине и околине. Организација, рационално уређивање и коришћење простора и изградња објеката на заштићеном простору вршиће се на основу урађеног урбанистичког плана.

Израдом урбанистичког плана за Предео изузетних одлика „Клисура Ђетиње“ омогућиће се заштита природног добра утврђивањем услова и мера његове заштите у складу са Законом о заштити природе, као и валоризација природних вредности подручја клисуре реке Ђетиње, а по усвајању Одлуке о заштити Предела изузетних одлика „Клисура Ђетиње“.

Планиране активности у оквиру ове мере су: дефинисање врсте планског документа, доношење скупштинске одлуке о приступању изради урбанистичког плана, прибављање адекватних геодетских подлога у зависности од нивоа планског документа, израда и усвајање плана у складу са Законом прописаном процедуром.

Урбанистички план ће омогућити организацију, рационално уређивање и коришћење простора и изградњу објеката на заштићеном простору.

Сва уређења и опремања у Пределу изузетних одлика „Клисура Ђетиње“ и Споменика природе „Потпећка пећина“ са околином, вршиће се по планској документацији.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	4.800.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за урбанизам, изградњу и имовинско-правне послове
Други учесници у спровођењу:	Туристичка организација Ужица, Обрађивач плана, МЗ

„Потпећ“	
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- Број усвојених одлука Скупштине града о приступању изради плана – циљна вредност: 2 - Број усвојених урбанистичких планова – циљна вредност: 2	

Приоритетни циљ 2: Одрживи развој туризма и повећање броја туриста

Град Ужице се одликује значајним туристичким вредностима које су делом туристички валоризоване и укључене у савремене туристичке токове. Очувана природа, традиција, очувана технолошка културна добра, и културно наслеђе представљају окосницу туристичког развоја уз адекватну развојну и инвестициону политику.

Најзначајније туристичке вредности на подручју града Ужица су: Мокра Гора са Шарганском осмицом и Дрвенградом, планина Тара, село Кремна, Стари град, Хидроцентрала „Под градом“, клисура реке Ђетиње, манастир Рујан, Потпећка пећина, село грнчара Злакуса, Бела црква Каранска и др. Злакушка грнчарија је, после кола, славе и свирања гусала, четврто српско нематеријално добро под заштитом UNESCO што представља значајан туристички ресурс јер је познато да туристе привлаче материјална и нематеријална добра која су под заштитом ове светске организације. У децембру 2021. године, на заседању Генералне скупштине Светске туристичке организације Уједињених нација у Мадриду (UNWTO), Мокра Гора је проглашена за најбоље туристичко село света, међу више од 170 конкурената из 75 земаља света.

Град Ужице је центар туристичке регије Западна Србија која обухвата 12 градова и општина. Програмом развоја туризма туристичке регије Западна Србија 2020-2025. као кључни туристички производи у граду Ужицу дефинисани су: рурални туризам, етно туризам, активни одмор и кружна путовања - културно тематске руте.

У оквиру овог приоритетног циља радиће се на изградњи нове туристичке инфраструктуре и уређењу постојеће, као и увођењу нових садржаја на постојећим туристичким локалитетима, повезивањем са туристичким локалитетима суседних општина Чајетине, Бајине Баште, Вишеграда у Републици Српској и заједнички наступи на туристичком тржишту. Приликом изградње нове или уређења постојеће туристичке инфраструктуре, као и приликом увођења нових садржаја, посебна пажња ће се обратити подизању доступности и приступачности туристичких локалитета, производа и услуга (не само физичке, већ и информационе) и обезбеђењу безбедоносне сигурности тих туристичких локалитета. Унапређење безбедног коришћења туристичких локација има за циљ спречавање негативних утицаја по кориснике туристичких услуга и природу. Мере и циљеви који се односе на изградњу инфраструктуре која мора да прати услове у случају гашења пожара и остале неопходне мере и циљеви, биће прецизно дефинисани у Плану смањења ризика од катастрофа чија израда је ускоро планирана.

Уз претходно наведене мере које се односе на унапређења туристичке инфраструктуре и супраструктуре, у оквиру овог приоритетног циља ће се радити на подизању капацитета актера у туризму (запослених у туризму и угоститељству, сеоских домаћинстава, пружаоца других услуга, запослених у јавним и сервисним службама и др.), као и унапређење промотивних активности туристичке понуде.

Како би ближе дефинисали планирање и развој туризма, Ужице ће додатно радити на припреми оних докумената који су утврђени Законом о туризму, као што су: програм развоја туризма, програм промотивних активности и др., било самостално, било у партнерству са другим актерима.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Удео запослених у туризму на територији града (%)	4,42 (2020.)	5 (2030.)	ПКС, РЗС
Број долазака туриста на годишњем нивоу	50.278 (2021.)	62.000 (2030.)	РЗС
Број остварених ноћења на годишњем нивоу	137.196 (2021.)	200.000 (2030.)	РЗС
Напомена: Укупан број долазака и ноћења разликује се од званичних статистичких података јер статистички подаци још увек нису усклађени са новим моделом пријаве гостију преко е-туристе.			
Број посетилаца ¹⁹	350.000 (2021.)	450.000 (2030.)	ТО Ужице
Број остварених ноћења на годишњем нивоу (према новом моделу праћења броја долазака и остварених ноћења)	556.255 ²⁰ (2021.)	690.000 (2030.)	Званични подаци МТТТ
Број долазака на територији града Ужица (према новом моделу праћења броја долазака и остварених ноћења)	141.821 ²¹ (2021.)	207.000 (2030.)	Званични подаци МТТТ

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 2

Мера 2.1: Реконструкција Старог Града са новим садржајима

Ова мера обухвата следеће:

- 1) Постављање инфо пулта
- 2) Изградња малог видиковца на Старом Град
- 3) Изградња водене куле - Стари Град
- 4) Израда Пројекта за извођење (ПЗИ) за Рекреативни мост на основу усвојеног концептуалног решења -
- 5) Приступна саобраћајница Видиковац - Стари Град / Пројекат 2020-2025/
- 6) Пројекат косог лифта Стари Град
- 7) Мали мост на Бањици
- 8) Пешачка стаза

Приликом изградње и уређења туристичке инфраструктуре, посебно ће се водити рачуна да су локалитети и садржаји доступни и приступачни свима (не само физички, већ и информационо) и да су безбедоносни сигурни.

Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга

¹⁹ Број посетилаца туристичким локалитетима и дестинацијама на територији града Ужица првенствено се односи на број посетилаца Шарганске осмице, Међавника, Потпећке пећине, Народног музеја, Меморијалног комплекса Кадињача, Старог града, Клисуре Ђетиње

²⁰ Домаћи: 486.283; Страни: 69.697

²¹ Број домаћих туриста: 117.578; Број страних туриста: 24.243

Процена потребних финансијских средстава:	510.000.000,00 динара (по позицијама: 1) 24.000.000,00; 2) 10.000.000,00; 3) 80.000.000,00; 4) 35.000.000,00; 5) 245.000.000,00; 6) 86.000.000,00; 7) 18.000.000,00; 8) 12.000.000,00)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства, остали извори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ТО Ужице, РТОЗС, РРА Златибор
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број нових садржаја

Мера 2.2: Уређење заштићеног подручја Споменика природе „Потпећка пећина

Ова мера обухвата следеће:

1) Реконструкција и адаптација урушене силазне стазе Потпећка пећина

Како би се обезбедио несметан рад и функционисање у оквиру заштићеног подручја Споменика природе „Потпећка пећина“, приступиће се изради потребне документације за реконструкцију и адаптацију урушене силазне стазе Потпећка пећина. У оквиру радова осамдесетих година прошлог века када је Споменик природе „Потпећка пећина“ припреман за отварање с намером функционисања за туристичке посете израђене су улазна и силазна стаза којом је усмеравана посета туристичких обилазака. У току рада и функционисања за потребе туризма силазна стаза је делом урушена приликом одрона стенске масе са литица пећине. Самим тим је онемогућено функционисање силазне стазе. Ове активности су планиране у оквиру Плана управљања Спомеником природе „Потпећка пећина“ 2021-2030. и спроводиће се у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије и Рударско геолошким факултетом Београд.

2) Ревизија Главног архитектонско грађевинског пројекта - Адаптација приступних стаза Потпећке пећине и Реализација Главног архитектонско грађевинског пројекта - Адаптација приступних стаза Потпећке пећине

Главни архитектонско грађевински пројекат - Адаптација приступних стаза Потпећке пећине израђен је 2008. године па је у наредном периоду потребна његова ревизија и усклађивање с законским оквирима и тржишним вредностима. По извршеној ревизији, приступиће се фазној реализацији Главног архитектонско грађевинског пројекта - Адаптација приступних стаза Потпећке пећине. **Санација шиљасте стене** - У циљу санације шиљасте стене израдиће се и извести пројекат континуираног праћења природних фактора који утичу на оштећења која могу довести до обрушавања стене. Извршиће се преглед и могућности најбољег начина за учвршћење - симбола пећине шиљасте стене која се налази на излазу из Горње пећине;

3) Додатно уређење и опремање Заштићеног природног добра Споменик природе „Потпећка пећина“

Развој и уређење подразумева како сталне текуће активности у пећини и на заштићеном простору, тако и повремене посебно планиране задатке и радове. Све планиране активности ће се реализовати у циљу одрживог коришћења и унапређења природних вредности Споменика природе „Потпећка пећина“, а обухватају:

- Израду планова заштите и безбедности у сарадњи с надлежним инситуцијама;

- Израду Плана детаљне регулације;

- Проширење и уређење и асфалтирање паркинг простора са леве стране прилазног пута, који је на простору заштићеног природног добра Потпећка пећина као и завршетак реконструкције пута до Потпећке пећине.

- Уређење, обележавање нових планинарско – пешачких стаза, пењачких стаза у сарадњи са специјализованим удружењима као и њихово редовно и одржавање и чишћење;
 - Праћење стања заштићеног природног добра кроз мониторинг елемената животне средине – као део мониторинга који спроводи град Ужице у оквиру Програма заштите и унапређења животне средине;
 - Обележавање границе Споменика природе и постављање табле у складу с Правилником о начину обележавања заштићених природних добара;
 - Постављање нове и одржавање постојеће туристичке сигнализације на територији села Потпећ, Злакуса;
 - Постављање нових информативних табли, едукативних паноа и одржавање постојећих;
 - Постављање и уређење нових и одржавање постојећих одморишта;
 - Спровођење мера уређења у заштићеном простору - Планом управљања планира се израда пројекта хортикултурног уређења који ће обухватити радове на формирању украсног и заштитног зеленила на површинама око објеката и на слободним, јавним површинама, уклањање коровског растиња по стенама око пећине које би могло довести до обрушавања, негу шумског и жбунастог растиња на свим јавним површинама као и стимулацију власника приватних земљишта за адекватно хортикултурно уређење простора;
- Приликом изградње и уређења туристичке инфраструктуре, посебно ће се водити рачуна да су локалитети и садржаји доступни и приступачни свима (не само физички, већ и информационо) и да су безбедоносни сигурни.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	73.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства, остали извори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ТО Ужице, ЗЗПС, Рударско геолошки факултет Београд, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број уређених туристичких локалитета - Број новоизграђене туристичке инфраструктуре - Број израђених главних пројеката - Број постављених нових информативних табли, едукативних паноа

Мера 2.3: Израда планских докумената (за развој излетничког и спортско-рекреативног туризма за подручје Јелова Гора и за развој туризма за подручје Лужничке долине)

У циљу развоја приоритетних туристичких производа који су дефинисани Програмом развоја туризма туристичке регије Западна Србија 2020-2025. и који су приказани у Стратегији развоја туризма Републике Србије 2016 – 2025.), планира се израда планског документа за подручје Јелове Горе и подручје Лужничке долине.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	6.000.000,00 динара

средстава:	
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ТО Ужице, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- Број израђених планских докумената – циљна вредност: 2	
Мера 2.4: Изградња Културног центра Злакуса	
Од 2005. године за село се увелико чуло и сазнало захваљујући Терзића авлији која је покренула једну нову страницу у историји овог села – од тада ово село добија и придев „туристичко“ и за веома кратак период постаје синоним за сеоски туризам у Србији. Злакуса је село са најбогатијим културно-уметничким садржајима, активностима и манифестацијама који се одржавају непрекидно већ скоро две деценије. У организацији многих културних дешавања у селу предњаче Етно удружење „Завичај“ и Етно парк „Терзића авлија“. Злакуса је свакако најпознатија по старом грнчарском занату које је у овом селу заступљено више од три века. Специфичност злакушке грнчарије се огледа у томе што се земљано посуђе израђује од два природна материјала – земље и камена, који се мешају у односу 1:1, оригиналном технологијом израде зидањем на ручном колу а производи су се до скоро пекли на отвореној ватри. Захваљујући старом грнчарском занату, у Злакуси се већ две деценије одржава међународна колонија уметничке керамике у организацији Удружења „КЕРАМИКА ЗЛАКУСА“. Лончарски занат у ужичком селу Злакуси уписан је на UNESCO-ову репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа. У циљу валоризовања локалне заједнице са богатим културно-историјским наслеђем, развијеним руралним и манифестационим туризмом и унапређења квалитета живота у руралној средини планирана је изградња Културног центра Злакуса.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	36.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, Народни музеј, Министарство културе и информисања, ТО Ужице, Центар за нематеријално културно наслеђе Етнографског музеја у Београду, Удружење лончара „Злакуса“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	дугорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Број изграђених и опремљених објеката – циљна вредност: 1
- Површина изграђеног и опремљеног простора (м²)

Мера 2.5: Комунално опремање подручја Калуђерских Бара на Тари

У оквиру ове мере прво ће се изградити планска и техничка документација за изградњу комуналне инфраструктуре на парцелама у власништву Града Ужица на планини Тари (територија града Ужица) и планска и техничка документација за изградњу комуналне инфраструктуре - кишне и фекалне канализације на подручју Калуђерских Бара на Тари (територија града Ужица и општине Бајина Башта), а потом и изградња наведене комуналне инфраструктуре.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	225.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства, остали извори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Општина Бајина Башта, ЈП „Ужице развој“, Градска управа за урбанизам, изградњу и имовинско-правне послове
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број урађене техничке документације - Површина која је комунално опремљена

Мера 2.6: Увођење нових садржаја у туристичку понуду

У оквиру ове мере ће се радити на следећем:

1) Успостављање инфо центра Мокра Гора (израда документације, изградња и опремање); Обележавање планинарско-пешачких стаза са одмориштима на подручју Мокре Горе; Отварање еко кампова;

Једна од основних развојних шанси града Ужица је развој одрживог туризма. Он подразумева развој туристичке привреде у складу са капацитетима природне и животне средине. Развој туризма треба да буде заснован на природним предиспозицијама планског подручја, али никако не сме да угрози еколошки уравнотежене целине нити квалитете предела. Ово се посебно односи на заштићена подручја, као добра од најширег значаја. На овим подручјима се могу организовати и популарисати доминантно еколошки утемељени облици туризма, чији се развој заснива на принципима одрживости, па је то у дугорочном развоју значајна потенцијална предност заштићених подручја.

Развој одрживог туризма је управо Мокру Гору чврсто поставио на светску туристичку мапу и допринео проглашењу овог села за једно од најбољих туристичких села света од стране UNWTO. У складу са Просторним планом Републике Србије и развојним стратегијама одрживог туризма, а у сврху развоја туристичког производа „специјални интереси“ радиће се на обележавању планинарско-пешачких стаза са одмориштима на подручју Мокре Горе и постављање одморишта.

Планирано је и уређење локалитета за еко кампове у оквиру Парка природе „Шарган -Мокра Гора“ са свим пратећим садржајима и увођење додатних садржаја за одмор и рекреацију предвиђених Планом управљања Парка природе „Шарган – Мокра Гора“.

Планирано је и успостављање рада Туристичко – информативног центра у центру села Мокра Гора (израда документације, изградња и опремање) што ће омогућити упознавање великог броја посетилаца са туристичким вредностима овог подручја и активирање осталих комплементарних делатности које би омогућиле даљи развој туризма или би биле његова последица (сточарство, шумарство, производња здраве хране, пића, текстила и др.).

2) Увођење нових капацитета и садржаја на подручју Мокра Гора, што обухвата: Уређење и асфалтирање паркинг простора за туристичке аутобусе, на магистралном путу у близини скретања за Међавник; Повезивање Мокре Горе асфалтним путем са Златибором. Макадамски пут је делом изграђен (реализација у заједничкој сарадњи са општином Чајетина); Повезивање Мокре Горе са Златибором жичаром – Голд гондолом (реализација у заједничкој сарадњи са општином Чајетина); Ремонт пруге од Мокре Горе до Вишеграда (реализација у заједничкој сарадњи са општином Вишеград, Железницом Републике Српске, Инфраструктура железнице Србије, финансирање делом путем међународних прекограничних пројеката сарадње) На овај начин би се повезале општине Ужице, Вишеград, Бајина Башта и понудио туристима давно замишљени пројекат Чаробни туристички прстен; Рестаурација постојећих и набавка нових експоната парних машина, чиме би се употпунила постојећа понуда музеја на отвореном на локацији Бела Вода.

3) Постављање одморишта и партерно уређење локалитета на Јеловој Гори – Након израде планског документа за развој излетничког и спортско-рекреативног туризма на Јеловој Гори приступиће се уређењу локалитета.

4) Изградња бициклических стаза за подручје Клисуре Ђетиње; Уређење и опремање по планској документацији подручја Клисуре Ђетиње; Набавка транспортног средства за превоз посетилаца кроз Клисуру Ђетиње; Адаптација и модернизација постојећег инфо-центра града Ужица.

Већ на трећем километру од центра града, почиње живописна клисура реке Ђетиње која у свом централном делу гради атрактиван кањон. Европска асоцијација зелених стаза доделила је граду Ужицу 2017. године награду за ужичку Зелену стазу, прву такве врсте у Србији. Намене је за шетњу и вожњу бицикала у дужини од 7,2 километара. Зелену стазу прате и обележене стазе за планинаре у дужини од 7,2 километара. Уз Зелену стазу постављена су одморишта, чесма, справе за вежбање, клупе, столови за стони тенис, а план је да се настави са уређењем и опремањем након што се уради планска документација за подручје Клисуре Ђетиње, као и обележавање бициклических стаза у том подручју. Такође, у складу са зеленим политикама и развојним стратегијама, како би живописна клисура била доступна свим заинтересованим посетиоцима и љубитељима природе, неопходна је и набавка електричних возила која би саобраћала у будућем заштићеном Пределу изузетних одлика „Клисура Ђетиње“.

5) Нова шанса и понуда Ужица

Активирање у туристичке сврхе хидроцентрале „Под Градом“ на Ђетињи, изграђене 1900 године, направљене међу првима у Европи по принципима наизменичне струје, Николе Тесле. Оваким спомеником техничке културе ретко који град може да се похвали и понуди.

Определити погодан простор (у близини хидроцентрале) прилагодити намени и организовати поставку са делом богате колекције научника Николе Тесле. Поред напред наведеног Музеј употпунити са научним и стручним предавањима, стручним скуповима, едукативним радионицама. (Реализација у сарадњи са Музејом Николе Тесле у Београду, ВПТШ из Ужица, ЕТФ из Београда ...)

6) Креирање и увођење нових туристичких тура у циљу обogaћивања понуде Града Ужица (туризам тема)

Туризам као друштвени феномен и туристичко тржиште као комплексно и софистицирано, са све већим захтевима савремених туриста, намећу потребу за правим информацијама као и модерним технологијама које ће туристичке просторе више приближити потенцијалном госту. Туристичко – информативни центар ТО Ужица отворен је за посетиоце 2007. године и од тада се у простор није улагало нити су имплементирани модерни начини промоције, те се намеће као неопходна адаптација и модернизација постојећег инфо-центра. Пројектом је предвиђено да, поред стандардних канала промоције, инфо центар буде опремљен интерактивним мултимедијалним и хипермедијалним уређајима као новим маркетиншким алатима за привлачење нових туристичких сегмената.

Приликом увођења нових садржаја, посебно ће се водити рачуна да су садржаји доступни и приступачни

свима (не само физички, већ и информационо) и да су безбедоносно сигурни.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	101.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ТО Ужице
Други учесници у спровођењу:	Град Ужице, Парк природе Шарган-Мокра Гора, МТК „Шарганска осмица“, ПСС, ТОРЗС, РРА Златибор Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број обележених бициклистичких и планинарско-пешачких стаза - Број новоизграђених и адаптираних инфо-центра - Број транспортних средстава за превоз посетилаца кроз Клисуру Ђетиње - Број еко кампова - Број постављених одморишта

Мера 2.7: Подизање капацитета актера у туризму

Ова мера се превасходно односи на едукацију запослених у туризму и угоститељству, сеоских домаћинстава, пружаоци других услуга, запослених у јавним и сервисним службама и др. Подразумева организацију семинара, обука, радионица и др.

У оквиру ове мере ће се радити на бољем повезивању образовних институција и послодаваца из области туризма, како би се допринело усаглашавању система образовања и тржишта рада, како би се боље организовале студентске и ученичке праксе, истакнути туристички радници укључили у наставу као гостујући предавачи и сл.

У оквиру ове мере ће се радити на:

– побољшању сарадње између образовних институција и туристичке привреде и усаглашавању система образовања са потребама тржишта

– увођењу нових наставних програма формалног и неформалног образовања и успостављање система континуиране обуке за запослене у туризму и делатностима комплементарним туризму.

– покретању иницијативе за отварање нових средњих стручних школа за угоститељство у циљу афирмације дефицитарних занимања (конобар, кувар...)

– унапређењу организације стручне праксе за ученике и студенте

Такође ће бити организоване обуке за планинарске и локалне туристичке водиче.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	3.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови РС (ресорна министарства), ТО Ужице, фондови ЕУ и остали међународни фондови и програми, донаторска средства, ТОС, ТОРЗС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ТО Ужице
Други учесници у спровођењу:	Академија струковних студија Западна Србија, ТОРЗС,

	ТОС, ресорна министарства, школе, хотелијери
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Континуирано
Показатељи учинка (опционо):	- Број организованих догађаја едукације (семинари, обуке, радионице и др.) - Број реализованих иницијатива за унапређење сарадње између образовања и привреде - Број лиценцираних планинарских водича - Број локалних туристичких водича
Мера 2.8: Израда стратешких докумената у складу са Законом о туризму	
У оквиру ове мере ће се радити на припреми оних докумената који ближе дефинишу планирање и развој туризма, а који су дефинисани Законом о туризму, као што су: програм развоја туризма, програм промотивних активности и др. Како је за туристичку регију Западне Србије утврђен Програм развоја туризма за период 2020-2025. године, ова мера ће обухватати активности на изради програма развоја туризма за период након 2025. године, а који ће се ускладити са Стратегијом развоја туризма РС за наредни плански период.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	700.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ТО Ужице
Други учесници у спровођењу:	Град Ужице, РРА Златибор Ужице, Академија струковних студија Западна Србија-одсек Ужице, ТОРЗС
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Планирани почетак – 2024. године
Показатељи учинка (опционо):	- Израђен документ
Мера 2.9: Унапређење промотивних активности туристичке понуде	
Ова мера обухвата маркетиншке активности које самостално спроводи Туристичка организација Ужица као носилац промоције туризма града Ужица и у оквиру своје основне делатности. Поред тога маркетиншке активности ће се спроводити у партнерству са носиоцима туристичке привреде на територији града Ужица али и другим актерима у регији Западна Србија и на националном нивоу како би се туристи привукли на туристичке локалитете и дестинације на територији града Ужица, а са друге стране обухватиће и оне маркетиншке активности усмерене да туристе који већ долазе у туристичку регију Западне Србије (на Златибор и остало) посете и туристичке локалитете у Ужицу. У оквиру ове мере спровешће се следеће: Маркетиншко-промотивне активности (које реализује Туристичка организација Ужица у сарадњи са носиоцима туристичке привреде на територији града Ужица, ТОРЗС, ТОС). У циљу унапређења маркетиншких-промотивних активности на територији града Ужица неопходно је: • анализирати тренутну тржишну позицију • дефинисати конкурентске предности • унапредити и кординисати постојећи маркетинг систем актера у туризму на територији града Ужица	

- унапредити постојећу и развити нову структуру туристичких производа
- развити иновативни маркетинг систем

У оквиру маркетиншко–промотивних активности радиће се на јачању стратегије промотивних активности на циљним тржиштима (примарна, секундарна и терцијарна), односно неопходно је дефинисати приоритетна емитивна тржишта на основу одређених критеријума: број долазака, доступност тржишта, просечна потрошња и друго.

У циљу боље и квалитетније доступности туристичким информацијама, планира се изградња и опремање туристичко-информативног центра на Мокрој Гори као и адаптација и модернизација постојећег туристичко-информативног центра у Ужицу, Д. Туцовића 52 (а што ће се спровести у оквиру мере 1.6)

Као саставни елемент промотивних активности радиће се на дугорочном унапређењу web странице ТО Ужица као и константној промоцији на друштвеним мрежама с адекватним промотивним садржајима и кампањама.

У наредном периоду радиће се и на изради квалитетних видео садржаја с циљем промоције туристичких дестинација, локалитета, атракција и манифестација.

Потребно је унапредити понуду сувенира стварањем сета типичних и промотивних сувенира из Ужица. У изради сувенира веома је битно анимирати локалне занатлије и домаћине у процесу креирања сувенира, као и организовати радионице и тренинге за израду и продају истог.

Промоција у медијима представља једну од најзначајнијих активности. Медији су постали комерцијалнији, доминирају информације које нуде сензацију, па је, поред све већег издвајања финансијских средстава, неопходна и осмишљена медијска промоција која ће нудити актуелне и занимљиве информације.

Промоција на циљним тржиштима у земљама у окружењу коју је потребно реализовати сваке године у сарадњи са амбасадама и конзулатима Републике Србије, туроператорима, туристичким агенцијама и медијима. У наредном периоду, поред наступа на сајмовима у земљи, акценат је потребно ставити на наступе на специјализованим сајмовима, пре свега оним који су посвећени одређеним туристичким производима од значаја за Ужице: рурални туризам, активни одмор, етно туризам и кружна путовања-културно тематске руте и другим.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	5.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донаторска средства, буџет ТОРЗС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ТО Ужице
Други учесници у спровођењу:	Носиоци туристичке привреде на територији града Ужица, ТОРЗС, Академија струковних студија Западна Србија
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Дугорочно и континуирано
Показатељи учинка (опционо):	
- Број сајмова у земљи и иностранству - Број одшатампаног пропагандног материјала, билборда и city light-ova - Број промоција на циљним тржиштима - Број објава на друштвеним мрежама - Број туристичких спотова и филмова - Број постављене обавештајне/информативне сигнализације о туристичким локалитетима - Број уникатних и персонализованих сувенира	

Мера 2.10: Унапређење координације кључних актера у туризму

У оквиру ове мере радиће се на отклањање препрека за имплементацију претходно наведених мера, а такође разматрати начини да се кроз координацију и сарадњу обезбеди синергијски ефекат за укључене актере.

Мера подразумева организовање редовних састанака, покретање и спровођење заједничких иницијатива.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	-
Могући извори финансирања:	-
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ТО Ужице
Други учесници у спровођењу:	Град Ужице, ТОРЗС, носиоци туристичке привреде на територији града Ужица, Академија струковних студија Западна Србија, РРА Златибор, туристичке агенције, удружења грађана
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Дугорочно и континуирано
Показатељи учинка (опционо):	- Број покренутих заједничких иницијатива - Број спроведених заједничких иницијатива

Приоритетни циљ 3: Одрживи рурални развој и развој тржишно оријентисане и конкурентне пољопривреде

Потенцијал града Ужица за развој пољопривреде лежи у структури пољопривредног земљишта. Брдовити предели који се простиру у појасу до 500 м.н.в. имају изузетне агроеколошке услове за производњу квалитетног воћа, меса и млека, а погодни су за развој говедарства и овчарства.

Заступљене гране пољопривредне производње су воћарство (јабука, шљива, малина), сточарство, повртарство, пластеничка производња, пчеларство и производња локалних традиционалних специјалитета (сир, кајмак, пршута, сланина, кобасица, ракија...). У погледу биљне производње, конфигурација терена и сточарска производња условили су највећу заступљеност кукуруза, пшенице, јечма, луцерке и кромпира.

Повољни агроеколошки услови и вишедеценијска традиција условили су воћарску производњу лидером у пољопривредној производњи, у оквиру које се због комерцијалне исплативости, континуиране тржишне тражње, организованог откупа од стране хладњача, акценат ставља на производњу малине и, пар година уназад, на производњу боровнице. Производња осталих воћарских култура је на доста нижем и, може се рећи незадовољавајућем степену развоја. Карактерише је велика старост засада, недостатак знања и искуства пољопривредника, неадекватна примена агротехничких мера, мала величина поседа, недостатак стандарда, недостатак наводњавања, мали приноси и слабији квалитет плодова, који се пласирају на локалне пијаце без значајнијих тржишних бенефита или се 99% приноса користи за више степене прераде, што је случај са узгојем шљиве у сврху производње ракије.

Посматрајући сточарску производњу најзаступљенији је узгој говеда и оваца. Застарелост механизације, веома ретко млађе од 10 година, недовољна примена стандарда у производњи, мала величина стада, лоша опремљеност објеката за смештај стоке, заступљеност традиционалних

метода узгоја стоке, указују да сточарска производња нема конкурентан статус на домаћем тржишту. На територији града преовлађује екстензивно сточарство са малим бројем грла.

На територији града послује укупно 18 задружних организација, од којих 11 задруга има седиште на градском подручју, а 7 у руралном. Од укупног броја задруга, 12 су регистроване за пољопривредну делатност (7 за мешовиту пољопривредну производњу, две за узгој говеда и бивола и по једна у другим делатностима). Поред тога, на територији града послују и 22 удружења грађана, различитих делатности, као што су узгој калифорнијске пастрмке, производња меда, развој сеоског туризма, производња малина и др. Недовољна заинтересованост и мотивисаност чланства, неадекватна функционалност, финансијска ограниченост, недостатак свести пољопривредника о значају удруженог пословања, велика конкуренција на домаћем тржишту су кључни проблеми са којима се ове организације суочавају и главни разлог за недовољну видљивост, препознатљивост и њихову финансијску нестабилност.

Због свега наведеног у оквиру овог приоритетног циља ће се радити на подстицању удруживања и задругарства, подстицању интензивне пољопривредне производње и подстицању производње и пласмана традиционалних производа ужичког краја. За пољопривреднике ће се организовати едукација о доброј произвођачкој пракси, информисање и едукација за веће привлачење домаћих и међународних фондова, као и информисање и едукација за осигурање пољопривредне производње од елементарних непогода.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број активних задруга у области пољопривреде са седиштем на територији града Ужица	12 (2021.)	25 (2030.)	Задружни савез Златиборског округа
Број задругара (чланова пољопривредних задруга са седиштем на територији града Ужица)	218 (2021.год.)	320 (2030.)	Задружни савез Златиборског округа
Број жена – чланова пољопривредних задруга са седиштем на територији града Ужица			
Број коопераната пољопривредних задруга са седиштем на територији града Ужица	206 (2021. год.)	750 (2030.)	Задружни савез Златиборског округа
Број пољопривредних газдинстава чији су носиоци жене			
Број пољопривредних газдинстава чији су носиоци млади испод 30 година			
Повећање површине интензивних засада воћа у односу на површину која је утврђена последњим пописом ²² (%)	-	+30% (2032. ²³)	Попис пољопривреде
Број пољопривредних газдинстава која	16 (2021.)	30 (2030.)	Попис пољопривреде

²² За референтну годину ће се узети година када се у Републици Србији уради попис пољопривреде. Очекивања су да ће то бити 2022. или 2023. године

²³ Циљна вредност се поставља за годину у којој се очекује наредни попис, Очекивања су да ће то бити 2032. година.

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
имају преко 20 условних говеда			

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 3

Мера 3.1: Подстицање удруживања и задругарства

Недостатак знања и добрих примера из праксе су једни од кључних проблема који се решавају удруживањем и подршком задругама и удружењима.

Ова мера се односи на финансијску подршку удружењима и задругама које доприносе побољшању конкурентности чланова задруга и удружења, што за последицу има повећање не само чланства, већ и броја коопераната.

Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	1.400.000,00 годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељења за привреду (Одсек за пољопривреду) Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	Задружни савез Златиборског округа, РРА Златибор, ПССС
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	Континуирано сваке године
Показатељи учинка (опционо):	
- Број подржаних задруга	
- Број подржаних удружења	

Мера 3.2: Подстицање интензивне пољопривредне производње

У оквиру ове мере додељују се субвенције које би се користиле за инвестиције у модернизацију производње пољопривредних газдинстава, као и опрему, технологију и јачање производног ланца.

Овом мером се подржавају мала и средња пољопривредна газдинства у унапређењу процеса производње, продуктивности, конкурентности као и технолошког оспособљавања газдинстава у складу са ЕУ стандардима, а све ради постизања веће економске ефикасности, веће оријентисаности ка тржишту и дугорочне одрживости. Прихватљиве инвестиције у оквиру ове мере су: набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза; опреме за мужу, хлађење и чување млека на фарми, набавку транспортера за стајњак, уређаја за мешање полутечног и течног стајњака, пумпи за пражњење резервоара, сепаратори за полутечни и течни стајњак, машина и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња, машина за примарну обраду земљишта, за ђубрење земљишта, заштиту биља, и др.

У оквиру ове мере предвиђена су и финансијска средства за противградну заштиту

Тип мере:	подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	40.000.000,00 динара (у 2023. години), уз годишње повећање сразмерно увећању прихода буџета Града Ужица наредних година
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељења за привреду (Одсек за пољопривреду) Града

	Ужица
Други учесници у спровођењу:	ПССС
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	Континуирано сваке године
Показатељи учинка (опционо):	
-	Број пољопривредних газдинстава којима су одобрене субвенције

Мера 3.3: Едукација пољопривредника о доброј произвођачкој пракси

Пољопривредна саветодавна стручна служба Ужице (ПССС) је једина установа на територији града надлежна за едукацију пољопривредних произвођача кроз организацију предавања, радионица, зимских школа и других видова едукација на разне теме из области пољопривреде.

У оквиру ове мере са ПССС ће се радити на унапређењу подршке која се пружа пољопривредним газдинствима путем едукација, саветовања и сл. Циљ је да се повећа број ангажованих саветодаваца како би сва пољопривредна газдинства (а нарочито она која се баве интензивном пољопривредном производњом или намеравају да пређу на исту) добила сву потребну саветодавну подршку.

У оквиру ове мере ће се, у циљу повећања нивоа знања и вештина пољопривредних произвођача и прерађивача, поред предавања, радионица, зимских школа и других видова едукација из разних пољопривредних области, спроводити друге активности као што су: организација/учешће/посете сајмовима, изложбама, манифестацијама, организовање студијских путовања и др, и то у она подручја која могу бити примери најбоље праксе.

Фокус ове мере је на увођењу нових технологија и повећању продуктивности.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	1.700.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељења за привреду (Одсек за пољопривреду) Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ПССС Ужице, саветодавци, месне заједнице, Задружни савез Ужица
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	Континуирано сваке године
Показатељи учинка (опционо):	
-	Број организованих едукација
-	Број учесника (пољопривредних произвођача) на едукацијама
-	Број организованих студијских посета (посете сајмовима, изложбама, манифестацијама, студијска путовања и др.)
-	Број учесника (пољопривредних произвођача) студијских посета

Мера 3.4: Подстицање производње и пласмана традиционалних производа ужичког краја

У оквиру ове мере радиће се на подстицању производње и пласмана традиционалних производа ужичког краја.

Прво ће се радити на мапирању традиционалних производа, као и њихових произвођача. Потом ће се радити на анализи тржишта. Идентификоваће се ланци вредности у које ови производи могу да се укључе (нпр. повезивање са туристичком понудом и сл.).

У оквиру ове мере пољопривредна газдинства ће добити подршку како би задовољили захтеве циљних

тржишта/купаца (на пример: за примену савремене технологије, за унапређење паковања, за промоцију, за унапређење канала дистрибуције и сл.).

Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	/
	(Ова мера зависи од обезбеђених средстава из спољних извора)
Могући извори финансирања:	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ЕУ фондови, донатори, буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељења за привреду (Одсек за пољопривреду) Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	РРА Златибор, ПССС Ужице, Задружни савез ЗО
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	
	- Број развијених и тржишно позиционираних локалних/регионалних производа
	- Број пољопривредних газдинстава укључених у меру

Мера 3.5: Информисање и едукација пољопривредних произвођача за осигурање пољопривредне производње од елементарних непогода

Анализа реализације Програма подршке за спровођење пољопривредне и политике руралног развоја је показала да се мали број газдинстава определио за куповину мреже за сенчење и противградну заштиту (зато што је скупа), а са друге стране, услед климатских промена, град постаје све чешћа појава. Што се тиче система за заливање интересовање се повећава сваке године и, због све чешћих сушних лета, очекују се и даља улагања у њих.

У оквиру ове мере радиће се на информисању и едукацији пољопривредних произвођача како би, уз примену противградне заштите, система за наводњавања, учинили и додатне напоре у циљу заштите пољопривредних приноса од последица елементарних непогода осигуравањем своје пољопривредне производње.

Применом ове мере информисање пољопривредних произвођача би требало да буде ефикасније у смислу да се информације о подстицајима који се односе на осигурање и регресирање осигурања ради путем свих медија током целе године, а посебно у периоду фебруар – април јер се у том тренутку доноси одлука да ли осигурати или не.

ПССС Ужице својим радом редовно информисе пољопривредне произвођаче о предностима осигурања и мерама које подстичу осигурање у пољопривреди. Применом ове мере стручњаци из ове службе ће се додатно ангажовати за едукације на целом подручју града Ужица.

Град Ужице ће радити на додатном мотивисању пољопривредних произвођача да учествују на догађајима информисања и едукације.

Комбинацијом постојећих мера МПШВ и ове мере, пољопривредни произвођачи би се додатно мотивисали да осигуравају своју производњу.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	/
	(Ову меру финансира МПШВ; Град Ужице ангажује преваходно људске ресурсе)
Могући извори финансирања:	МПШВ, Буџет Града Ужица

Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељења за привреду (Одсек за пољопривреду) Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ПССС Ужице, Задружни савез ЗО, месне заједнице, осигуравајуће куће
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	Континуирано
Показатељи учинка (опционо):	
- Број организованих догађаја	
- Број учесника на догађајима	

Мера 3.6: Развој руралне инфраструктуре

Опис мере

.....

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорна министарства,
Одговорност за спровођење (носилац мере):	
Други учесници у спровођењу:	
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	Континуирано
Показатељи учинка (опционо):	
-	

Приоритетни циљ 4: Унапређење система за управљање отпадним водама

Организовано канализација и одвођење отпадних вода решено је само у Ужицу са насељима Крчагово и Севојно, док остала насељена места немају организовано одвођење отпадних вода (осим Злакусе, Кремана, Мокре Горе). ~~Коректно~~ Изведену канализацију са постројењем за пречишћавање отпадних вода на задовољавајућем нивоу имају Железница и насеље Међавник у оквиру насеља Мокра Гора, као и насеље Злакуса. Остала насеља немају решено питање канализације, већ своје отпадне воде упуштају у претежно примитивне и провизорне септичке јаме или директно у најближе потоке и јаруге.

У градском подручју је усвојен и делимично изграђен сепарациони систем канализације и одвођења отпадних вода. У ту сврху изграђен је главни фекални колектор од насеља Турица до Севојна, који је трасиран дуж реке Ђетиње кроз централну градску зону до будућег постројења за пречишћавање отпадних вода у Горјанима (по ранијој концепцији). Овај колектор није у потпуности завршен. Услед појаве клизишта у реону насеља Турица регистрована су оштећења, изграђена траса колектора није у функцији од Бисер воде до Севојна, а на две локације долази до прекида колектора.

Прикупљене отпадне воде са подручја града се гравитационо изливају директно у Ђетињу (12 испуста), или већим делом у главни колектор. Испусти у реку Ђетињу представљају привремено решење, до успостављања постројења за пречишћавање отпадних вода.

Град Ужице је са општинама Пожега, Ивањица, Ариље и Косјерић потписник Међуопштинског споразума о сарадњи на пројекту изградње и управљања регионалним системом за сакупљање и пречишћавање отпадних вода. Иницијална фаза у реализацији сарадње и успостављање имовинско-правних релација за почетак инфраструктурних радова је у току. Основано је ЈКП „Скрапеж воде“ са седиштем у Пожеги. Локација постројења је по садашњем моделу у складу са међуопштинском сарадњом предвиђена на територији општине Пожега.

У складу са тим, прва мера у оквиру овог приоритетног циља се односи на учешће Града Ужица у изградњи регионалног постројења за пречишћавање отпадних вода.

Град Ужице, поред учешћа у изградњи регионалног постројења за пречишћавање отпадних вода, планира да у периоду на који се овај План развоја односи санира целу фекалну канализације (у градском подручју) и изгради недостајућу инфраструктуру за извођење фекалне канализационе мреже. Као посебне мере планиране су изградња канализационе мреже Бела Земља за које се израђује пројектна документација и изградња фекалног колектора и препумпне станице Турица, за које је израђена пројектна документација.

У оним подручјима чије отпадне воде неће бити одвођене ка главном колектору планирано је постављање мањих постројења за пречишћавање отпадних вода у руралној средини.

Канализациони систем у Ужицу је пројектован као засебан систем. Међутим, процене су да преко 90% колектора у оквиру система тренутно служе као комбиновани колектори, који одводе и атмосферске воде у кишним периодима. Разлог томе треба тражити у великом броју илегалних прикључака домаћинстава на атмосферску канализацију, као и у минималном присуству посебне атмосферске канализације у граду. Ситуацију додатно погоршава даља изградња на градским падинама. Због повећаног отицаја са ових површина повећана је могућност за појаву бујичних вода и ерозију тла. Засебан систем атмосферске канализације је веома ограничен. Због тога је у оквиру овог приоритетног циља планирано да се ради на одвајању атмосферске/кишне канализације од фекалне, односно да се успостави систем за одвођење кишних вода.

Уз спровођење наведених мера које укључују капиталне и инфраструктурне пројекте и значајне инвестиције, у оквиру овог приоритетног циља неопходно је радити и на подизању капацитета за управљање отпадним водама и успоставити ефикаснији инспекцијски надзор и рад комуналне милиције.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Дужина канализационе мреже (км)	132 (2020.)	164 (2030.)	DevInfo baza, РЗС
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу, као % укупног броја домаћинстава (%)	77,2 (2020.)	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Аналитички сервис ЈЛС
Удео испуштене отпадне воде у системе за одвођење отпадних вода у укупној количини испуштене отпадне воде (%)	87,75 (2020.)	91 (2030.)	Општине и региони у Републици Србији, РЗС

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 4

Мера 4.1: Учешће у изградњи регионалног постројења за пречишћавање отпадних вода

Град Ужице ће заједно са другим општинама (Пожега, Ивањица, Ариље и Косјерић) учествовати у изградњи

регионалног постројења за пречишћавање отпадних вода. Основано је ЈКП „Скрапеж воде“ са седиштем у Пожеги. Локација постројења је по садашњем моделу у складу са међуопштинском сарадњом предвиђена на територији општине Пожега.

У оквиру ове мере урадиће се недостајућа урбанистичка документација за део који недостаје ка регионалном колектору.

У оквиру ове мере ће се такође спровести реконструкције канализационих линија које су у лошем стању, приближно 15 км мреже различитих пречника, чији су правци и деонице дефинисани од стране ЈКП Водовод.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	70 милиона евра
Могући извори финансирања:	ИПА фонд, буџет Града Ужица и општина учесница
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈКП „Скрапеж воде“
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој, ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број израђене урбанистичке документације - Број изграђених колектора - Дужина реконструисане канализационе мреже (км) – циљна вредност: 15

Мера 4.2: Изградња канализационе мреже Бела Земља

У оквиру ове мере ће се реализовати изградња канализационе мреже Бела Земља са премпумпним станицама и централним постројењем.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	400.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства РС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Дужина изграђене канализационе мреже (км) – циљна вредност: 15 - Број обезбеђених прикључака – циљна вредност: 1.300

Мера 4.3: Изградња фекалног колектора и препумпне станице Турица

У оквиру ове мере су обавезе Града Ужица из 2021. године. Обухвата опремање пумпне станице, изградњу секундарне мреже.

За овај пројекат постоји пројектна документација

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	30.000.000,00 динара

Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица,
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој”
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно, до краја 2023.
Показатељи учинка (опционо):	- Дужина мреже (км) – циљна вредност: 3,5 - Број прикључака – циљна вредност: 110

Мера 4.4: Постављање мањих постројења за пречишћавање отпадних вода у руралној средини (израда канализационе мреже и мини постројења)

У оквиру ове мере поставиће се мања постројења за пречишћавање отпадних вода у месним заједницама: Вољујац, Биоска, Кремна.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	640.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Средства РС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈП „Ужице развој”
Други учесници у спровођењу:	Ресорно министарство
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број постављених мањих постројења – циљна вредност: 3 - Број насеља покривених мањим постројењима – циљна вредност: 3 - Број прикључака – циљна вредност:

Мера 4.5: Успостављање система за одвођење кишних вода

Овом мером ће се извршити одвајање атмосферске/кишне канализације од фекалне. Обухвата изградњу нове мреже кишне канализације са новим шахтовима и решеткама за одвођење кишних вода.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	50.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој”
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	дужина урађене кишне канализације (км) – циљна вредност: 10

Мера 4.6: Подизање капацитета за управљање отпадним водама

Мера обухвата активности у правцу подизања техничко-технолошких услова и кадровских капацитета у ЈКП

Водовод за контролу и управљање отпадним водама, превасходно ради увођења нових технологија.	
Тип мере:	Институционално-управљачко-организациона
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Град Ужице
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- број набављене опреме - број нових запослених	

Мера 4.7: Успостављање ефикасног инспекцијског надзора и рада комуналне милиције

Захваљујући овој мери обезбедиће се спровођење редовног надзора над одвођењем отпадних вода као дела комуналне делатности и заштите животне средине у надлежности Града.

У оквиру ове мере ће се повећати капацитети инспекција и комуналне милиције.

Тип мере:	Институционално-управљачко-организациона
Процена потребних финансијских средстава:	(Већ су опредељена средства у буџету Града)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инспекцијске послове и комуналну милицију
Други учесници у спровођењу:	-
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за ванредне ситуације)
Период спровођења:	Краткорочно
Показатељи учинка (опционо):	
Број спроведених редовних инспекцијских надзора	

Приоритетни циљ 5: Унапређење система за управљање отпадом

На територији града функционишу две депоније, од којих једна испуњава све услове за санитарно збрињавање комуналног отпада (ЈКП РЦУО „Дубоко“), док је друга званично затворено општинско сметлиште (Сарића Осоје) и тренутно служи за депоновање само инертног отпада (грађевински и тзв. зелени отпад). Ове локације се налазе на удаљености од 3 км (Сарића Осоје), односно 6 км од центра града (Дубоко).

Доминантни начин управљања комуналним отпадом на градском подручју подразумева прикупљање помешаног отпада путем различитих посуда – колективно становање (контејнери од 1,1 м³, 5 м³ и 7м³) и индивидуално становање (канте од 120 и 240 литара), без могућности одвојеног одлагања на месту настанка. Ипак, примарна селекција је омогућена становништву у ужем градском језгру (контејнери у две боје, за тзв. мокру и суву фракцију), као и у ободним деловима града, где су подељене канте за раздвајање отпада, у 2.500 домаћинстава. У току је реализација пројекта постављања подземних контејнера, а у припреми и спровођење пројекта за успостављање примарне селекције отпада на целокупној територији урбаног дела Ужица.

У оквиру овог приоритета планирано је да се изгради недостајућа инфраструктура за унапређење примарне селекције, као што су рециклажна острва, рециклажна дворишта и сл, али и да се успостави инфраструктура неопходна за даље третмане отпада, попут: модернизације центра за секундарну селекцију, изградње централне компостане, изградње постројења за механичко-биолошки третман отпада и сл.

Тренутни проценти примарно селектованог отпада (на месту настанка) су још увек недовољни да би се управљање отпадом у Ужицу сматрало одрживим. Резултати остварени последњих година показују да је могуће направити искорак на овом пољу, али да је потребно пуно радити на промени начина размишљања и поступања - како становништва, тако и комуналних предузећа и саме градске управе. Од брзине и ефикасности промена у овој области, зависиће и степен одрживости регионалне депоније Дубоко која је тренутно у поступку проширења за могућност пријема додатних 400.000 т отпада, јер је претходни простор већ попуњен, током првих 10 година оперативног рада. Због тога се једна од мера у оквиру овог приоритетног циља односи на развој и промоцију примарне селекције.

Комуналним отпадом у Ужицу управљају два комунална предузећа, са подељеним надлежностима. ЈКП „Биоктош“ је локално предузеће које се, између осталог, бави прикупљањем и транспортом комуналног отпада, док се ЈКП „Дубоко“ као регионално предузеће бави секундарном селекцијом, додатним третманима, транспортом и депоновањем отпада. Разлог за овакву међусобну поделу, лежи у чињеници да је Ужице један од оснивача и уједно домаћин Регионалног центра за управљање отпадом Дубоко. У управљање комуналним отпадом на подручју града Ужица су укључени и предузеће Лотика доо (на простору Парка природе Шарган Мокра Гора) и ЈКП „12. септембар“ из Бајине Баште на простору Калуђерских бара – југ.

Локално комунално предузеће (ЈКП „Биоктош“) није организовано и опремљено на начин да адекватно спроводи примарну селекцију отпада на територији целог града (како на урбаном, још мање на руралном подручју) и друге напредне методе управљања отпадом. Недостајућа радна снага и релативно неадекватна техничка опремљеност комуналних предузећа, представљају велику препреку увођењу адекватнијих начина управљања отпадом у граду Ужицу, па је подизање капацитета (организационих, кадровских и техничких) ЈКП „Биоктош“ једна од мера у оквиру овог приоритетног циља.

Поред ЈКП „Биоктош“ и ЈКП „Дубоко“, управљањем отпадом, у смислу поверених послова, као и на планском и развојном нивоу, бави се ресорно Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој, као део Градске управе за урбанизам, изградњу и имовинско-правне послове. Иако постоји надпросечан број субјеката који се ресорно баве управљањем отпадом у граду Ужицу, евидентан је недостатак именованог органа за управљање отпадом, који би се бавио планирањем развоја система управљања отпадом у складу са законском регулативом и потребама локалне самоуправе, координирао појединачне активности и усмеравао их у правцу унапређења стања у сектору и остварењу постављених циљева. И поред законске обавезе, Град Ужице није својим актом одредио органе и службе надлежне за обављање послова управљања отпадом, па се једна од мера у оквиру овог приоритетног циља односи на решавање наведеног проблема.

Покривеност територије системом организованог прикупљања комуналног отпада износи 83%. Процентуално посматрано, 80% домаћинстава је покривено организованим прикупљањем комуналног отпада, при чему су само поједине сеоске месне заједнице покривене контејнерима од 1,1 м³ (у централним/насељеним зонама). Остатак руралне територије је покривен са контејнерима запремине 5 м³, као прелазним решењем до успостављања система организованог прикупљања отпада. Ови проценти покривености територије услугом организованог управљања отпадом остављају доста простора за унапређења, посебно у случају руралних подручја која треба адекватно

покрити и на тај начин учинити чистијим, безбеднијим и здравијим, па се једна од мера у оквиру овог приоритетног циља управо односи на ширење зоне и унапређење услуге прикупљања и одвожења отпада у руралном подручју.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Покривеност територије организованим прикупљањем отпада (%)	83 (2021.)	90 (2030.)	Извештај ЈКП „Биоктош“
Проценат домаћинства покривен услугом организованог прикупљања отпада (%)	80 (2021.)	87. (2030.)	Извештај ЈКП „Биоктош“
Удео примарно селектованог отпада (%)	4,3 (2021.)	15 (2030.)	Извештај РЦУО „Дубоко“
Проценат депонованог комуналног отпада (%)	91 (2021.)	50 (2030.)	Извештај РЦУО „Дубоко“

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 5

Мера 5.1: Изградња недостајуће инфраструктуре за успостављање и унапређење примарне селекције²⁴

²⁴ Приликом спровођења ове мере треба имати у виду да је Програмом управљања отпадом РС 2022-2031 дефинисано да је потребна инфраструктура за управљање комуналним отпадом:

– увођење одвојеног сакупљања рециклабилних материјала успостављањем система (најмање) две канте – једна за мешовити отпад и друга за отпад који се може рециклирати. У зависности од потреба региона, број канти може бити и већи (за отпад који подлеже колективним шемама пропорционални допринос). Систем ће постепено напредовати повећањем обима одвојеног сакупљања следећих материјала за рециклажу: стакло (~ 100% амбалаже) и папир и картон (~ 50% амбалаже, ~ 50% неамбалажног отпада);

- успостављање одвојеног сакупљања комуналног биоотпада почевши са сакупљањем зеленог отпада;

- успостављање мреже центара за сакупљање отпада у целој земљи: у зависности од густине насељености, биће успостављен један (у I фази) или више центара за сакупљање отпада у свакој општини. Центри ће функционисати као „рециклажна дворишта“, где ће грађани доносити отпад који се не сме одлагати у контејнере за отпад из домаћинства (контејнере и канте за комунални отпад), укључујући нпр. кабастни отпад, посебне врсте отпада, зелени отпад, опасан отпад из домаћинства, отпад од електричне и електронске опреме, текстил, батерије, отпадно уље и слично. Поред тога, у центрима за сакупљање биће места за прикупљање отпада од амбалаже и биоотпада. Изградња центара за сакупљање отпада мора бити започета од 2022. године у свим општинама у оквиру Прве фазе (до 2032. године све општине треба да имају успостављене и функционалне центре за сакупљање отпада). У општинама је потребно одредити локације центара за сакупљање опасног отпада из домаћинства, који могу бити уз центре за одвојено сакупљање рециклабилног отпада. Центри за сакупљање опасног отпада из домаћинства ће бити опремљени специјалним контејнерима за прикупљање батерија, акумулатора, амбалаже од боја и лакова, пестицида, отпадног уља, отпада од електричних и електронских производа, итд. Ове јединице су интегрисане у центре за сакупљање отпада који се може рециклирати, и за њих је потребно посебно добро обучено особље.

Такође, у оквиру регионалних центара за управљање отпадом ће бити изграђена и складишта за опасан отпад из домаћинства, где ће се доносити опасан отпад из центара за сакупљање опасног отпада из домаћинства. Систем допремања опасног отпада из домаћинства могу подржати и мобилне јединице за сакупљање. То значи да једном или двапут годишње, возило може да обиђе удаљена подручја или мање покретне грађане и покупи опасан отпад из домаћинства. То возило мора бити адекватно опремљено и њиме мора управљати обучено особље. У овом случају, грађани би били обавештени о месту и радном времену мобилне јединице за сакупљање отпада. За све опције је заједничко то да предаја опасног отпада из домаћинства треба да буде бесплатна за грађане како би се остварио висок проценат сакупљања опасног отпада и избегла контаминација рециклабилних компоненти.

- увођење кућног компостирања у руралним и полу-руралним областима у циљу рециклаже органског отпада из домаћинства.

Како би унапредио систем примарне селекције отпада, Град Ужице је планирао да изгради инфраструктуру која томе може да допринесе.

У оквиру ове мере, превасходно је потребно извршити техничко опремање домаћинстава са опремом за одвојено сакупљање комуналног отпада, на целокупној територији града. Под опремом се подразумевају пластичне канте запремине 120/204л које служе одвојеном сакупљању отпада и то - рециклабилног (тзв. сува фракција) и намењеног депоновању (тзв. мокра фракција). Овакав приступ је могућ у објектима индивидуалног становања, док је за станаре стамбених зграда неопходно обезбедити контејнере од 1,1м³ и то у три варијетета/боје: плави за рециклабилни, црни за биоразградиви отпад и жути за амбалажно стакло. За успешно спровођење ове мере, потребно је урадити технички концепт који дефинише све аспекте једног оваквог система.

Такође, у оквиру ове мере планирано је успостављање прикупљачке инфраструктуре, попут рециклажних дворишта и рециклажних острва, која треба да служи обезбеђивању могућности грађанима да примарно раздвојени отпад из домаћинстава донесу и без надокнаде одложе у засебне посуде/одељке, попут: електронског и електричног отпада, коришћеног уља из кухиње, боја и лакова, амбалаже од хемијских средстава и сл.

У оквиру ове мере потребно је урадити урбанистичку анализу локација за изградњу и уређење рециклажних дворишта и острва.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	150.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, комунална предузећа, ресорна министарства, међународни донатори, национални јавни фондови, ЕУ фондови (ИПА и други фондови), приватно-јавна партнерства, средства комуналних предузећа
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП Биоктош, ЈКП Дубоко, ЈП Ужице Развој, РРА Златибор
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	• Број отворених рециклажних дворишта/острва • Број индивидуалних домаћинстава покривених системом примарне селекције отпада • Број контејнера од 1,1м³ стављених у функцију примене система ПСО • Количина примарно селектованог отпада • Количина издвојених секундарних сировина

Мера 5.2: Промоција примарне селекције²⁵

Ова мера је важна због подизања нивоа свести и континуиране едукације грађана, а све у циљу постизања одрживости новоуспостављених система у области управљања отпадом, како би се очувала животна средина.

У оквиру ове мере спроводиће се различити едукативно-образовни садржаји, попут: информативних

²⁵ Приликом спровођења ове мере треба имати у виду да је Програмом управљања отпадом РС 2022-2031 дефинисано да се подршка информисању јавности сматра делом одређених пројеката капиталних инвестиција (нпр. увођење раздвајања на месту настанка и кућног компостирања). Уводне кампање су планиране током периода од 15 месеци – три месеца пре пуштања у рад система и дванаест месеци након тога. Типичне активности укључују оснивање тима за информисање при институцији за управљање отпадом, припрему кампање, испитивање јавног мњења, припрему информативног материјала, организацију обука и догађаја, преглед напретка и прилагођавање приступа

презентација, креативних радионица, тематских скупова, школских квизова и такмичења, као и медијска кампања.

Посебна пажња у спровођењу промоције ће бити посвећена деци у вртићу и ученицима основних школа. Организоваће се едукација коришћењем различитих метода, алата и техника (нпр. квизови и сл.) како би се путем едукативних игара, на забаван начин указало на значај рециклаже и раздвајања отпада, како би они научили зашто је корисно рециклирати отпад и како и они могу да се укључе и помогну у томе.

Промоција ће бити посвећена и председницима месних заједница, управницима зграда за колективно становање и доносиоцима одлука у градској управи.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	3.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства РС, међународне донације, средства комуналних предузећа
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП Биоктош, ЈКП Дубоко, школе, РРА Златибор
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	• Број вртића укључених у промоцију • Број основних и средњих школа укључених у промоцију • Број одржаних радионица у месним заједницама • Број одржаних инфо скупова са управницима зграда • Број реализованих догађаја - Број одржаних састанака/радионица са грађанима, емисија на локалним ТВ и радио станицама

Мера 5.3: Подизање капацитета јавно комуналних предузећа²⁶

Како би се примарна селекција отпада спроводила на адекватан начин, неопходно је адекватно ојачати и реорганизовати локално ЈКП и на тај начин га оспособити да се носи са изазовима у оваком начину рада и пословања.

У оквиру ове мере спровешће се организационо прилагођавање ЈКП, унапред разрађеном техничком концепту. Потом ће се извршити набавка недостајуће опреме, која је предуслов за функционисање система и на крају ће се извршити додатно радно ангажовање кадрова потребних за опслуживање система.

Неопходне су обуке запослених у РЈ Чистоћа (радионице/семинари, упознавање са примерима добре праксе путем студијских путовања, упознавање са стратешким плановима РС, законском регулативом и обавезама локалне самоуправе...).

Планирано је да се набави 8 возила за одношење смећа, типских посуда за одлагање отпада. Потребно је да се запосле 32 радника, да се уради измена програма изношења смећа.

²⁶ Приликом спровођења ове мере треба имати у виду да је Програмом управљања отпадом РС 2022-2031 дефинисано да тренутно, многа локална комунална предузећа имају значајно унакрсно субвенционирање активности, што отежава контролу трошкова конкретних активности. Реформа комуналних предузећа треба да доведе до веће регионализације услуга како би се постигла већа финансијска ефикасност и искористиле потребне вештине. Накнаде за отпад формиране према приступу „плати колико бациш“ представљају примену принципа загађивач плаћа. Сврха наведене накнаде је да домаћинства и правна лица буду у 75 могућности да утичу на износ новца који плаћају за услуге одвоза комуналног отпада за онолико отпада колико стварају. Ако одвајају отпад на месту настанка, компостирају и слично, могу да захтевају мањи обим накнада за отпад. Иако је ову врсту накнада за отпад лакше применити у подручјима са породичним кућама, она се за сада чешће примењује у урбаним подручјима.

Град Ужице ће учествовати у суфинансирању пројекта унапређења секундарне селекције отпада и смањења количина отпада намењених одлагању.

Тип мере:	Институционално-управљачко-организациона
Процена потребних финансијских средстава:	300.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донација, сопствена средства ЈКП Биоктош
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Биоктош“, ЈКП „Дубоко“, РРА Златибор
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број набављене опреме - Број новозапослених

Мера 5.4: Именовање органа за управљање отпадом и унапређење инспекцијског надзора²⁷

Ова мера је важна због тога што је потребно планирање система управљања отпадом на територији града и његово стално унапређење, реализација законских обавеза и поверених послова у овој области, координација активности локалног и регионалног комуналног предузећа и дефинисати вођење базе података о комуналном отпаду.

У оквиру ове мере донеће се акт којим се одређују органи и службе надлежне за обављање послова управљања отпадом.

Тип мере:	Институционално-управљачко-организациона
Процена потребних финансијских средстава:	-
Могући извори финансирања:	-
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градско веће
Други учесници у спровођењу:	Градске управе и органи
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за ванредне ситуације)
Период спровођења:	Краткорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број донетих аката

Мера 5.5: Унапређење услуге прикупљања и одвожења отпада у руралном подручју

²⁷ Приликом спровођења ове мере треба имати у виду да је Програмом управљања отпадом РС 2022-2031 дефинисано да су јединице локалне самоуправе главни субјект који организује управљање комуналним отпадом створеним на одређеној територији. Они су одговорни за уређење, развој и администрацију система за управљање комуналним отпадом на својим територијама. Локална самоуправа одобрава локални план управљања отпадом и друге прописе о управљању комуналним отпадом који уређују систем управљања комуналним отпадом. Правила су обавезујућа за сва физичка и правна лица која се налазе на територији општине, и за друга лица која учествују у релевантним активностима. Примена одредби и захтева мора осигурати рационално управљање комуналним отпадом, правилно извршавање јавних послова управљања и финансијских обавеза. Главни задатак јединица локалне самоуправе је да понуде јавну услугу управљања (сакупљања, превоза и третмана) комуналног отпада свим становницима и привредним субјектима (предузећима, институцијама и организацијама) како би се осигурало да услуга испуњава техничко-економске, хигијенске и услове заштите животне средине, да буде погодна и доступна корисницима.

Ова мера је приоритизована као кључна јер Град Ужице планира да повећа покривеност територије услугом организованог прикупљања отпада, као и обухват домаћинства овом услугом.

Сврха мере је да се обезбеди сва потребна комунална инфраструктура за рурално подручје (комунална опрема, возила за транспорт отпада и сл.).

У оквиру мере је неопходно сагледати шири контекст проблематике управљања отпадом у сеоским подручјима и наћи најоптималнија решења за њено решавање. Такво решење треба елаборирати у једном документу који ће дефинисати: локације за постављање комуналне опреме, динамику њеног пражњења, канале комуникације између сеоских МЗ и комуналног сектора, тачне надлежности свих актера у том процесу (укључујући и релевантне инспекцијске службе). На основу таквог документа биће могуће утврдити број недостајуће комуналне опреме.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	40.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донатори, средства РС, средства комуналних предузећа
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Биоктош“, Еко-фонд, месне заједнице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи утицаја (опционо):	
• Број постављених контејнера / канти (посуда за прикупљање отпада, примарну селекцију) • Број обвезника плаћања услуге прикупљања и транспорта отпада • Број новонабављених возила • Количина отпада прикупљеног у руралном подручју	

Приоритетни циљ 6: Унапређење водоснабдевања

Организовано снабдевање пијаћом водом решено је изградњом регионалног водосистема „Врутци“. Системом за водоснабдевање „Врутци“, који је у надлежности ЈКП „Водовод“, покривено је градско подручје, градска општина Севојно и 18 околних села (Крвавци, Злакуса, Горјани, Потпеће, Дубоко, Поточање, Збојшница, Равни, Скржути, Никојевићи, део Дрежника, Пониковица, Каменица, Бјелотићи, Добродо, Лелићи, део Губиног Дола и Каран).

Из акумулације „Врутци“ може се обезбедити 1.200 лит/сек сирове воде са тренутним капацитетом постројења за пречишћавање „Петар Антонијевић“ на Церовића брду од 400 лит/сек. Поред овог основног система за водоснабдевање приградских насеља и околних села, користи се вода из карстних врела Живковића и Ћебића (30 лит/сек) и Поточањског (20 лит/сек) уз претходно пречишћавање. Као резерва за потребе водоснабдевања уже градске целине сачувано је претходно извориште подземне воде у алувиону реке Ћетиње у Турици капацитета око 70 лит/сек, као и водозахват сирове воде из акумулације „Велика брана“ на реци Ћетињи са црпном станицом „Турица“, капацитета око 180 лит/сек.

Сирова вода се из акумулације транспортује гравитационо, азбестцементним и челичним цевоводом, укупне дужине 12 км (Ø700 мм и Ø 660 мм) до постројења „Петар Антонијевић“ у Ужицу, где се врши њено пречишћавање до потребног квалитета. Постојећи водосистеми су изграђени у складу са савременим техничким прописима и нормативима. На постојећој мрежи

заступљеност азбестцементних цеви по процени ЈКП „Водовод“ износи око 9%, односно 41 километар дужине. У оквиру овог приоритетног циља планирана је замена азбестцементних цеви на магистралном цевоводу високе зоне водоснабдевања.

Системи водовода показују значајне недостатке услед дотрајалости и амортизације материјала, па се процењује да на појединим местима губици у систему достижу и 60%. Поред евидентних губитака у систему, водоводна мрежа се суочава са прекомерним притисцима у нижем делу главне градске дистрибутивне зоне, лошим притиском у неким вишим подручјима, повећаним бројем кварова на мрежи. Такође, постоји тенденција повећања губитака у одређеним деловима мреже. Последњих година, број кварова је умногостручен на две деонице цевовода у градском језгру (деонице у високој зони изграђене од азбест-цементних цеви и челични цевовод у Севојну). Радови на замени челичног цевовода у Севојну су у току.

Највећи број мера које су планиране у оквиру овог приоритетног циља су усмерене на смањење губитака.

Губици у водоводним системима се могу поделити у две категорије: физички губици – губици који настају услед дотрајалих цеви и вентила и комерцијални губици – губици који настају због нетачности мерења и нелегалне потрошње. Повећање тачности мерења потрошње представља једну од основних мера којима се могу смањити обе врсте губитака:

- Физички губици – тако што би се пратила промена биланса у оквиру основних зона билансирања мреже (ОЗБ), и при повећаним губицима би се алармирале службе које би правовремено реаговале на отклањању кварова и
- Комерцијални губици – тако што би се спроводила континуална мерења потрошње на основу којих би се потрошена вода фактурисала.

Такође, правовременим мерењима адекватне тачности би се повећала безбедност водоснабдевања и заштита корисника од акцидентних цурења која нису у надлежности водовода (цурења иза водомера).

ЈКП Водовод Ужице већ дужи низ година користи напредне технологије у свом раду које укључују SCADA систем за осматрање и управљање водоводним системом, базе података за прикупљање резултата мерене потрошње и издавање фактура, као и софтверско решење на бази ГИС-а за управљање водоводном и канализационом инфраструктуром, чиме су створени услови за свеобухватно решење за праћење физичких губитака на бази билансирања у оквиру ОЗБ. Због тога је покренута иницијатива за проширење софтверске апликације у сарадњи са Грађевинским факултетом у Београду, са циљем да се водоводна мрежа подели на ОЗБ са што мање улагања, да се повежу постојеће базе података са SCADA система и мерених потрошњи добијених мануелним читањем водомера и да се развију алгоритми за праћење губитака и алармирање надлежних служби. До сада је идентификовано 18 потенцијалних ОЗБ са дефинисаним улазима (покривеним SCADA системом), цевном мрежом и мерним местима.

Због свега наведеног, у оквиру приоритетног циља планирана је и мера уградње даљинских водомера на водоводном систему Ужице у циљу смањења губитака.

Међу планираним мерама је и изградња под-система „Баћковићи“. На водоводном систему, на потезу од резервоара „Доварје“ до резервоара „Севојно“, није изграђен ни један резервоар, иако постоји потреба за изградњом више подсистема у циљу неометаног снабдевања водом. Као најургентнија стоји потреба за изградњом подсистема „Баћковићи“. Овај подсистем треба да оформи нову подзону водоснабдевања за потрошаче у Крчагову и делу Севојна који су лоцирани у појасу између кота 430mnm и 490mnm. Подсистемом „Баћковићи“ престале би са радом три хидростанице: „Стјеповића лука“, „Загорчићи“ и „Орловац“ које су изграђене пре 25 година као

прелазно решење снабдевања водом око 1.500 становника, са тенденцијом њиховог повећања. Поменуте хидростанице сада формирају три независна подсистема водоснабдевања који се могу заменити једним. Уопште узевши, хидростанице представљају изнуђена решења снабдевања водом која се одражавају на сигурност водоснабдевања, јер су зависне од електричне енергије. Чим дође до нестанка електричне енергије, престаје и снабдевање водом, јер не постоји резервоар. Такође, и осцилације притисака су велике, па долази до већих кварова.

Пошто је Јелова Гора подручје перспективно за туристички развој града Ужице планира се изградња примарног водоводног система све до резервоара „Ђаков камен“. Пошто је висинска разлика за овај регион око 400м предвиђа се потребан број резервоара и бустер станица.

Разматрано подручје водоснабдевања није обухваћено нити разматрано кроз Генерални пројекат водоснабдевања. Пошто постојећи систем резервоара, црпних станица и цевовода високе зоне водоснабдевања Града Ужица према разматраном региону није узео у обзир додатне количине воде за разматрано предметно подручје, постојећи водоводни систем захтева одређену реконструкцију постојећих објеката и њихово проширење. Зато је потребно проверити капацитете цевовода високе зоне који снабдева Р „Пора1“, капацитет Р „Пора1“, пумпну станицу „Пора 1“, потисно – разводни цевовод Р „Пора1“-Р „Пора2“, као и капацитет првог резервоара високе зоне „Церовића брдо1“. Генералним пројектом водоснабдевања града Ужица за крајњи рачунски период 2021. резервоар „Церовића брдо1“ треба проширити за додатних $V=500\text{m}^3$ при чему насеље Јелова Гора није узимано у рачуницу. Такође је Генералним пројектом водоснабдевања града Ужица за крајњи рачунски период 2021. предвиђено да се резервоар „Пора2“ прошири за додатних 300m^3 при чему такође насеље Јелова Гора није узимано у рачуницу. Изградња водосистема Јелова Гора је планирана у оквиру овог приоритетног циља.

У оквиру мера које се односе на побољшања рада водоводног система предвиђају се радови на побољшању перформанси пумпне станице „Пора 1“, изградња резервоара Пора2 (300m^3), изградња потисно-разводног цевовода Пора1 – Пора2, изградња резервоара Церовића брдо1 (500m^3) и изградња пумпне станице Глуваћи 1. У оквиру овог приоритетног циља планиран је и пројекат повећања ефикасности водоводног система постављањем 5 сталних мерних места на водоводном систему зона Мегдан и Липа, где ће се континуално мерити проток и притисак.

У подручјима где градски водовод није ангажован, или се не планира, проблем индивидуалног водоснабдевања је знатно изражен, јер су постојећи локални водоводи веома запуштени (неадекватно одржавање и експлоатација), са недовољним капацитетима и квалитетом воде. Ово се нарочито односи на насељена подручја Мокре Горе, Кремана, Биоске, Стапара, Јелове горе и Рибашевине, као и нека подручја у околини градског центра.

Стратешко опредељење Града Ужица је да до 2030. године сви сеоски водоводи буду дати ЈКП „Водовод“ на управљање, да вода буде за употребу.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Дужина водоводне мреже на територији града Ужица (км)	471.6 (2021.)	531 (2030.)	Извештај ЈКП „Водовод“
Број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу којом управља ЈКП „Водовод“	24.225 (2021.)	24.667 (2030.)	Извештај ЈКП „Водовод“
Губици на водоводној мрежи (%)	60 (2021.)	40 (2030.)	Извештај ЈКП

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
			„Водовод“
Дужина азбестних цеви у укупној дужини водоводне мреже (%)	9 (2021.)	0 (2030.)	Извештај ЈКП „Водовод“

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 6

Мера 6.1: Реконструкција водоводне мреже у циљу смањења губитака

Као што се и у самом називу мере наводи, ова мера доприноси смањењу губитака у водоводној мрежи. У оквиру мере планирана је реконструкција водоводних линија и прикључака на којима се појављују губици

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	1.400.000,00 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Р Србија, ЈКП Водовод
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈКП Водовод
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, Градска управа за инфраструктуру и развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	7 година
Показатељи учинка (опционо):	- Дужина реконструисане мреже (км) - Број реконструисаних водоводних прикључака

Мера 6.2: Замена азбестцементних цеви на магистралном цевоводу високе зоне водоснабдевања

Циљ ове мере је замена азбестцементних цеви (АЦЦ) пречника Ø250-400мм који је стар 40 година у дужини од 5.000м.

Због честих кварова на постојећем магистралном цевоводу који изазивају велике финансијске губитке неопходна је реконструкција овог магистралног цевовода. Реконструкција би се радила већим делом безископном методом провлачењем ПЕ цевовода кроз постојећи АЦЦ и делом где није могуће провлачење, радиће се полагање ПЕ цеви у претходно ископан ров.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	1.660.000,00 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Р Србија, ЈКП Водовод
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	средњорочно (3 до 5 година)
Показатељи учинка (опционо):	Дужина реконструисане мреже (км)

Мера 6.3: Изградња резервоара Церовића брдо1

Циљ ове мере је изградња додатног резервоара запремине 500м³. Изградњом овог резервоара са

потребном хидромеханичком опремом обезбеђује се додатна запремина за изравнање потрошње на водоводном систему високе зоне.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	185.000,00 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Р Србија, ЈКП Водовод
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	
- Изведен објект - Потрошња струје на пумпној станици на ППВ на Церовића брду, која пуни водом предметни резервоар - Обезбеђене резерве воде за водоснабдевање високе зоне (м³) – 500	

Мера 6.4: Изградња подсистема Баћковићи у Крчагову

Да би се омогућило квалитетније снабдевање водом свих потрошача који се сада снабдевају са хидростаница „Стјеповића лука“, „Загорчићи“ и „Орловац“ урађен је Главни пројекат за изградњу подсистема „Баћковићи“. Изградњом овог подсистема смањиће се губици у водоводној мрежи, јер је овај подсистем у хидрауличком смислу радити уравнотеженије па је на тај начин доћи и до смањења трошкова одржавања водоводне мреже, а нарочито трошкова електричне енергије. Пројектовано решење је урађено на основу „Генералног пројекта изградње и реконструкције система за снабдевање водом Ужица“, урађеним од стране Института за водопривреду „Јарослав Черни“ – Београд.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	510.000,00 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Р Србија, ЈКП Водовод
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно (5 - 7 година)
Показатељи учинка (опционо):	
- Дужина реконструисане мреже (км) - Изведени резервоар и пумпне станице	

Мера 6.5: Изградња резервоара Пора2

Циљ ове мере је изградња додатног резервоара запремине 300м³. Изградњом овог резервоара са потребном хидромеханичком опремом обезбеђује се додатна запремина за изравнање потрошње на водоводном систему Пора .

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	100.000,00 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Р Србија, ЈКП Водовод

Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	- Изведен објект - Обезбеђене резерве воде за водоснабдевање зоне Пора (m^3) – 300

Мера 6.6: Изградња водосистема Јелова Гора

Концепција водоснабдевања насеља Јелова Гора је да се вода узме из везног цевовода између резервоара „Пора 1“ и „Пора 2“ где постоје техничке могућности захватања воде и да се трасом дугом 12км потисним цевоводом и потребним бројем резервоара и пумпних станица, вода допреми до постојећег резервоара „Ђаков камен“. Пошто ова концепција захтева препумпавање воде за око 400м висинске разлике, кроз идејно решење ће се утврдити потребан број резервоара и пумпних станица, а према распореду будућих потрошача у посматраном подручју. Концепцијским решењем је потребно разматрати и постојећи резервоар на Јеловој Гори код одмаралишта МУП-а на коти 949,00 мнм.

Тренутно је у изради идејно решење за овај пројекат. Мештани финансирају израду пројектне документације, а ЈКП Водовод је носилац посла око израде пројектне документације.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	1.100.000,00 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Р Србија, ЈКП Водовод
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	средњорочно (3 до 5 година)
Показатељи учинка (опционо):	- Дужина изведене мреже (км) - Број резервоара - Број пумпних станица

Мера 6.7: Изградња пумпне станице Пора 1

У оквиру мера побољшања рада водоводног система предвиђају се радови на побољшању перформанси пумпне станице „Пора 1“. Ове мере подразумевају повезивање усисног дела пумпи на резервоар „Пора 1“, ради стабилизације усисног нивоа пумпања. Предвиђа се изградња новог објекта за смештај пумпи са монтажом нових пумпи и хромеханичке опреме и електро инсталација. Израду пројекта финансира ЈКП „Водовод“ – Ужице.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	95.000,00 евра
Могући извори финансирања:	ЈКП „Водовод“
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈКП „Водовод“
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој, ЈП „Ужице развој“

Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	Изведена пумпна станица
Мера 6.8: Израда потисно-разводног цевовода Пора1 – Пора2	
Циљ ове мере је обезбеђења додатних количина воде на систему Пора и зато је потребно изградити цевовод Ø200мм на потисном делу пумпна станица „Пора 1“ у дужини Л=1.080м. Израду пројекта је финансирало ЈКП „Водовод“, а реализацију ове инвестиције би финансирао Град Ужице или из донаторских средстава.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	150.000,00 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Р Србија, ЈКП Водовод
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	Дужина изведене мреже (км)
Мера 6.9: Изградња пумпне станице Глуваћи 1	
У оквиру мера које се односе на побољшање рада водоводног система предвиђају се радови на побољшању перформанси пумпне станице „Глуваћи 1“. Ове мере подразумевају повезивање усисног дела пумпи на резервоар „Глуваћи 1“, ради стабилизације усисног нивоа пумпања. Предвиђа се изградња новог објекта за смештај пумпи са монтажом нових пумпи и хидромеханичке опреме и електро инсталација. Израду пројекта финансира ЈКП „Водовод“ – Ужице.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	95.000,00 евра
Могући извори финансирања:	ЈКП Водовод
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈКП Водовод
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	Изведена пумпна станица
Мера 6.10: Пројекат повећања ефикасности водоводног система постављањем 5 сталних мерних места на водоводном систему зона Мегдан и Липа, где ће се континуално мерити проток и притисак.	

У оквиру повећања ефикасности водоводног система Ужице предвиђено је формирање две зоне за поузданије билансирање воде - Мегдан и Липа. У датим зонама су предвиђени водомери са "ручним"²⁸ даљинским читањем водомера и они су већ постављени и редовно се користе.

Да би се пратио биланс воде у зонама, предвиђа се постављање 5 сталних мерних места на водоводном систему, где ће се континуално мерити проток и притисак. Предвиђено је контролисано обарање притиска уградњом регулатора са константним низводним притиском. У некој каснијој фази је планирано да се уведе и могућност даљинске контроле притиска на свим регулаторима. Сви подаци са мерних места треба да се континуално шаљу у постојећи SCADA систем (да се користи што боље постојећа инфраструктура) а подаци тренутни, као и билансни, да се добијају на захтев унутар Интранета.

Радове на повећању ефикасности водоводног система ЈКП Водовод Ужице у циљу смањења губитака, треба наставити, тако што исте послове који су описани за зоне Мегдан и Липа треба применити и на осталим зонама водоводног система.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	154.000,00 евра
Могући извори финансирања:	ЈКП „Водовод“
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈКП „Водовод“
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	- Издена мерна места - Губици у предметним зонама исказани у %, или у м³ као разлика воде на улазу у предметну зону и фактурисане воде на водомерима. - Усклађеност мерене и фактурисане потрошње [%]

Мера 6.11: Уградња даљинских водомера на водоводном систему Ужице у циљу смањења губитака

Да би ЈКП Водовод у будућности обезбедило адекватно функционисање и адекватну контролу физичких и комерцијалних губитака, потребно је пратити губитке кроз време, осматрањем ноћне потрошње и израчунавање биланса воде у оквиру ОЗБ чија би тачност у значајној мери била побољшана уградњом водомера са модулима за даљинско читавање. Исто тако, да би се смањили комерцијални губици, даљинским читавањем водомера би се у значајној мери искључио људски фактор који уноси велики удео у грешку мерења. У циљу горе наведеног, планира се следеће:

- За потрошаче у оквиру разматраних 18 ОЗБ уградити 2.618 водомера промера 15мм-100мм
- За све потрошаче предвидети модуле за даљинско читавање водомера
- Уградњу водомера спровести фазно, тако да у једној фази буде опремљена цела ОЗБ (18 фаза)
- На водомере треба да се уграђују радио модули без додатних каблова (компакт изведба)
- Исти радио модул треба да се уграђује и на кућне, и на индустријске и на комбиноване водомере
- Радио модул треба да шаље вредности тренутне потрошње као и на задати дан, стање батерије као и аларме у случају цурења или манипулација

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
-----------	------------------------------------

²⁸ Под "ручним" се мисли да је потребно да се прође релативно близу водомера са уређајем за читавање, да би се аутоматски пренеле измерене вредности

Процена потребних финансијских средстава:	313.000,00 evra
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈКП „Водовод“
Други учесници у спровођењу:	Р Србија, Градска управа за инфраструктуру и развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)

Показатељи учинка (опционо):

- Број места са замењеним водомерима и уграђеним модулима за даљинско читавање [ком]
- Смањење физичких губитака у разматраној ОЗБ [%]
- Усклађеност мерене и фактурисане потрошње [%]

Мера 6.12: Изградња резервоара Волујац

Ова мера се односи на изградњу резервоара Волујац. За овај пројекат није решен положај резервоара, хидропостројење и потис Ћосићи. Урађен је пројекат, али нема дозволу.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	20 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)

Показатељи учинка (опционо):

- Обезбеђене резерве воде за водоснабдевање зоне Волујац (м³)
- Број домаћинстава укључених у водоводни систем - 145

Мера 6.13: Изградња водовода у систему Лужничка долина Каран

Овом мером се решава проблем функционисања система у Карану. Према постојећем пројекту предвиђена је прекидна комора и резервоар за које нису решени имовинско-правни односи.

Завршетак кракова прве високе зоне (крак I 345MØ63, крак II 404MØ63 и крак III 135MØ63) је уговорен.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	50 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)

Показатељи учинка (опционо):

- Број домаћинстава укључених у водоводни систем - 65

Мера 6.14: Изградња водовода Беле Воде – преостале линије

Ова мера подразумева изградњу недостајуће водоводне линије

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	5 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	- Број нових прикључака - 26

Мера 6.15: Изградња водосистема Змајевац-Никојевићи

Ова мера подразумева потисни цевовод крак 1024МØ63.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	5 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	- Број прикључених домаћинстава - 35

Мера 6.16: Изградња водовода Потпећ

Овај пројекат нема дозволу. Месна заједница је откупила делове парцела за резервоаре, а Град 12 година није укњижио парцеле.

Мера подразумева завршетак радова резервоара Потпећ 1. Пројекти за дозволу за прикључак струје, у сарадњи са урбанизмом. Изградња резервоара Потпећ 2 је уговорена, у сарадњи са ЕПС-ом

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	15 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	- Број села прикључених на водовод – циљна вредност: 1 (село Потпећ)

- Број прикључених домаћинстава – циљна вредност: ...

Мера 6.17: Изградња водовода Љубање

Овај пројекат нема дозволу. Представља обавезе из 2021. Урађен је крак 588МØ215.

Укупна деоница износи 14.000 м

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	95 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	- Број домаћинстава укључених у водоводни систем - 140

Мера 6.18: Изградња водовода Буар

Мера обухвата изградњу водоводне линије.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	2 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Водовод“, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно (1-3 године)
Показатељи учинка (опционо):	- Број домаћинстава укључених у водоводни систем - 15

Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Мера: Управљање зеленим отпадом²⁹

²⁹ Програмом управљања отпадом РС 2022-2031 дефинисано је следеће: Планира се да ће сакупљање потпуно одвојеног биоотпада у свим регионима бити могуће до краја 2039. године, што превазилази период трајања овог програма. Компостирање је планирано као најприуштивија опција за третман биоразградивог отпада за Прву фазу изградње инфраструктуре и развоја регионалних система за управљање отпадом. Током Прве фазе је планирано одвојено сакупљање и изградња једне локације по општини за компостирање зеленог отпада на отвореном. Овај модел се може проширити током Друге фазе, у зависности од напретка у испуњавању циљева и ограничења у смислу приуштивости. Линије компостирања подразумева изградњу малих капацитета за компостирање, укључујући одговарајућа возила за транспорт компоста у циљу рециклирања биоразградивог комуналног отпада (Друга фаза инфраструктуре). Капацитети постројења за компостирање на општинском нивоу биће у опсегу од 500 до 5.000 т годишње (мала постројења за биолошки третман).

Кућно компостирање - Увођење савременог управљања отпадом у регионе захтева тачно мерење количина отпада. Компонента „кућног компостирања“ представља пакет подршке локалним властима и грађанима за третирање

Образложење:

Зелени отпад представља велики проблем на територији града (велике количине, одлагање у посуде за прикупљање отпада, поред њих и на другим недефинисаним локацијама, паљење, не постојање третмана зеленог отпада, заузимање депонијског простора ...). Локалним планом управљања отпадом и Одлуком о управљању отпадом неопходно је јасно дефинисати начине прикупљања и третмана ове врсте отпада у складу са принципима циркуларне економије.

Мера: Управљање опасним отпадом из домаћинства**Образложење:**

Законом о управљању отпадом је забрањено мешање опасног отпада са комуналним отпадом и прописана обавеза јединице локалне самоуправе, да у складу са локалним планом управљања отпадом, обезбеди и опреми центре за сакупљање отпада из домаћинства који није могуће одложити у контејнере за комунални отпад, укључујући и опасан отпад из домаћинства.

Програмом управљања отпадом РС 2022-2031 дефинисано је да постизање успостављања одвојеног сакупљања фракција опасног отпада које производе домаћинства.

Мера: Санација и рекултивација сметлишта „Сарића осоје“ и привођење простора планираној намени**Образложење:**

Програмом управљања отпадом РС 2022-2031 дефинисано је следеће:

- 1) у првом кораку затварање укључује обуставу операција и спречавање одлагања отпада на несанитарне депоније и сметлишта (укључујући јефтине мере као што су блокада прилазних путева, оградивање подручја, постављање знакова са информацијама и друге акције које ће бити изабране као најефикасније у сваком конкретном случају);
- 2) други корак укључује санацију и рекултивацију старих депонија и предузимање мера заштите животне средине. Санационе мере подразумевају компактирање тела депоније са стабилизацијом косина, дегазацију депоније постављањем мреже биотрнова, постављање дренажног система сакупљања процедних вода уколико је то могуће, односно израду ревизионих бунара за процедурне воде, израду ободних канала за атмосферске воде, постављање непропусне баријере за атмосферске воде по површини депоније и геосинтетичке подлоге за хумусни слој испод будућег вегетационог покривача. Успостављање мониторинга стања површинских и поцемних вода и земљишта је, такође, потребно.

Ако буду испуњени сви услови за финансирање развоја инфраструктуре, све несанитарне депоније у Републици Србији ће бити затворене до краја 2034. године.

Након рекултивације, некадашње депоније и сметлишта могу се користити у друге сврхе.

Мера: Израда Локалног плана управљања отпадом 2022-2031 (2023-2032) и Одлуке о управљању отпадом на територији града Ужица**Образложење:**

биоразградивог отпада у кућним условима и смањење количине отпада који улази у систем сакупљања отпада из домаћинства, што смањује заузеће слободног места на депонији и накнаде за одлагање. Накнада за одлагање на депонију треба да подстакне смањење количине отпада који се одлаже. Фокус ове мере је на сеоским областима где је простор за кућно компостирање доступнији и где постоји највећа корист од смањења одвојеног сакупљања и трошкова транспорта. Сва домаћинства у сеоским областима ће бити снабдевена кућним компостерима и користити сопствени компост. Активно учешће јавности ће се подстицати и биће омогућено кроз циљане кампање јавног информисања и директну подршку. Сматра се да ће кућно компостирање у приградским/сеоским домаћинствима почети са уклањањем 30% биоразградивог отпада када регионална инфраструктура постане оперативна, а постићи ће 60% ефикасности уз помоћ додатних мера комуникације и помоћи наредних година. Кућно компостирање мора почети од 2022. године у свим општинама у оквиру Прве фазе. Кућно компостирање ће бити успостављено у приградским/сеоским домаћинствима у свим општинама региона за управљање отпадом до 2032. године. Тако ће биоотпад бити одвојен и рециклиран на извору (кућно компостирање у сеоским срединама) и сакупљен одвојено у циљу рециклирања у градским срединама (Друга фаза инфраструктуре).

С обзиром да је истекао Локални план управљања отпадом потребно је урадити нови који ће бити усклађен са Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године.

На основу Закона о управљању отпадом, Закона о комуналним делатностима, Локалног плана управљања отпадом биће израђена и усвојена Одлука о управљању отпадом на територији града Ужица.

Израда Локалног плана управљања отпадом је законска обавеза ЈЛС. ЛПУО се дефинишу циљеви управљања отпадом на територији ЈЛС

Мера: Уклањање дивљих депонија и сметлишта

Образложење:

Појава дивљих депонија је вишедеценијска константа којој се тешко стаје на пут. Њихово уклањање је приоритет једне локалне самоуправе из више разлога: због загађења која настају оваквим начином одлагања отпада (земљиште, вода, ваздух), због хигијене и јавне безбедности, због нарушавања крајолика и природних предела, због угрожавања флоре и фауне, због трошкова накнадног уклањања отпада са оваквих локација.

Неадекватно управљање отпадом представља огроман еколошки и здравствени проблем. Различите врсте отпада међусобно интерагују и стварају бројне токсичне материје које директно утичу на здравље и живи свет. Превенцијом настанка стварања и чишћењем дивљих депонија спречавамо загађење воде, земљишта и ваздуха.

У оквиру ове мере, превасходно је потребно урадити попис локација дивљих депонија (уз јасно дефинисање критеријума за такву класификацију), превести га у формат дигиталне мапе и креирати својеврсни катастар таквих локација (са свим релевантним подацима: координате, назив локације, процењена количина и структура отпада). Након тога треба урадити Програм уклањања дивљих депонија, са одређеном динамиком у неком средњем року и издефинисати процедуру надзора/мониторинга очишћених локација, уз јасне надлежности и одговорности.

Мера: Управљање посебним токовима отпада

Образложење:

Одвојено сакупљање и транспорт свих врста отпада представља основ за одрживо управљање отпадом на једној територији.

Мера: Реконструкција бране на плажи

Образложење:

.....

Мера: Уређење гробаља

Образложење:

.....

Мера: Уређење/санација/рекултивација Коштичког потока

Образложење:

.....

Опис приоритетних циљева и мера за развојни правац СМАЊЕЊЕ ЗАГАЂЕЊА ВАЗДУХА

Приоритетни циљ 7: Унапређење система саобраћаја

Ужице је градско насеље са линеарном неправилном мрежом коју карактерише велики број укрштања, око 600, велики подужни нагиби, неправилна геометрија улица, недостатак тротоара и

изграђене кишне канализације. Велики проблем представљају транзитни токови који пролазе кроз градско језгро.

У ранијем периоду започети су грађевински радови на изградњи јужне градске обилазнице од Волујца до Сурдука. У 2021. години су настављене активности на изградњи обилазнице око града. Реализацијом овог пројекта, чији је носилац Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, створиће се предуслови за измештање транзитног саобраћаја из градског језгра.

У оквиру овог приоритетног циља, Град Ужице планира да изради транспортни модел који је скуп релевантних података (нумеричких, графичких и других), индикатора, параметара и симулационих модела, исказаних у простору и времену, на такав начин да се могу:

- утврдити одређене закономерности транспортних захтева и транспортне понуде са једне стране и социо-економских и просторних параметара са друге стране;
- исказати и оценити постојеће стање транспортног система;
- проценити, прогнозировать или пројектовати функционисање транспортног система или његових делова у будућности;
- вредновати поједина, постојећа или сценаријима развоја дефинисана, стања применом елемената Транспортног модела

Транспортни модел се формира у потпуности у апсолутном координатном систему и компатибилан је са ГИС технологијом.

Стратешко опредељење Града Ужица је да припреми и усвоји план одрживе урбане мобилности, како би се транспортни систем из класичног, примарно прилагођеног путничком аутомобилу, трансформисао у транспортни систем прилагођен одрживим облицима саобраћаја – пешачењу, бициклизму, јавном превозу и превозу еколошки прихватљивим возилима. На тај начин могуће је остварити позитиван учинак на укупно урбано окружење и град учинити угоднијим за живот и боравак његових грађана, посетилаца, туриста и др. Циљ плана одрживе урбане мобилности је стварање одрживог транспортног система у граду помоћу: обезбеђивања доступности свима, побољшања безбедности свих учесника у саобраћају, смањења загађења, емисија гасова стаклене баште и потрошње енергије, повећања ефикасности и економичности у транспорту људи и добара; повећања атрактивности и квалитета урбаног окружења, итд.

У оквиру овог приоритетног циља урадиће се и стратегија безбедности саобраћаја којом ће се одредити јасни правци и остварљиви циљеви за унапређење стања безбедности свих учесника у саобраћају. Поред тога, изградња нове и реконструкција постојеће градске путне инфраструктуре и објеката, како у градском, тако и у сеоском подручју доводи до повећања отпорности и безбедности саобраћајница у ванредним ситуацијама.

Укупна дужина свих категорисаних путева на подручју града Ужица је у 2020. години износила 395,42 километра, што је за око 45 километара мање у односу на 2016. годину, што указује на недовољно улагању у изградњу нове путне мреже. Са друге стране, број путничких аутомобила има узлазну путању (уз изузетак 2018. године) и бележи скок од 9,87%, односно 2.034 више путничких аутомобила у 2020. години у односу на 2016. годину. Упоредна анализа дужине путева и броја путничких аутомобила указује на велику оптерећеност путева аутомобилима. Мрежа локалних и некатегорисаних путева задовољава потребе повезивања насеља и насељених подручја на територији града, али квалитет коловозне конструкције и коловозног застора је неадекватан у односу на потребе настале отварањем нових производних капацитета. Сходно наведеном, изградња нове и реконструкција постојеће градске путне инфраструктуре и објеката како у градском, тако и у сеоском подручју ће бити још једна од мера у оквиру овог приоритетног циља.

У оквиру овог приоритетног циља посветиће се пажња анализи алтернативних саобраћајних токова.

Када су у питању паркинг места, укупан број доступних паркинг места на територији града, у ингеренцији ЈКП „Биоктош“ износи 1.240 места. Ако се посматра број путничких аутомобила који готово свакодневно оптерећују градске саобраћајнице, евидентан проблем је мањак паркинг места становницима и посетиоцима у граду Ужицу, посебно у урбаном језгру локалне заједнице, у којој је најфреквентнији саобраћај, највећа концентрација радних, пословних, образовних и других активности становништва и највећа концентрација органа Града, служби, установа, организација и пружалаца јавних и комерцијалних услуга. Студија паркирања града Ужица, која је урађена 2021. године, наводи да је у градском насељу Ужице потребно ставити у функцију најмање 1.200 нових паркинг места. У оквиру овог приоритетног циља, Град Ужице ће размотрити начине на који је потребно обезбедити ова паркинг места, водећи рачуна о свим аспектима на које саобраћајна инфраструктура има утицај, као што су: обезбеђивање доступности и приступачности, безбедност свих учесника у саобраћају, загађење, потрошња енергије итд.

У оквиру овог приоритетног циља предвиђена је и мера која се односи на подизање свести о погодностима коришћења јавног и алтернативног превоза. Ефекти ове мере зависе од спровођења претходно наведених мера, јер спровођењем претходних мера потребно је створити услове да грађани могу да се окрену коришћењу јавног и алтернативног превоза.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број доступних паркинг места	1.240 (2021.)	1.860 (2030.)	Извештај ЈКП „Биоктош“
Број путника који користе јавни превоз на годишњем нивоу	2.300.000 (2021.)	3.100.000 (2030.)	Извештај превозника и запослених у ЈП „Ужице развој“
Процент повећања броја испитаника који користе јавни и такси превоз, пешачење и бицикле у видовној расподели у односу на 2023. годину (када ће се урадити базно испитивање)	-	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај о резултатима анкете о ставовима грађана о кретању и саобраћају
Број раскрсница/деоница на којима је повећан ниво услуге у саобраћају ³⁰	-	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај ЈП „Ужице развој“
Укупан број саобраћајних незгода са настрадалим (погинулим и повређеним) лицима	105 (2020.)	<52 (2030.)	Извештај Агенције за безбедност саобраћаја

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 7

Мера 7.1: Израда транспортног модела

Генерална употребна вредност транспортног модела је да служи као:

- званична подлога за прорачуне оног надлежног органа или организације локалне управе, чија је делатност непосредно везана за планирање, програмирање, управљање и изградњу транспортног

³⁰ Ниво услуге се посматра по некој деоници или раскрсници и дефинисан је следећим параметрима: време путовања, прекиди у саобраћају, ограничење брзине, слобода маневара у току, безбедност саобраћаја, комфор вожње, економичност експлоатације. Искazuje се брзином кретања возила и односом протока и капацитета. Вредности се одређују од А до Ф и мери се у односу на неку базну вредност

система;

- основа интелигентних транспортних система за део динамичког вођења саобраћаја;
- основа студија/анализа/експертиза транспортног система одређеног подручја, које су намењене планирању и програмирању развоја, избору стратегија и тактика развоја и управљања транспортним системом датог подручја за које се раде;
- основа студија/анализа/експертиза које се израђују за одређене компоненте транспортног система (видове и/или инфраструктуре), које су намењене планирању и програмирању развоја, избору стратегија и/или тактика и сл. у развоју подсистема;
- основа анализа/планова локација намењених изградњи станова, комерцијалног, услужног, индустријског, складишног, претоварног, и сл. простора, саобраћајних објеката и површина, или простора на којима су присутне наведене намене у одређеном односу;
- основа за израду генералних и идејних пројеката инфраструктура и објеката саобраћаја;
- основа за израду претходних и студија оправданости инфраструктура и објеката саобраћаја;
- база за различита истраживања и научно истраживачке пројекте;
- основа у процесу вредновања;
- основа у испитивању оптималних решења режима саобраћаја;
- основа за израду Стратешких карата буке, аерозагађења и сл.

У оквиру ове мере урадиће се истраживања која обезбеђују: 1. Независне показатеље који се састоје од података о просторним, привредним, демографским и економским карактеристикама подручја. Типични подаци за сваку саобраћајну зону су: број становника, број домаћинстава, број запослених, степен моторизације, доходак по домаћинству, намена и интензитет коришћења земљишта, површине радних простора, доходак по запосленом, обим робног рада. 2. Податке о саобраћајној инфраструктури – састоје се од података о техничким и функционалним карактеристикама свих подсистема. То су: улична и путна мрежа, мрежа јавног превоза путника, терминали, паркирање, мрежа теретног саобраћаја и сл. 3. Подаци о карактеристикама кретања, међу које спадају: укупан обим кретања на подручју (мобилност), расподела кретања по сврхама, расподела кретања у простору, расподела кретања по времену, расподела кретања по начину итд. На основу истраживања формира се транспортни модел помоћу разних софтверских алата, симулација.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	8.000.000,00 РСД
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој (Град Ужице)
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој”
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за саобраћај)
Период спровођења:	Краткорочно (2-3 године) средњорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Број формираних транспортних модела – циљна вредност: 1

Мера 7.2: Израда и примена плана одрживе урбане мобилности

Ова мера је приоритизована као кључна јер се применом плана одрживе урбане мобилности ствара одрживи транспортни систем у граду помоћу: обезбеђивања доступности свима, побољшања безбедности свих учесника у саобраћају, смањења загађења, емисија гасова стаклене баште и потрошње енергије, повећања ефикасности и економичности у транспорту људи и добара; повећања атрактивности и квалитета урбаног окружења, итд.

У оквиру ове мере радиће се студија приступачности јавних објеката и јавних површина.

У оквиру ове мере израдиће се план одрживе урбане мобилности, као и припадајући акциони план (ови) у коме ће се дефинисати конкретне мере које треба спровести.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	3.000.000,00 РСД
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, фондови Европске Уније
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој (Град Ужице)
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој”
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за саобраћај)
Период спровођења:	Краткорочно (3-4 године)

Показатељи учинка (опционо):

- Број припремљених планова одрживе урбане мобилности – циљна вредност: 1
- Број усвојених планова одрживе урбане мобилности – циљна вредност: 1.
- Број припремљених акционих планова – циљна вредност : 1
- Број усвојених акционих планова – циљна вредност: 1
- Број имплементираних акција/мера

Мера 7.3: Израда стратегије безбедности саобраћаја

Ова мера је приоритизована као кључна зато што су питања безбедности саобраћајне инфраструктуре, безбедности пешака, понашање учесника у саобраћају, управљање безбедношћу саобраћаја веома важна за Ужице и захтевају стратешки приступ.

У оквиру ове мере припремиће се стратегија безбедности саобраћаја са припадајућим акционим планом.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	800.000,00 до 2.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Савет за саобраћај (Одељење за општу управу и послове органа града)
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој”
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за саобраћај)
Период спровођења:	краткорочно (до краја 2023. године)

Показатељи учинка (опционо):

- Број припремљених стратегија безбедности саобраћаја – циљна вредност: 1
- Број усвојених стратегија безбедности саобраћаја – циљна вредност: 1
- Број припремљених акционих планова – циљна вредност: 1
- Број усвојених акционих планова – циљна вредност: 1

Мера 7.4: Изградња нових паркинг места

Студија паркирања града Ужица, која је урађена 2021. године, наводи да је у градском насељу Ужице потребно ставити у функцију најмање 1.200 нових паркинг места.

У оквиру ове мере радиће се на изградњи, односно стављању у функцију нових паркинг места. Радиће се на проширењу неких од постојећих капацитета за паркирање изградњом додатне етажне, изградњом нових паркинг простора и сл.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	15-20 милиона динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, приватно јавно партнерство
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ЈКП „Биоктош“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за саобраћај)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број обезбеђених нових паркинг места

Мера 7.5: Изградња нове и реконструкција постојеће ~~градске~~ путне инфраструктуре и објеката ~~како у~~ градском, ~~тако~~ и у сеоском подручју

У оквиру ове мере радиће се на изради пројектне документације, реконструкцији коловоза, изградњи или реконструкцији пешачких стаза или тротоара, набавци и уградњи/изградњи саобраћајне сигнализације и опреме пута, изградњи нових саобраћајница, изради катастра општинских путева,

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	200 милиона динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за саобраћај)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Дужина нове путне инфраструктуре у сеоском подручју (км) - Дужина нове путне инфраструктуре у градском подручју (км) - Дужина реконструисане путне инфраструктуре у сеоском подручју (км) - Дужина реконструисане путне инфраструктуре у градском подручју (км)

Приоритетни циљ 8: Развој система зеленила и унапређење комуналних услуга чишћења и одржавања јавних зелених површина и јавне расвете

Добро планирано и очувано зеленило представља једно од највећих богатстава сваког урбаног места. Поред ублажавања екстремних климатских услова и смањења утицаја различитих извора загађења зелене површине, лепо уређени и одржавани паркови у градским условима постају и оазе за одмор становништва.

Стратешко опредељење Града Ужица је да посвети много више пажње зеленилу у граду у смислу подизања нових и доброг одржавања и заштите постојећих зелених површина. Један од инструмената за спровођење овакве политике је и катастар зелених површина. Када се једном креира, ова база података постаје основа за планирање динамике одржавања као и прецизан показатељ реалног стања јавних зелених површина и стабала на одређеном подручју.

Иако су вредности индикатора који се односе на заступљеност самосталних зелених површина по становнику на територији ГУП-а Ужице, као и оних који укључују шуме-паркове, изнад норматива, услед лоше дистрибуираности зеленила ови показатељи нису релевантни за унутарградско подручје, односно за градски центар који се одликује великом густином насељености и малим процентом самосталних зелених површина. Зелене површине у градском подручју показују мали степен уређености, што води ка њиховој даљој деградацији, као и губитку њихове намене. Шире подручје града карактерише се већим процентом заступљености шума, које су махом неуређене. Додатно, на територији града Ужица није успостављен систем организованих и међусобно повезаних градских и приградских зелених површина, које би имале већу функционалност и архитектонско-урбанистичку вредност. Образовање зеленог прстена око града вршено је спорадично, од локације до локације расположивог слободног градског земљишта, у виду шумских култура (углавном четинарских), тако да првобитна замисао повезивања градских и приградских зелених површина није спроведена до краја (највише због нерешених имовинско-правних односа).

Због тога ће Град Ужице, у оквиру овог приоритетног циља, поред израде катастра зелених површина припремити и донети Програм подизања, уређења, одржавања и коришћења јавних зелених површина.

Комуналне услуге, као што су одржавање чистоће јавних површина, одржавања јавних зелених површина, изношење отпада, као и услуге сахрањивања и друге погребне услуге, услуге јавне гараже и паркиралишта и др., обавља ЈКП „Биокош“. У оквиру овог приоритетног циља повећаће се капацитети овог предузећа за услуге чишћења и одржавања јавних и зелених површина преваходно набавком потребне механизације и опреме.

С обзиром да у укупној емисији суспендованих честица ПМ₁₀, због којих је квалитет ваздуха у граду Ужицу III категорије, са 27,2 % учествују емисије пореклом од ресуспензије честица са тла (прашина подигнута са површине тла), којој знатно доприноси бачена ризла у зимском периоду, неопходно је унапређење начина зимског одржавања улица. Такође, со која се меша са ризлом оштећује вегетацију поред улица и путева, може да изазове смањење плодности земљишта и повећање салинитета површинских и подземних вода, оштећење возила (корозија), па треба смањити њену количину у зимском одржавању.

Због тога се једна од приоритетних мера у оквиру овог приоритетног циља односи на зимско одржавање улица.

Један од проблема, када су комуналне услуге у граду Ужицу у питању, је неефикасности јавне расвете. Да би се оствариле уштеде у систему, пре замене светиљки неопходне је извршити реконструкцију постојећег система (замена стубова, каблова), а потом и успостављање даљинског система управљања расветом. Како би Град Ужице применио решења која на најбољи начин утичу на енергетску ефикасност система јавне расвете, прво ће се у оквиру мере која се на то односи (мера: Увођење енергетски ефикасније јавне расвете) припремити студија унапређења јавне расвете.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Повећање површине јавних зелених површина која се одржавају у односу на базну, 2022. годину (у %)	- (2022.)	10 ³¹ (2030.)	Програм одржавања јавних зелених површина

³¹ Уврстити зелене површине у Севојну и сеоским МЗ

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Заступљеност зелених површина на територији ГУП-а (%)	32,7 (2011.)	42,7 (2030.)	ГУП
Годишња потрошња електричне енергије за јавну расвету (у kWh)	6,5 милиона (2021.)	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај
Укупан број светиљки јавне расвете	11.000 (2021.)	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај
Просечна годишња потрошња електричне енергије за јавну расвету (kWh/светиљци)	590,9 (2021.)	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај
Средња годишња вредност концентрација честица PM ₁₀ (мерно место: Библиотека) – (у µg/m ³)	39,6 (2021.)	<40 (2030.)	Годишњи извештај о контроли квалитета ваздуха Завода за јавно здравље Ужице
Број дана са прекораченом дневном вредности PM ₁₀ (мерно место: Библиотека)	84 (2021.)	<35 (2030.)	Годишњи извештај о контроли квалитета ваздуха Завода за јавно здравље Ужице

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 8

Мера 8.1: Израда катастра зелених површина

Како сам назив мере указује, у оквиру ове мере ће се урадити попис и опис свих јавних зелених површина и стабала у граду и направити база података о њима (њиховом квантитету, квалитету и економској процени), као основ за планирање, коришћење и контролу њихове заштите.

Мера ће обухватити: 1. Припремне активности (формирање радног тима, набавка опреме за снимање и инвентарисање зелених површина, прибављање катастарско-топографских подлога, дефинисање подручја и категорије снимања...) 2. Прикупљање података на терену 3. Обрада података прикупљених на терену 4. Формирање базе ГИС зелених површина подручја ГУП-а града Ужица 5. Имплементација 6. Експлоатација и одржавање катастра

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	2.500.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, конкурси министарства, ЕУ фондова
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Служба којој буду поверени послови управљања зеленим површинама Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Биоктош“, Градска управа за инфраструктуру, Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	
-	Проценат пописаних зелених површина

Мера 8.2: Израда Програма подизања, уређења, одржавања и коришћења јавних зелених површина

У оквиру ове мере припремиће се и донети Програм подизања, уређења, одржавања и коришћења јавних зелених површина. Такође ће се, ради обезбеђивања услова за заштиту и унапређење зелених површина града, управљање зеленим површинама поверити органу, односно служби у саставу органа јединице локалне самоуправе, односно донеће се одлука о управљању јавним зеленим површинама (одлука која уређује опште услове заштите, начин подизања и одржавања и обнове јавних зелених површина, као и вођење података о јавним зеленим површинама) у складу са Законом о заштити животне средине, члан 20. Програм ће се радити након израде катастра зелених површина.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	1.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Служба којој буду поверени послови управљања зеленим површинама Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Биоктош“, Градска управа за инфраструктуру, Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој, ЈП Велики парк
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број урађених програма - Број усвојених одлука Скупштине града - Број урађених пројеката реконструкције и уређења јавних зелених површина - % јавних зелених површина које се одржавају

Мера 8.3: Унапређење зимског одржавања улица

Ова мера доприноси унапређењу квалитета живота грађана - смањењу вредности емисије суспендованих честица, а тиме и смањењу загађења ваздуха, ефикаснијем зимском одржавању путева, улица и тротоара.

У оквиру ове мере ће се спроводити детаљна анализа могућности замене постојећег начина зимског одржавања улица (посипање ризлом) новим (употреба течних средстава и сл.) у одређеним деловима града, где је то могуће.

У оквиру мере потребно је учинити следеће:

- У строгом центру града (равне улице, улице без већег нагиба) прећи на употребу алтернативних хемикалија/супстанци за отклањање леда у течном стању.
- Потребно је обезбеђивање складишног простора и набавка хемикалија/супстанци, набавка потребне механизације и пратеће опреме за адекватно коришћење алтернативних хемикалија, обука радника који су извршиоци посла зимског одржавања.
- У стрим деловима града се мора задржати постојећи начин зимског одржавања, који би се унапредио набавком додатне механизације како би се уклањање снега започело и завршило у најкраћем временском интервалу, чиме би се онемогућило формирање ледених површина.
- Изградња затворених боксова за депоновање натријум хлорида (соли) за ручно посипање улица које нису у програму зимског одржавања, уместо гомила ризле поред коловоза (или на други начин решити, само смањити или укинути гомилање ризле; може и да се прошири програм зимског одржавања улица).

Код зимског одржавања улица треба постепено укидати посипање улица са ризлом, тиме би се повећао квалитет услуге прања улица а квалитет ваздуха би био далеко бољи јер бе се избегло стварање прашине

од ризле.

У оквиру ове мере ће се спроводити прскање улица и тротоара средствима која не загађују околину (калцијум хлорид...).

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ЈКП „Биоктош“, ЈКП „Нискоградња“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Количина посуте ризле - Количина употребљеног калцијум хлорида

Мера 8.4: Унапређење механизације јавно комуналних предузећа

Сврха ове мере је да се повећају капацитети ЈКП „Биоктош“ како би могли квалитетно да обављају комуналне услуге (услуге чишћења и одржавања јавних и зелених површина, чишћење снега и леда са тротоара, итд.) и капацитети ЈКП „Нискоградња“ за зимско одржавања улица.

У оквиру ове мере планирана је набавка механизације за чишћење и прање улица, опреме за кошење прилазних путева, дизалица за орезивање стабала, возило за заливање, аутоматски системи за заливање и сл. Приликом реконструкције постојећих зелених површина као и код формирања нових зелених површина пројектовати и аутоматски систем за заливање зеленила.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	120.000.000,00 динара (за ЈКП „Биоктош“) (биће накнадно дефинисано за ЈКП „Нискоградња“)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донатори, ЈКП „Биоктош“
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Биоктош“, ЈКП „Нискоградња“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број услуга за које је набављена механизација/опрема - Број набављене механизације за сваку од услуга

Мера 8.5: Реконструкција јавне расвете

У оквиру ове мере урадиће се катастар јавног осветљења, а потом и реконструкција постојећег система јавне расвете која укључује замену стубова, каблова и др. Где буде потребно, прошириће се систем јавне расвете постављањем нових стубова.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	5.000.000,00 + 120.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица

Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈП „Ужице развој“
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Број замењених стубова
- Број постављених нових стубова
- Дужина замењеног кабла (м) (укупно је 330 км мреже)

Мера 8.6: Увођење система даљинског управљања јавном расветом

Сврха ове мере је да се уведе контрола јавног осветљења као решење које омогућава даљинско управљање, односно укључење и искључење група или појединачних светиљки. Контрола треба да омогући двосмерну комуникацију, могућност слања команде, али и пријема информација о тренутном статусу светиљки, као и потврду да је команда извршена. Овај систем треба да омогући смањене трошкове одржавања - када дође до кvara, нелегалног прикључења на напојну мрежу односно преоптерећења.

У оквиру мере спровешће се следеће:

- прилагођење постојећих ормана систему даљинског управљања
- прилагођење постојеће мреже систему даљинског управљања
- евентуална доградња нових ормана
- формирање центра за контролу и надзор системом јавне расвете

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	35.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈП „Ужице развој“
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Број насеља покривен системом даљинског управљања
- Број прилагођених постојећих ормана систему даљинског управљања
- Број дограђених нових ормана
- Формиран центар за контролу и надзор системом јавне расвете - циљна вредност: 1

Мера 8.7: Увођење енергетски ефикасније јавне расвете

Сврха ове мере је да се постојеће светиљке замене енергетски ефикаснијим.

У оквиру ове мере прво ће се изградити студија, а онда ће се применити најбоље решење од понуђених.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	210.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ЈП „Ужице развој“

Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- Број урађених студија - Број замењених светиљки	
Мера 8.8: Изградња азила за псе	
У оквиру ове мере планирана је изградња објекта Прихватилишта за напуштене животиње и пансиона за животиње. Сврха ове мере јесте ублажавање вишегодишњег проблема који се пре свега тичу паса луталица.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	70.951.413,80 динара (према Пројекту за изградњу азила за напуштене животиње на Пониквама)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	-
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	краткорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- Број исплаћених одштета због уједа паса луталица	

Приоритетни циљ 9: Развој одрживе енергетике

У складу са законском обавезом, Ужице има именованог енергетског менаџера и урађен Програм енергетске ефикасности за период 2021-2023. Од 2015. године у континуитету се спроводи Јавни конкурс за суфинансирање мера енергетске ефикасности на породичним кућама и стамбеним зградама, који се финансијски реализује средствима локалног буџета, а од 2021. и удруживањем средстава са националног нивоа (ресорна министарства рударства и енергетике и заштите животне средине). До сада је подржано близу 2.000 домаћинстава са приближно 165 милиона динара, намењених за замену столарије, спољне и кровне изолације и конверзију котлова са чврстих горива на пелет и природни гас.

Град Ужице планира да у оквиру овог приоритетног циља оснује, односно отвори Буџетски фонд за унапређење енергетске ефикасности ради евидентирања средстава намењених финансирању пројеката, програма и активности које се односе на унапређење енергетске ефикасности.

Топлификационим системом града (системом даљинског грејања) управља ЈКП „Градска топлана Ужице“. Удео броја домаћинстава која су на систему даљинског грејања у односу на укупни број домаћинстава, за град Ужице и насеље Севојно, износи око 25%. У систему ЈКП „Градска топлана Ужице“ функционише 12 котларница, укупног инсталисаног капацитета котловских постројења 78,05 MW.

Када је у питању снабдевање гасом, дужина дистрибутивне мреже гасовода са прикључцима износи 49.420 м, док је дужина разводне мреже 10.000 м. Број корисника гасоводне мреже у 2021. години је износио 2.216 домаћинстава и 75 правних лица (привреда и јавни потрошачи), али треба

имати на уму да су ови параметри веома променљива категорија, односно из године у годину долази до повећања корисника у систему гасовода на територији града.³² Све котларнице ЈКП „Градске топлане Ужице“ прикључене су на гасну мрежу, осим котларнице у блоку „Златибор“ која нема техничких могућности за то, и две котларнице које користе пелет као енергент. На гасну мрежу су прикључени сви објекти основних школа и вртића. План града се огледа у ширењу броја већих корисника, превасходно из области здравствене и социјалне заштите (Општа болница, Дом здравља, Центар за социјални рад...).

У оквиру овог приоритетног циља планирано је да се реконструише и модернизује систем даљинског грејања (топлотних извора, дистрибутивне мреже-топловоди и топлотних подстаница) и да се ради на даљем развоју система даљинског грејања у складу са потребама града Ужица.

ЈКП „Градска топлана Ужице“ тренутно наплаћује услуге грејања по метру квадратном у складу са Одлуком о снабдевању топлотном енергијом града Ужица („Службени лист града Ужица бр. 115/2010“). Овакав вид наплате није праведан за кориснике, већ је потребно наплаћивати услугу у складу са количином испоручене енергије. Због тога се једна од мера у оквиру овог приоритетног циља односи на увођење система наплате услуге грејања у складу са количином испоручене енергије.

У оквиру EUKI (European Climate Initiatives) програма, град Ужице је подржао пројекат Регионалне развојне агенције „Златибор“, којим се предвиђа успостављање Центра компетенција одрживе енергетике Златиборске области, у простору Регионалног иновационог *startup* центра у Ужицу (RIS HUB UE). У оквиру ове иницијативе град Ужице се прикључио „Пакту градоначелника“, што треба да резултира израдом регионалног SECAP (Sustainable Energy Climate Action Plan) документа, који је такође важан део енергетских политика једне локалне заједнице, што је једна од мера у оквиру овог приоритетног циља.

~~Имајући на уму да је Мастер план обновљивих извора енергије општине Ужице, рађен 2013. године, а да су климатске промене значајно утицале на природне ресурсе, за Град Ужице је од изузетне важности да се одлуке у овој области доносе на основу ажурних података и због тога је израда студије за примену ОИЕ још једна од мера које ће се спроводити у оквиру овог приоритетног циља.~~

За Град Ужице је од изузетне важности да има континуирану, координисану сарадњу са Електродистрибуцијом како би планови Електродистрибуције пратили развојне планове града Ужица и како би се отклонили и превенирали проблеми у вези са снабдевањем електричном енергијом потрошача, а нарочито привредних субјеката.

Стратешко опредељење Града Ужица је да се, тамо где постоје услови, приликом изградње нових објеката поштују принципи енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора енергије.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број домаћинстава прикључених на природни гас	2.582 (2021.)	5.300 (2030.)	Извештај „Ужице-гас“
Средња годишња вредност концентрација честица PM ₁₀ (мерно место: Библиотека) – (у µg/m ³)	39,6 (2021.)	<40 (2030.)	Годишњи извештај о контроли квалитета ваздуха Завода за јавно

³² Подаци са којима располаже Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој града Ужица

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
			здравље Ужице
Број дана са прекораченом дневном вредности PM ₁₀ (мерно место: Библиотека)	84 (2021.)	<35 (2030.)	Годишњи извештај о контроли квалитета ваздуха Завода за јавно здравље Ужице

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 9

Мера 9.1: Израда Катастра соларних потенцијала кровова објеката

У оквиру ове мере урадиће се Катастар соларних потенцијала кровова објеката.

Ова мера је јако битна јер би један овакав документ власницима објеката приближио могућности добијања енергије из соларних панела.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	15.000 – 20.000 евра
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства Републике Србије,
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Одељење за ЗЖС и одрживи развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	краткорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- број објеката обухваћених Катастром	

Мера 9.2: Оснивање буџетског фонда за енергетску ефикасност

Буџетски фонд за енергетску ефикасност се оснива ради евидентирања средстава намењених финансирању пројеката, програма и активности које се односе на унапређење енергетске ефикасности.

У оквиру ове мере спровешће се следеће активности: Донеће се Одлука о формирању Буџетског фонда за енергетску ефикасност, како би се фонд отворио и почео да функционише. Поред доношења Одлуке о формирању Буџетског фонда неопходно је и формирање Одељења енергетског менаџмента.

Тип мере:	Институционално-управљачко-организациона
Процена потребних финансијских средстава:	/
Могући извори финансирања:	/
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градско веће
Други учесници у спровођењу:	/
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Краткорочно, до краја 2023.
Показатељи учинка (опционо):	
- Основан фонд	
- Формирано одељење енергетског менаџмента	

Мера 9.3: Подршка пројектима енергетске санације - рад буџетског фонда за енергетску ефикасност

Средствима фонда суфинансираће се енергетска санација јавних објеката, стамбених зграда и индивидуалних породичних кућа.

Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	150.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства РС, међународни фондови
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељења енергетског менаџмента (које треба да се формира у оквиру мере 8.2)
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за урбанизам, Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Континуирано од 2024. године
Показатељи учинка (опционо):	- Број подржаних домаћинстава - Број подржаних скупштина станара/стамбених заједница - Додељена средства (годишње)

Мера 9.4: Реконструкција и модернизација система даљинског грејања (топлотних извора, дистрибутивне мреже-топловоди и топлотних подстаница)

Сврха ове мере је да се обезбеди сигурно, поуздано и континуирано снабдевање топлотном енергијом корисника на територији града Ужице и повећање енергетске ефикасности постројења.

У оквиру ове мере спровешће се реконструкција и модернизација топлотних извора (котларница), дистрибутивне мреже (топловода) и топлотних подстаница.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	435.000.000 РСД
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства Републике Србије, донације и сопствена средства ЈКП „Градска топлана Ужице“ (не планирају се кредитна задужења ЈКП „Градске топлане“)
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Градска топлана Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Дужина реконструисане/модернизоване топловодне мреже (м) - Број реконструисаних/модернизованих топлотних подстаница - Број реконструисаних/модернизованих котларница

Мера 9.5: Развој система даљинског грејања у складу са потребама града Ужица

Проширење система даљинског грејања је императив, чијом се реализацијом смањује употреба фосилних горива у индивидуалним ложиштима, а самим тим и директно утиче на квалитет ваздуха у граду.

У оквиру ове мере спровешће се следеће: Изградња котларница и/или топловодне мреже и/или топлотних

подстаница и њихово преношење Топлани на коришћење након прибављања употребних дозвола и укњижења код РГЗ СКН.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(Зависи од броја, величине, намене и локације нових објеката који ће се евентуално градити)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица и инвеститора који граде објекте
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Инвеститори који граде објекте и ЈКП „Градска топлана Ужице“ која је ималац јавног овлашћења за издавање услова за прикључење на систем даљинског грејања у поступку издавања одобрења за изградњу и у току израде урбанистичких планова
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	
-	Дужина новоизграђене топловодне мреже (м)
-	Број нових котларница
-	Број нових топлотних подстаница
-	Број новоприкључених објеката

Мера 9.6: Изградња котларнице Међај

Сврха ове мере је да се укине постојећа котларница на мазут „Блок Златибор“ и неке локалне котларнице у центру града.

У оквиру ове мере спровешће се следеће: изградња котларнице на гас капацитета 36MW са прикључцима на градску инфраструктуру, изградња инфраструктурног моста преко реке Ђетиње, изградња топловода котларнице ради повезивања котларнице „Међај“ са постојећим потрошачима који су се топлотом снабдевали из котларнице „Блок Златибор“, изградња нових топловодних топлотних подстаница уместо постојећих парних подстаница.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	590.000.000 РСД
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства Републике Србије, донације и сопствена средства ЈКП „Градска топлана Ужице“ (не планирају се кредитна задужења ЈКП „Градске топлане“)
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Градска топлана Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	Краткорочно
Показатељи учинка (опционо):	
-	Број изграђених котларница на гас
-	Број угашених котларница на мазут
-	Дужина изграђеног топловода (м)

Мера 9.7: Увођење система наплате услуге грејања у складу са количином испоручене енергије

Сврха ове мере је да се постојећи систем наплаћивања услуге грејања по метру квадратном замени наплатом услуге у складу са количином испоручене енергије.

За то је потребно да се одређена финансијска средства уложе у уградњу калориметара код корисника. Такође је потребно извршити усклађивање локалних аката са законским оквиром, пре свега са Законом о енергетици, Законом о ефикасном коришћењу енергије као и са Законом о заштити потрошача у циљу увођења обавезне наплате енергије по утрошку и изједначавање цене KWh за све кориснике грејања, чиме ће се стећи могућност продужења грејног дана у складу са потребама корисника.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	биће накнадно дефинисано
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства Републике Србије, донације и сопствена средства ЈКП „Градска топлана Ужице“ (не планирају се кредитна задужења ЈКП „Градске топлане“)
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈКП „Градска топлана Ужице“, корисници услуге даљинског грејања
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број корисника код којих се примењује нови тарифни систем наплате услуге у складу са испорученом топлотном енергијом

Мера 9.8: Израда регионалног SECAP (Sustainable Energy Climate Action Plan) документа

Сврха ове мере је да се смањи утицај на климатске промене и смањи утицај на загађење животне средине емисијом CO₂.

У оквиру ове мере спровешће се анализа потрошње енергије и емисије CO₂ у 2016. години и пројекција истих за 2030 и 2100. годину. Такође обухвата и предлог мера у циљу смањења емисије CO₂, ради очувања животне средине и ублажавања последица климатских промена.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	1.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Међународна донаторска средства (за израду документа); Буџет Града Ужица и ресорна министарства (за двогодишње ревизије документа)
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој
Други учесници у спровођењу:	Центар компетенција за енергетску транзицију и климатске промене Златиборске области (PJ PPA Златибор)
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Урађен иницијални документ - Двогодишњи извештај о напретку реализације SECAP-а

Мера 9.9: Израда студије за примену ОИЕ

Сврха ове мере је да се утврде потенцијали града Ужица за производњу енергије из ОИЕ, чиме се стварају услови да Ужице постане енергетски независна ЛС.

Сврха ове мере је да се утврде потенцијали града Ужица за производњу енергије из ОИЕ, начин и могућности њиховог коришћења, чиме би се створили услови за успостављање одрживог енергетског система и повећање енергетске независности града. Студија ће садржати целокупан потенцијал ОИЕ на подручју града, могуће уштеде у енергетској потрошњи и емисији CO₂ коришћењем ОИЕ уместо фосилних горива, дефинисане просторно-урбанистичке услове за изградњу енергетских објеката и постављање уређаја који користе ОИЕ (које се морају уградити у урбанистичке планове и ресорне стратегије), као и мере за подстицај коришћења ОИЕ на подручју града. Веома је битно да локална самоуправа буде спремна да одговори на све захтеве потенцијалних инвеститора из области обновљивих извора енергије, која ће засигурно узети значајан удео у привредним активностима у наредном периоду.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	од 500.000,00 до 2.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, буџет РС, међународни фондови
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за заштиту животне средине и одрживи развој
Други учесници у спровођењу:	-
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за заштиту животне средине, енергетску ефикасност и туризам)
Период спровођења:	Краткорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Урађена студија

Мера 9.10: Гасификација вртића

Сврха ове мере је да се изврши гасификација свих вртића.

У оквиру ове мере радиће се на гасификацији вртића на Доварју, Турици и Белој Земљи (изградња гасног генератора). Потребно је да се уради пројекат.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	24.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за јавна предузећа)
Период спровођења:	До краја 2026. године
Показатељи учинка (опционо):	- Број вртића у којима је извршена гасификација

Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца СМАЊЕЊЕ ЗАГАЂЕЊА ВАЗДУХА

.....

Опис приоритетних циљева и мера за развојни правац: ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ

Приоритетни циљ 10: Унапређење пословног амбијента

У домену унапређења пословног окружења, на територији града Ужице послује Одсек за локални економски развој у оквиру Градске управе за инфраструктуру и развој града Ужица са своја два запослена. Задатак одсека је првенствено сарадња са локалном привредом. Три институције пружају директну подршку привреди, а то су Национална служба за запошљавање-филијала Ужице, Регионална развојна агенција „Златибор“ и ПКС-Регионална привредна комора Златиборског управног округа. Спроводећи своје редовне активности, ове три институције утичу на побољшање ситуације у сектору МСП, нарочито путем реализације националних програма и развојних пројеката.

Као подршку малим и средњим предузећима и предузетницима Град Ужице је у сарадњи са Регионалном развојном агенцијом „Златибор“ 2008. године основао Бизнис инкубатор центар Ужице који пружа едукацију студентима и младима који желе да започну сопствени бизнис кроз тренинг програме из области предузетништва и специјализоване тренинге, перманентни консалтинг и менторинг програм. Поред наведеног, подршка малим новооснованим предузећима се односи и на обезбеђен пословни простор, економске, правне, књиговодствене услуге, услуге истраживања тржишта и конкуренције.

Такође, исти оснивачи уз помоћ „Програма подршке отварању регионалних иновационих стартап центара“ Кабинета министра за иновације и технолошки развој, основали су и Регионални иновациони стартап центар у Ужицу (RIS HUB UE) у циљу системске подршке иновацијама. У оквиру програма подршке предузетници имају стручну, менторску, правну и саветодавну подршку у разradi и комерцијализацији пословних идеја и умрежавању са научно-истраживачким и образовним институцијама. Центар пружа инфраструктурну, управљачку и техничку подршку иновативним идејама и новооснованим предузећима, обезбеђујући им могућност да се развијају, повезују са актерима из јавног, приватног и цивилног сектора, као и да пронађу и користе различите врсте и изворе финансирања.

Стратешко опредељење Града Ужица је да ради на развоју иновативног предузетништва које за циљ има афирмацију идеје иновативности и предузетништва. Посебан допринос развоју иновативности имају предузетничке активности јер оне остварују велики утицај на привреду кроз формирање економске базе и отварање нових радних места. Због тога се једна од мера односи на подршку иновативном предузетништву јер је циљ да Град Ужице постане атрактивна локација за инвестиције засноване на знању, иновацијама и информационим технологијама и да се младим и креативним људима пружа могућност и подршка за започињање сопственог бизниса из разлога што иновативна МСП представљају најдинамичнији део савремене привреде, значајно доприносе привредном развоју, новом запошљавању, стварању нове вредности, јачању конкурентности и бољем задовољавању економских, друштвених и социјалних потреба.

На територији града функционише и Опште удружење предузетника Ужице, Пословни клуб Западне Србије и Кластер металског сектора Западне Србије. На територији града формирана је Слободна зона Ужице као резултат јавно-приватног партнерства (ЈПП) Града Ужица са Ваљаоницом бакра АД

Севојно и компанијом Импол Севал АД, 2010. године. Слободна зона Ужице обухвата 8.000 м² затвореног магацинског простора, 5.000 м² отвореног магацинског простора.

Локална самоуправа подстиче развој приватног сектора низом олакшица које се огледају у: смањењу накнаде за уређење грађевинског земљишта, смањењу административних такси за издавање информација о локацији и локацијских дозвола, смањењу накнада за издавање услова за прикључак на инфраструктурне мреже које су у надлежности града, смањењу накнада за издавање сагласности за прикључење на инфраструктурне мреже које су у надлежности града, смањењу градских комуналних такси (50% од цене за индустрију, односно правно лице), смањењу накнада за коришћење грађевинског земљишта (50% од цене за индустрију, односно правно лице) и накнаде за комуналне услуге (50 % од цене за индустрију, односно правно лице).

Град Ужице нема расположиву индустријску или пословну зону, нити грађевинско земљиште које се може уредити и опремити као индустријска или пословна зона, па је стратешко опредељење да се превасходно ради на унапређењу услова на постојећим привредним локацијама – на локацијама на којима већ послују привредни субјекти који планирају инвестиције и повећање броја запослених. Унапређење услова подразумева превасходно унапређење комуналне инфраструктуре, путева (који су у надлежности ЈЛС), као и телекомуникације и снабдевања електричном енергијом у сарадњи са јавним и другим предузећима на националном нивоу. Град Ужице ће у оквиру овог приоритетног циља радити и на идентификовању могућих пословних локација које се могу уредити, опремити и понудити инвеститорима.

У сарадњи са Регионалном привредном комором Златиборског управног округа, Град Ужице ће интензивирати комуникацију са привредним сектором како би се идентификовали проблеми и потребе са којима се привредни субјектима суочавају и покренуле иницијативе за њихово решавање.

Овај приоритетни циљ је усмерен на унапређење пословног амбијента, превасходно за стварање услова за инвестиције и отварање нових радних места.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Учешће запослених лица у укупном броју радно активног становништва (%)	51,6 (2020.)	53,7 (2030.)	Изведени индикатор – коришћени подаци Аналитичког сервиса ЈЛС
Број привредних друштава на 1.000 становника	12 (2020.)	14 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС
Број предузетника на 1.000 становника	45 (2020.)	50 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС
Број опремљених локација у периоду 2023-2030. (кумулативно)	-	4 (2030.)	Извештај Одсека за ЛЕР (Градска управа за инфраструктуру и развој)

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 10

Мера 10.1: Комунално опремање привредних локација

Сврха ове мере је да се комунално опреме привредне локације у којима већ послују привредни субјекти, а које немају адекватну инфраструктуру за несметано пословање. Предност ће имати оне привредне локације у којима послују привредни субјекти који планирају нове инвестиције и нова запошљавања.

У оквиру ове мере радиће се превасходно на унапређењу инфраструктуре за коју је надлежна ЈЛС, као што је комунално опремање и унапређење локалне путне инфраструктуре.

У оквиру ове мере Град Ужице ће покренути иницијативе и континуирано сарађивати са Електродистрибуцијом (ради унапређења електроенергетског система), телекомуникационим компанијама (ради унапређења телекомуникационих мрежа) и другима који су надлежни за инфраструктуру.

Уколико се то покаже потребним и исплативим, Град Ужице ће откупити земљиште, уредити га и комунално опремити за потребе потенцијалних инвеститора. У том случају, први корак је да се идентификују могуће пословне локације, а потом да се ураде студије/предстудије изводљивости/оправданости, на основу којих би се донеле одлуке о даљем поступању.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	20.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донаторска средства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за управљање пројектима и ЛЕР
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за инфраструктуру и развој, Електродистрибуција, телекомуникационе компаније
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број опремљених локација - Површина опремљених локација

Мера 10.2: Спровођење заједничких иницијатива са ПКС-РПК Златиборског управног округа и привредним субјектима

Сврха ове мере је да се ојача сарадња Града Ужица са привредним субјектима, уз подршку/партнерство са ПКС-РПК Златиборског управног округа, како би се препознали проблеми и потребе са којима се привредни субјекти сусрећу у свом пословању и да би се адекватно одговорило тим потребама/проблемима.

У оквиру ове мере спроводиће се континуирана комуникација са привредним субјектима (кроз рад Привредног савета, редовним посетама привредним субјектима и сл.). Приликом идентификовања проблема и потреба привредних субјеката покретаће се иницијативе за њихово решавање, радити на спровођењу тих иницијатива и потом и информисању привредних субјеката о постигнутим резултатима.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	/
Могући извори финансирања:	/
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за управљање пројектима и ЛЕР
Други учесници у спровођењу:	РПК Златиборског управног округа
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	континуирано

Показатељи учинка (опционо):

- Број покренутих иницијатива
- Број спроведених иницијатива
- Број привредних субјеката обухваћених спроведеним иницијативама

Мера 10.3: Развој иновативног предузетништва

Сврха ове мере је да се конкурентност привреде града Ужица заснива на подршци привредних грана са вишом додатном вредношћу, базираних на знању, иновацијама и коришћењу информационих технологија.

У оквиру ове мере радиће се у два сегмента:

- Развој омладинског предузетништва – сарадња са средњим школама и Академијом за струковне студије на развоју и тестирању иновативних идеја
- Развој иновационе заједнице – циљ је да се повежу сви актери у развоју иновација (предузећа, научно-истраживачке организације и др.)

У оквиру ове мере спровешће се оснаживање рада Регионалног иновационог Старт уп центра Ужице и радити на унапређењу услуга које овај центар пружа ИТ компанијама. То подразумева пружање стручне, менторске и саветодавне подршке у разради и конкретизацији пословне идеје и умрежавању са научно-истраживачким и образовним институцијама. Пружаће се инфраструктурна и техничка подршка у развоју иновативних идеја и оснивању предузећа.

У оквиру ове мере ће се спровести мапирање научно-истраживачких институција и њихово повезивање са привредним субјектима из града Ужица у циљу развоја пословања заснованог на иновацијама.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	3.000.000 динара годишње
Могући извори финансирања:	Град Ужице, Министарство иновација и технолошког развоја, остала домаћа и страна донаторска средства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за управљање пројектима и ЛЕР
Други учесници у спровођењу:	РРА Златибор, средње школе, Академија струковних студија Западне Србије, факултети, Универзитет Крагујевац, НИО, НТП Чачак
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	Дугорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Број корисника услуга Регионалног иновационог Старт уп центра
- Број привредних субјеката укључених у сарадњу са научно-истраживачким и образовним институцијама
- Број подржаних start-up предузећа

Мера 10.4: Развој социјалног предузетништва

Сврха ове мере је

У оквиру ове мере спровешће се

Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	
Могући извори финансирања:	Град Ужице, министарства, домаћа и страна донаторска средства

Одговорност за спровођење (носилац мере):	
Други учесници у спровођењу:	
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за)
Период спровођења:	
Показатељи учинка (опционо):	

Приоритетни циљ 11: Развој и унапређење тржишта рада

Овај приоритетни циљ је комплементаран са приоритетним циљем 10 који се односи на унапређење пословног амбијента. Уз повољно пословно окружење, важно је развијати и тржиште рада – радити на развоју радне снаге како би одговарала потребама привреде.

У оквиру овог приоритетног циља радиће се на подршци развоју дуалног образовања – како би ученици који завршавају средње стручне школе током формалног образовања стицали знање и вештине које су потребне привреди, које их чини запошљивим по завршетку жељеног нивоа образовања.

Град Ужице, у сарадњи са Националном службом за запошљавање развија и примењује локални акциони план запошљавања, као основни инструмент спровођења активне политике запошљавања, којим се дефинишу циљеви и приоритети политике запошљавања и утврђују програми и мере који ће се реализовати, ради унапређења запошљавања и смањења незапослености на територији града Ужица. Поред подршке теже запошљивим категоријама која је утврђена Локланим акционим планом за запошљавање, у оквиру овог приоритетног циља ће се фокус ставити и на циљне групе као што су: млади и жене на селу.

~~У наредном периоду Град Ужице ће, поред подршке осетљивим групама (што је већ предмет политике запошљавања која се дефинише кроз акциони план запошљавања), фокус ставити на унапређење запошљивости квалификоване радне снаге.~~

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Незапослене жене, као % незапослених лица (%)	55,4 (2020.)	50 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС
Учешће младих до 29 година у укупној незапослености (%)	21,4 (2020.)	20 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС
Број незапослених лица	3.780 (2020.)	2.900 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 11

Мера 11.1: Подршка развоју дуалног образовања

Ова мера је приоритетизована као кључна зато што је као један од највећих недостатака на тржишту рада препозната неприлагођеност образовних профила/програма потребама привреде.

У оквиру ове мере Град Ужице ће пружити додатна подршка дуалном образовању покривањем трошкова осигурања, покривањем трошкова превоза до компанија, суфинансирањем стипендија за ученике и сл.

Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава:	биће накнадно дефинисано
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	ПКС-РПК Златиборског управног округа, привредни субјекти, средње школе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за привреду и пољопривреду)
Период спровођења:	континуирано
Показатељи учинка (опционо):	Број подржаних ученика (осигурање, трошкови превоза, стипендије)

Мера 11.2: Подршка активним мерама запошљавања

У оквиру ове мере повећаће се обухват људи укључених у активне мере запошљавања.

Овом мером ће се додатно обухватити циљне групе младих и жена на селу, а нарочито у погледу обука из области предузетништва.

Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	20.000.000,00 динара годишње + учешће НСЗ
Могући извори финансирања:	Буџет ЈЛС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за управљање пројектима и ЛЕР
Други учесници у спровођењу:	НСЗ, РРА Златибор, ПКС-РПК Златиборске управне области
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	континуирано
Показатељи учинка (опционо):	- Број нових мера активне политике запошљавања - Број лица обухваћених мером (годишње) - Број жена обухваћених мером (годишње) - Број младих обухваћених мером (годишње)

Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ

....

Опис приоритетних циљева и мера за развојни правац: СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВА ЗАЈЕДНИЦА СА ЈЕДНАКИМ МОГУЋНОСТИМА ЗА СВЕ И ПО МЕРИ СВИХ ГРАЂАНА

Приоритетни циљ 12: Повећање обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем

Иако је обухват деце јасленог узраста на нивоу града Ужица виши од просека Србије (27,2% у односу на републички просек од 25%), као и обухват вртићког узраста (76,6% у односу на 60% колики је просек РС), стратешко опредељење Града Ужица је повећање обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем и максимално могућ обухват деце старије од 3 године, односно да свако дете има своје место у вртићу. Потпун обухват не значи нужно да сва деца похађају искључиво целодневне програме, већ да се успостави флексибилан систем који поред целодневних програма нуди и полудневне програме, као и специјализоване програме предшколског образовања.

Како би се овај приоритетни циљ остварио, планиране су мере које се односе на подизање капацитета ПУ „Ужице“, како изградњом нових објеката, тако и осмишљавањем програма који би користили постојеће инфраструктурне капацитете (нпр. коришћење вишка капацитета у школама или сл.), и то нарочито у сеоском подручју.

Као што је и у самом развојном правцу наведено, Град Ужице тежи да буде социјално укључива заједница са једнаким могућностима за све и по мери свих грађана, односно када је предшколско васпитање и образовање у питању, са једнаким могућностима за сву децу и по мери деце свих узраста. Због тога је једна од мера у оквиру овог приоритетног циља унапређење и повећање капацитета за рад са децом са сметњама у развоју.

Поред традиционалне и препознатљиве улоге „чувања“ деце, веома важна улога предшколског образовање и васпитања је подстицање раног развоја и образовања деце. Међутим, свест грађана о васпитној и образовној улози ПВО је и даље недовољно развијена, јер се ПВО још увек у већој мери посматра као „систем за чување деце“ предшколског узраста него као део васпитно-образовног система РС. Због тога је у оквиру овог приоритетног циља планирана и мера која се односи на јачање свести родитеља о значају ПВО, односно промоција важности и значаја раног институционалног збрињавања деце у развојно подстицајним, стимулативним срединама.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Обухват деце јасленог узраста (у %)	27,2 (у 2020.)	32 (2030.)	Дев Инфо профил општина
Обухват деце вртићког узраста (у %)	76,6 (у 2020.)	90 (2030.)	Дев Инфо профил општина
Обухват деце ППП (стопа учешћа у организованом учењу (годину дана пре званичног узраста за упис у основну школу) - девојчице (у %)	95 (у 2020.)	100 (2030.)	Статистика образовања, РЗС
Обухват деце ППП (стопа учешћа у организованом учењу (годину дана пре	90 (у 2020.)	100 (2030.)	Статистика образовања, РЗС

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
званичног узраста за упис у основну школу)) - дечаки (у %)			
Деца која нису примљена због попуњености капацитета (број)	270 (у школској 2021/2022.)	0 (2030.)	Извештај ПУ „Ужице“

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 12

Мера 12.1: Изградња вртића на Царини

Мера се односи на повећање капацитета ПУ Ужице.

У оквиру ње изградиће се објекат вртића у МЗ Царина, за 200 деце, којима ће на располагању бити осам радних соба са пратећим садржајима.

У току је извођење радова на грубим грађевинским радовима. Планирано је да објекат буде завршен, опремљен и усељен до краја 2023. Део потребних финансијских средстава се очекује од ресорног министарства.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	120-130 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Краткорочно, до краја 2023. године
Показатељи учинка (опционо):	- Број изграђених и опремљених радних соба – циљна вредност: 8 - Капацитет (број група по узрастима) – циљна вредност: 8 (2 јаслене и 6 вртићних група) - Капацитет (број деце) – циљна вредност: 200

Мера 12.2: Стварање услова за квалитетно и доступно ПВО на сеоском подручју Каран

Мера се односи на повећање капацитета ПУ Ужице.

У оквиру ове мере изградиће се објекат вртића у Карану, капацитета 55 места., којима ће на располагању бити две радне собе са свим пратећим просторијама

Средства су обезбеђена од стране ЕУ ПРО (50%), а преосталих 50% финансира Град Ужице.

У току је припрема тендерске документације за расписивање тендера.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	45.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ЕУ-ПРО
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Краткорочно, до краја 2023. године

Показатељи учинка (опционо):

- Број изграђених и опремљених радних соба – циљна вредност: 2
- Капацитет (број група по узрастима) – циљна вредност: 2 (1 јаслена и 1 вртићна група)
- Капацитет (број деце) – циљна вредност: 55

Мера 12.3: Доградња вртића Невен (проширење капацитета)

И ова мера се односи на повећање капацитета ПУ Ужице.

У оквиру ње доградиће се 2 радне собе за 55 деце вртићног узраста.

Урађена је пројектно-техничка документација и постоји дозвола. Наредни корак је да се обезбеде финансијска средства.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	вредност по пројекту око 47 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Краткорочно, до краја 2023. године

Показатељи учинка (опционо):

- Број изграђених и опремљених радних соба – циљна вредност: 2
- Капацитет (број група по узрастима) – циљна вредност: 2 (2 групе вртићног узраста)
- Капацитет (број деце) – циљна вредност: 55

Мера 12.4: Доградња вртића у Турици

Ова мера доприноси повећању капацитета ПУ Ужице. Планирана је надоградња вртића у Турици, којом би се обезбедили додатни капацитети за око 60 деце (мешовите групе, узраста од 1 до 5,5 година).

Тренутно се ради идејни пројекат и пројектно-техничка документација.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	35-40 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, сопствени приходи ПУ „Ужице“
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	До краја 2024. године

Показатељи учинка (опционо):

- Број изграђених и опремљених радних соба – циљна вредност: 2
- Капацитет (број група по узрастима) – циљна вредност: 2 (мешовите групе, узраста од 1 до 5,5 година).
- Капацитет (број деце) – циљна вредност: 60

Мера 12.5: Доградња вртића „Искра“ на Доварју

Ова мера доприноси повећању капацитета ПУ Ужице. Планирана је доградња вртића на Доварју, којом би

се обезбедили додатни капацитети за око 25-30 деце (мешовити узраст од 1 до 3 године).

Први корак је да се уради пројекат.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	Око 35 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, сопствени приходи ПУ „Ужице“
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	2024- 2025. године
Показатељи учинка (опционо):	
- Број изграђених и опремљених радних соба – циљна вредност: 1 - Капацитет (број група по узрастима) – циљна вредност: 1 (мешовити узраст од 1 до 3 године) - Капацитет (број деце) – циљна вредност: 25-30	

Мера 12.6: Изградња нових објеката за децу јасленог узраста

Ова мера доприноси повећању капацитета ПУ Ужице за децу јасленог узраста.

У оквиру ове мере планирана је изградња нових објеката за децу јасленог узраста.

Мера обухвата: израду студија, избор локација, припрему пројектно-техничке документације, а потом и извођење радова.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће дефинисано након израде студије и избора локација)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, министарства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно (од 2025. до 2030. године)
Показатељи учинка (опционо):	
- Број изграђених и опремљених радних соба – циљна вредност: од 4 до 6 - Капацитет (број група по узрастима) – циљна вредност: у зависности од потреба корисника(2 јаслене и по 1 група свих вртићних узраста) - Капацитет (број деце) – циљна вредност: до 130 деце	

Мера 12.7: Примена оптималних решења за повећање обухвата деце у сеоском подручју

Као што и сам назив ове мере говори, у оквиру ње ће се применити оптимална решења за повећање обухвата деце у сеоском подручју. Та оптимална решења се могу односити на осмишљавање програма који би користили постојеће инфраструктурне капацитете (нпр. коришћење вишка капацитета у школама или других простора), активности адаптације, реконструкције, опремања и др. објеката/простора (уколико је потребно) и сл. Једно од решења је да се организује превоз за децу из оних села/насеља у којима не постоје капацитети у најближа села/насеља и сл.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
-----------	------------------------------------

Процена потребних финансијских средстава:	Око 2,5 милиона динара на годишњем нивоу
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донације, министарства...
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Средњорочно (у наредних 5 година)
Показатељи учинка (опционо):	
- Број нових радних соба – циљна вредност: 4-6 - Повећани капацитети (број група) - циљна вредност: од 4 до 6 - Повећани капацитети (број деце) - циљна вредност: од 30 до 80	
Мера 12.8: Подршка приватним вртићима за упис деце	
Сврха ове мере је да се надомести недостатак капацитета у ПУ „Ужице“.	
У оквиру ове мере покриће се део трошкова боравка у приватним вртићима за ону децу која, због недостатка капацитета нису успела да се упишу у ПУ „Ужице“.	
Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	Око 15.000.000,00 динара на годишњем нивоу
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Приватни дечији вртићи
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Континуирано (док постоји потреба)
Показатељи учинка (опционо):	
Број деце за која се субвенционише боравак у приватним вртићима	
Мера 12.9: Унапређење и повећање капацитета за рад са децом са сметњама у развоју	
У недостатку педагошких асистената у предшколској установи (који се ангажују од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја), у оквиру ове мере тражиће се начини за подршку деци са сметњама у развоју. Један од начина је да се уз подршку која се добија од стране Ресурсног центра за подршку (ОШ за образовање ученика са сметњама у развоју „Миодраг В. Матић“) обезбеди подршка трећих лица (васпитача и/или медицинских сестара), а могуће је и формирање развојних група.	
У оквиру ове мере финансираће се један запослени, набавка намештаја и потребне опреме.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	Око 2,5 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	ПУ „Ужице“, ОШ за образовање ученика са сметњама у развоју „Миодраг В. Матић“

Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Континуирано
Показатељи учинка (опционо):	Број деце са сметњама у развоју за које је обезбеђена додатна подршка
Мера 12.10: Јачање свести родитеља о значају ПВО	
Ово је мера која ће се спроводити током и након реализације мера које доприносе повећању капацитета у предшколском васпитању и образовању.	
Сврха мере је да се промовише важност и значај раног институционалног збрињавања деце у развојно подстицајним, стимулативним срединама.	
У оквиру мере спроводиће се трибине, округли столови, радионице за родитеље, штампати промотивни материјал, објављивати корисни садржаји на друштвеним мрежама и др. како би што више родитеља добило информације о васпитној и образовној улози ПВО.	
Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	Око 500 000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Други учесници у спровођењу:	Родитељи, васпитачи, стручни сарадници
Период спровођења:	континуирано
Показатељи учинка (опционо):	Број организованих догађаја (годишње)
Мера 12.11: Повећање нивоа безбедности деце увођењем видео надзора и других мера безбедности у објектима ПВО	
Сврха мере је да се побољша ниво безбедности у објектима ПВО.	
У оквиру мере спроводиће се активности које се односе на процену и постављање уређаја видео надзора на унапред предвиђеним објектима ПВО, уз поштовање законски дефинисаних процедура.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	2.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Краткорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број објеката у којима је уведен/унапређен` видео надзор – циљна вредност: 10
Мера 12.12: Унапређење квалитета услова боравка деце у вртићима	
Сврха ове мере је да се повећа безбедност деце и унапреди квалитет услуга.	
Мера предвиђа опремање просторија у складу са новом програмском концепцијом и Стандардима	

квалитета рада који су прописани Правилником о ближим условима за опремање и почетак рада установе и у складу са Водичом за опремање простора.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	5-6 милиона динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	ПУ „Ужице“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број објеката опремљених у складу са новом програмском концепцијом

Приоритетни циљ 13: Унапређење услова у основним и средњим школама

У складу са својим надлежностима дефинисаним Уставом, законима и Статутом, Град Ужице се стара о задовољавању потреба грађана у области просвете, како предшколског васпитања и образовања, тако и основног и средњег образовања и васпитања.

Поред обезбеђивања средстава из буџета ЈЛС за активности које су дефинисане Законом о основама система образовања и васпитања (као што су: остваривање додатне подршке детету и ученику у складу са мишљењем Интерресорне комисије; стручно усавршавање запослених; јубиларне награде и помоћ запосленима у основној и средњој школи; превоз, смештај и исхрану деце и ученика; превоз запослених; капиталне издатке; заштиту и безбедност деце и ученика), Град Ужице, у складу са својим могућностима учествује у обезбеђивању средстава за виши квалитет у области основног и средњег образовања како обезбеђивањем финансијских средстава из локалног буџета, тако и подршком установама да обезбеде средства од донатора или спонзора. Ова средства се користе за побољшање услова образовања и васпитања у погледу простора, опреме и наставних средстава, за остављавање програма који нису основна делатност установе, за исхрану и помоћ деци и ученицима.

У оквиру овог приоритетног циља решаваће се проблеми, односно потребе основних и средњих школа које се односе на: унапређење енергетске ефикасности, изградњу и реконструкцију физкултурних сала и игралишта, надоградњу учионица у основним школама за прелазак на једносменски рад, повећање физичке и информативне приступачности основних и средњих школа, повећање безбедности у основним и средњим школама, опремање основних и средњих школа ИКТ опремом. Радиће се на проналажењу и примени оптималних решења за решавање проблема недостатка стручног кадра у основним и средњим школама. У оквиру овог приоритетног циља радиће се и на подизању капацитета Регионалног центра за професионални развој запослених у образовању Ужице.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број објеката основних школа у којима је	-	2 (2030.)	Извештај Градске

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
унапређена енергетска ефикасност у периоду примене Плана развоја			управе за инфраструктуру и развој
Број објеката средњих школа у којима је унапређена енергетска ефикасност у периоду примене Плана развоја	-	5 (2030.)	Извештај Градске управе за инфраструктуру и развој
Проценат основних и средњих школа који имају условну фискалтурну салу (%)	78 (2021.)	100 (2030.)	Извештај Градске управе за инфраструктуру и развој
Број градских основних школа у којима су обезбеђени услови за рад у једној смени у односу на укупан број основних школа (%)	0 (2021/2022.)	66,6 (2030/2031.)	Извештај Градске управе за инфраструктуру и развој
Број основних школа у којима је постављен видео надзор у односу на укупан број основних школа (%)	75 (2021.)	100 (2030.)	Извештај Градске управе за инфраструктуру и развој

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 13

Мера 13.1: Реконструкција и енергетска санација у објектима основних и средњих школа

Сврха ове мере је да се обезбеди да се у свим објектима основних и средњих школа обезбеде адекватни услови и унапреди енергетска ефикасност.

У оквиру ове мере примениће се мере енергетске ефикасности на објектима основних и средњих школа, као што су: реконструкција фасаде школске зграде, реконструкција крова зграде, замена столарије, увођење ЛЕД расвете, увођење грејања на ОИЕ и изградња котларнице за ту намену или прикључење на даљинско грејање.

Мера обухвата следеће пројекте енергетске санације: енергетску санацију објекта Прве основне школе; пројекат енергетске ефикасности Музичке школе; пројекат енергетске ефикасности Техничке школе „Радоје Љубичић“ (и замена столарије у ваннаставном делу школе); као и пројекат енергетске ефикасности ОШ „Нада Матић“; пројекат енергетске ефикасности ОШ „Алекса Дејовић“ (за школу у Крвавцима и Злакуси); замена унутрашње и спољашње столарије, замена фасаде и изолације, као и увођење централног грејања у просторије ОШ „Миодраг Миловановић Луне“ у Карану; замена спољашње столарије, замена расвете енергетски ефикасном лед расветом у Гимназији и Економској школи; увођење централног грејања (замена пећи на дрва прикљученом на грејну мрежу која користи пелет у ИО Волујац ОШ „Стари град“

Такође ће се радити на реконструкцији објеката, замени подова, замени котлова и реконструкцији централног грејања.

У оквиру ове мере радиће се на следећем: реконструкцији школске зграде Прве основне школе краља Петра II (укључујући замену крова, олука и др.); реконструкцији зграде ОШ „Душан Јерковић“ (фасада, партерно уређење дворишта, реконструкција дела крова); замени котла и реконструкцији централног грејања у ОШ „Ђура Јакшић“ у Равнима; обнови електроинсталација и санацији крова, као и адаптацији једне просторије школе за пријем и дистрибуцију хране - ужине (ђачка трпезарија) у ОШ „Нада Матић“; санацији крова ОШ „Алекса Дејовић“ у Севојну и санацији ђачке кухиње у школи у Крвавцима; пројекту машинских инсталација ОШ „Миодраг В. Матић“; радовима (зидарским, столарским, молерским, радовима на водоводу и канализацији, радовима на крову, електричне инсталације, радовима на комуникацијским

инсталацијама); замени подова у Техничкој школи „Радое Љубичић“; санација крова Медицинске школе; санацији и постављању нових подова у Техничкој школи; адаптацији подрумског простора Музичке школе; замена кровне подконструкције у ИО Вољујац и санација и постављање нових подова у 8 учионица у ОШ „Стари град“

У оквиру ове мере радиће се на решавању проблема Уметничке школе, јер је школа смештена у закупљеним просторијама „Црвеног крста“, у објекту у коме постоје проблеми са грејањем и столаријом, поред тога што школа нема ни физкултурну салу.

Додатно, у оквиру ове мере радиће се и на решавању комуналних проблема, као што су: прикључак на градски водовод „Змајевац“ ОШ „Ђура Јакшић“, Равни; решавању проблема са кишном канализацијом у ОШ „Слободан Секулић“; замена канализационе вертикале у Економској школи; асфалтирање улице Драгише Лапчевић 1 и др.

Прво ће се радити на оним пројектима за које је обезбеђена пројектна документација.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	350.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства РС, донатори, остали извори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Основне и средње школе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно

Показатељи учинка (опционо):

- Број објеката основних школа у којима су реализовани пројекти унапређења енергетске ефикасности (површина замењених кровова, површина замењене столарије, површина реконструисане фасаде, број нових котларница и сл.)
- Број објеката средњих школа у којима су реализовани пројекти унапређења енергетске ефикасности (површина замењених кровова, површина замењене столарије, површина реконструисане фасаде, број нових котларница и сл.)

Мера 13.2: Изградња и реконструкција физкултурних сала и игралишта

У оквиру ове мере спроводиће се пројекти изградње или реконструкције физкултурних сала и игралишта у основним и средњим школама.

Мера обухвата: реконструкцију са доградњом на Првој основној школи краља Петра II и изградњу спортске хале; изградњу физкултурне сале изнад ЈП Топлоте за ОШ „Душан Јерковић“; реконструкцију трибина школског игралишта у Равнима; вишенаменску школску салу (мултимедијална мала сала за ученике млађих разреда) и реконструкција спортског пода физкултурне сале ОШ „Стари град“; пројекту изградње балон сале на делу игралишта у ОШ „Нада Матић“; реконструкцију мале и велике физкултурне сале и реконструкцију мокрих чворова и свлачионица у физкултурном делу Техничке школе „Радое Љубичић“; реконструкцију крова заједничке спортске сале Гимназије и Економске школе;

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	480.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорно министарство, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Основне и средње школе, Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности, ЈП „Ужице развој“

Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- Број реконструисаних фискултурних сала - Број реконструисаних игралишта - Број и површина изграђених фискултурних сала - Број и површина изграђених игралишта	
Мера 13.3: Надоградња учионица у основним школама за прелазак на једносменски рад	
У оквиру ове мере радиће се на стварању услова у основним школама за прелазак на једносменски рад, превасходно надоградњом 66 учионица које недостају. Издата је дозвола за санацију и реконструкцију ОШ „Алекса Дејовић“ (за пренамену постојеће фискултурне сале и адаптацију 4 учионице).	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	300 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорно министарство
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Основне школе, Школска управа Ужице, Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- Број надограђених учионица – циљна вредност: 66 - Број основних школа у којима су надограђене учионице – циљна вредност: 5	
Мера 13.4: Повећање физичке и информационе приступачности основних и средњих школа	
Ова мера обухвата капиталне и инфраструктурне пројекте, инвестиције и сл. који доприносе унапређивању стања у погледу приступачности основних и средњих школа (уградња лифтова, платформи....), али и приступачност у погледу средстава информисања. Планирана је уградња лифта у Гимназији. Ова мера треба да допринесе да особе са инвалидитетом имају једнак приступ образовању и да остваре права на информисање и комуникацију у складу са својим потребама, уз развој и коришћење асистивних технологија.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	35.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорно министарство
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Основне и средње школе, Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности, удружења грађана особа са инвалидитетом, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)

Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број школа у којима је повећана физичка приступачност - Број школа у којима је унапређена информациона приступачност
Мера 13.5: Повећање безбедности у основним и средњим школама	
У оквиру ове мере урадиће се процена ризика у основним и средњим школама. Обухвата увођење и унапређење, односно модернизацију система видео надзора у основним и средњим школама. Такође подразумева и улагања у школска дворишта како би се створили бољи безбедносни услови за ученике. Мера, између осталог обухвата следеће: реконструкцију дворишта ОШ „Нада Матић“, са прилазним стазама, као и уређење игралишта и дворишта у Гостиници, видео надзор у школи у Крвавцима; осветљење у улици која спаја Норвершких интернираца и Хероја Јерковића (изнад Лидла), као и лежећи полицајци, тротоар, пешачки прелази семафор за успоравање возила у Улици Норвешких интернираца (потез испред игралишта), потпорни зид испод бисте Слободана Секулића и модернизација видео надзора за ОШ „Слободан Секулић“; израда и уређење партера унутрашњег дворишта ОШ „Душан Јерковић“; партерно уређење школског дворишта и замена дотрајале оgrade у школском дворишту ОШ „Миодраг В. Матић“; уређење спортских терена, школског дворишта и оградивање школског дворишта ОШ „Богосав Јанковић“, Кремна; видео надзор у Техничкој школи „Радоје Љубичић“ и др.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	35.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорно министарство
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	Основне и средње школе, Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности, ЈП „Ужице развој“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број основних школа у којима је уведен видео надзор – циљна вредност: 5 - Број средњих школа у којима је уведен видео надзор – циљна вредност: 7 - Број дворишта која су уређена – циљна вредност: 4
Мера 13.6: Континуирано опремање основних и средњих школа ИКТ и другом опремом	
Ова мера је приоритизована као кључна зато што је за обезбеђивање вишег квалитета у области образовања, поред улагања у простор и наставни кадар, неопходно улагање и у опрему и наставна средства. У оквиру ове мере кабинети ће се перманентно опремати савременом ИКТ опремом, као и другим наставним средствима и опремом, као што су: клавири за Музичку школу, опремање просторије за архивску грађу Медицинске школе, набавка возила за обуку "Ц" категорије (камион) за Техничку школу „Радоје Љубичић“, набавка савремене ЦНЦ опреме за Техничку школу и сл.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица

Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Основне и средње школе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан Градског већа за друштвене делатности)
Период спровођења:	континуирано

Показатељи учинка (опционо):

- Број опремљених кабинета
- Број основних школа у којима су опремљени кабинети
- Број средњих школа у којима су опремљени кабинети

Мера 13.7: Примена оптималних решења за решавање проблема недостатка стручног кадра у основним и средњим школама

Ова мера би требало да допринесе да средње и основне школе дођу до стручних кадрова који им недостају.

Јединица локалне самоуправе може својом одлуком, у складу са материјалним могућностима, утврдити право на ученичку, односно студентску стипендију или кредит, и то је један од начина за обезбеђивање стручних кадрова у будућности. У оквиру ове мере понудиће се стипендије за дефицитарна занимања, не само за студенте са пребивалиштем у граду Ужицу, већ и из других средина.

Поред тога, Град Ужице ће, у оквиру ове мере размотрити које су друге подстицајне мере које могу допринети решавању овог за просвету веома значајног проблема.

Тип мере:	подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	-
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан Градског већа за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број уговора о стипендирању

Мера 13.8: Обезбеђење додатног простора и опреме за РЦУ

У оквиру ове мере обезбедиће се простор и опрема за конференцијску салу за потребе Регионалног центра за професионални развој запослених у образовању Ужице (РЦУ).

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	2.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица и/или путем пројеката
Одговорност за спровођење (носилац мере):	РЦУ
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности

Одговорност за праћење:	Градско веће (члан Градског већа за друштвене делатности)
Период спровођења:	Средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
- Површина опремљене конференцијске сале – циљна вредност: 80-100 м ²	

Приоритетни циљ 14: Стварање услова за „Ужице- универзитетски центар“

У Ужицу се, према званичној статистици налазе две високошколске установе - Педагошки факултет Универзитета у Крагујевцу и Академија струковних студија Западна Србија, која у свом раду интегрише наставни, ненаставни и инфраструктурни потенцијал два одсека: Одсек Ужице и Одсек Ваљево.

Град Ужице је 2011. године израдио „Студију о формирању интегрисаног универзитета“ и након тога је основао Центар за развој интегрисаног универзитета. Модел интегрисаног универзитета у Ужицу, подразумева да је оснивач Република Србија, а највећи део директних, позитивних, економских, привредних, социјалних, културних и спортско-забавних ефеката биће видљив у граду Ужицу, као седишту интегрисаног универзитета. Оснивање интегрисаног универзитета биће замајац локалног развоја ширег подручја Западне Србије и целокупне територије Златиборског округа. Гранична подручја Републике Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе ће имати значајно већу флукуацију људи у виду великог броја младих са тих територија који ће у Ужицу стицати академска звања и доприносити унапређењу високог образовања и стручног усавршавања у свим наведеним државама.

Стратешко опредељење Града Ужица је да се настави са активностима које је потребно предузети како би се у Ужицу отворили нови факултети и друге научне институције, а потом и интегрисани универзитет у Ужицу.

То подразумева обезбеђивање материјалних услова за универзитет, подршку у креирању програма за још два научна поља, а превасходно креирање стимулативног амбијента за студенте – да студенти из западне Србије, северне Црне Горе, источне Босне и Херцеговине, као и других делова ових земаља желе да студирају у Ужицу.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број високошколских установа	2 (2020.)	4 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС
Укупан број уписаних студената	1.356 (2020.)	2.200 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС
Број уписаних студената на високим школама	924 (2020.)	1.000 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС
Број уписаних студената на факултетима	432 (2020.)	1.200 (2030.)	Аналитички сервис ЈЛС

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 14

Мера 14.1: Креирање стимулативног амбијента за студенте

Сврха ове мере је да се град Ужице учини што погоднијим за студирање.

У оквиру ове мере унапредиће се услови у студентском дому обезбеђењем додатних услуга. За студенте ће

се увести додатне повољности када је у питању превоз, коришћење спортске инфраструктуре, присуство културним, спортским и другим друштвеним догађајима.

Град Ужице ће иницирати организовање стручних пракси у дуалном образовању, заједничких догађаја између високообразовних институција и привреде како би се студенти укључивали и у овај аспект живота у граду.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Министарство просвете
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број уведених додатних погодности за студенте - Број студената обухваћених тим погодностима

Мера 14.2: Обезбеђење материјалних услова за интегрисани универзитет

У оквиру ове мере обезбедиће се материјални услови за универзитет, што превасходно подразумева простор за рад интегрисаног универзитета и друга материјална средства.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства, фондови ЕУ
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Управа за опште послове
Други учесници у спровођењу:	-
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	Простор обезбеђен за потребе интегрисаног универзитета (м²)

Мера 14.3: Подршка креирању нових студијских програма

Сврха ове мере је да се од стране Педагошког факултета и Академија струковних студија Западна Србија (уз евентуално учешће неког факултета) креирају нови програми из научних поља техничко-технолошког и/или уметничког и/или природно-математичког.

У оквиру мере Град Ужице ће помоћи тако што ће пружити материјалну, подршку у Министарству просвете, науке и технолошког развоја.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Министарство просвете, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Члан ГВ за друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Педагошки факултет Универзитета у Крагујевцу,

	Академија струковних студија Западна Србија, РРА Златибор
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
Број нових програма	

Приоритетни циљ 15: Унапређење квалитета и доступности услуга социјалне заштите

Политика Града Ужица је да успостави и развије ефикасан систем локалне социјалне заштите за све осетљиве категорије становништва како би остварили своја права на квалитетан живот и потпуну социјалну инклузију у локалну заједницу.

Корисници социјалне заштите у граду Ужицу су осетљиве групе становништва, односно групе с повећаним ризиком сиромаштва и социјалне искључености, пре свега деца и стари, али и они са ниским примањима (незапослени, старије особе без пензије), осетљиве етничке мањине (Роми), особе с инвалидитетом и др. Социјална заштита се обезбеђује кроз партнерску мрежу јавног и сектора грађанског друштва која пружа низ институционалних и ванинституционалних услуга грађанима у руралном и урбаном подручју града.

У претходном периоду град Ужице је значајно унапредио систем социјалне заштите развојем нових ванинституционалних услуга социјалне заштите, као што су: дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју, помоћ у кући за старије особе, помоћ у кући за децу и младе са сметњама у развоју и особе са инвалидитетом, лични пратилац детета, персонални асистент, прилагођени превоз за децу и младе са сметњама у развоју – кориснике услуге дневног боравка, инклузивни центар, становање уз подршку, саветовалиште за брак и породицу. И поред тога, због ограничених ресурса (људских и материјалних), ове услуге нису доступне свима којима су потребне, што се нарочито односи на становништво у руралном подручју. Лица у стању социјалне потребе такође имају потребу и за другим врстама услуга социјалне заштите које још увек нису развијене и понуђене у Ужицу (као што су: дневни боравак за старе; дневни боравак за аутистичне особе; **предах смештај**; сигурна кућа и сл.). Због тога, Град Ужице планира да у наредном периоду ради на развоју и проширењу постојећих услуга социјалне заштите, са фокусом на повећање доступности услуга становништву из сеоског подручја, као и на развоју нових услуга социјалне заштите. Уз ове две мере, Град Ужице ће додатно размотрити политику партиципације од стране корисника како би услуге биле доступне свима онима којима су потребне, под условима који су усклађени са њиховим социјалним стањем. Такође ће радити на промоцији волонтеризма како би се што више волонтера укључило у подршку социјално осетљивим групама, а нарочито по питању развијања и реализација програма међугенерациске солидарности и сарадње, јер су стари посебно осетљиви на сиромаштво те је потребно уводити превентивне програме и програме активног старења.

Поред претходно поменутих услуга које ће се развијати у оквиру мера 15.1 и 15.2, Град Ужице ће радити на развијању саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга.

У оквиру овог приоритетног циља радиће се и на унапређењу информисаности корисника и свих грађана о услугама и правима из области социјалне, здравствене заштите, радних односа и свих других области од значаја, а са друге стране и на јачању професионалних компетенција запослених у систему социјалне заштите и у партнерским системима. У оквиру мере за јачање професионалних

компетенција посебна пажња ће се обратити на обуку пружалаца услуга социјалне заштите за деловање и пружање психо-социјалне подршке у ванредним ситуацијама.

У оквиру овог приоритетног циља ће се водити рачуна да се установе и институције у граду учине приступачне особама са инвалидитетом.

Овај приоритетни циљ ближе се дефинише документима јавних политика, односно стратегијом развоја социјалне заштите, програмом за унапређење особа са инвалидитетом.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број услуга социјалне заштите које се финансирају из буџета Града	9 (2021. год.)	13 (2030. год.)	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број корисника дневних услуга социјалне заштите које се финансирају из буџета Града	155 (2021. год.)	400 (2030. год.)	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број корисника услуга подршке за самостални живот које се финансирају из буџета Града	0 (2021. год.)	10 (2030. год.)	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број корисника саветодавно-терапијских и социјално едукативних услуга (на месечном нивоу) које се финансирају из буџета Града	32 (2021. год.)	50 (2030. год.)	Извештај Одељења за друштвене делатности
Број нових корисника услуге СОС телефона за жртве породичног и партнерског насиља на месечном нивоу	8 (2021. год.)	10 (2030. год.)	Извештај „Женског центра Ужице“
Број корисника осталих услуга социјалне заштите које се финансирају из буџета Града (прилагођени превоз за кориснике дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју, инклузивни центар)	44 (2022. год.)	60 (2030. год.)	Извештај пружалаца услуге (Удружење инвалида церебралне и дечије парализе Ужице, Удружење дистрофичара Златиборског округа Ужице)

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 15

Мера 15.1: Развој и проширење постојећих услуга социјалне заштите (са фокусом на повећање доступности услуга становништву из сеоског подручја)

Ова мера је приоритизована као кључна зато што је потреба за постојећим услугама већа од капацитета који су на располагању. То се нарочито односи на становништво у руралном подручју којима нису доступне све услуге које су на располагању лицима која живе у урбаном делу града Ужица.

У оквиру ове мере посебно ће се радити на проширењу следећих услуга: помоћ и нега у кући за старије; помоћ и нега у кући за децу са сметњама у развоју и особе са инвалидитетом; лични пратилац детета и персонална асистенција за одрасле особе са инвалидитетом.

У оквиру ове мере организоваће се и обуке за лица која су укључена у пружање услуга: обуке за геронто-домаћице, обуке за личне пратиоце и сл.

Финансијска средства потребна за ову меру обухватају трошкове за проширење услуге „Помоћ у кући за

старе на сеоском подручју“, као и набавку возила за спровођење те услуге.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	14.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донатори и партиципација корисника
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Градски центар за услуге социјалне заштите, организације цивилног друштва – пружаоци услуга социјалне заштите, ЦСР Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	Континуирано током целог периода спровођења Плана развоја

Показатељи учинка (опционо):

- Број месних заједница у којима је покренута услуга
- Број нових корисника (за сваку од услуга) годишње
- Број геронтодомаћица које су прошле акредитовану обуку
- Број личних пратилаца који су прошли акредитовану обуку
- Број ангажованих геронтодомаћица годишње
- Број ангажованих личних пратилаца годишње
- Број ангажованих неговатељица годишње

Мера 15.2: Развој нових услуга социјалне заштите

Ова мера је приоритизована као кључна зато што постоји потреба за пружањем услуга које нису развијене и понуђене корисницима.

У оквиру ове мере радиће се на развоју услуга (као што су: Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју; Дневни боравак/Клуб за децу са аутизмом; Клуб за старе; Предах смештај). Под развојем услуга подразумева се обезбеђење простора (што укључује и реконструкцију/адаптацију и опремање простора, ангажовање лиценцираних пружалаца услуге, организовање додатних обука за пружаоце услуга, као и издвајања финансијских средстава из буџета за покривање трошкова пружања услуге и др.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	10.000.000,00 динара (Услуга „Клуб за одрасле са сметњама у развоју“) (за остале услуге ће бити накнадно дефинисана потребна финансијска средства)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, буџети локалних самоуправа (општина) Златиборског округа, донаторска средства, партиципација корисника
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Градски центар за услуге социјалне заштите, организације цивилног друштва – пружаоци услуга социјалне заштите, ЦСР Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)

Период спровођења:	Континуирано током целог периода спровођења Плана развоја
Показатељи учинка (опционо):	- Број нових услуга – циљна вредност: 4 - Број корисника нових услуга годишње
Мера 15.3: Развијање саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга	
У оквиру Градског центра за услуге социјалне заштите успостављено је Саветовалиште - сервис за унапређење и очување менталног здравља родитеља, деце и младих, које им помаже да се изборе са различитим видовима тешкоћа и изазова које живот поставља пред појединца и породицу. У оквиру Градског центра за услуге социјалне заштите Саветовалиште - сервис за унапређење и очување менталног здравља родитеља, деце и младих је успоставило услугу - програм рада са починиоцима насиља, али без интегрисане подршке жртвама. Програм рада са учиниоцима насиља потребно је спроводити уз специјализовану подршку женама са искуством насиља, јер је интегрисан приступ од великог значаја за адекватну процену ризика, његово континуирано праћење и планирање мера и активности за правовремено спречавање насиља. Интегрисани приступ је усклађен са одредбама Истанбулске конвенције, Законом о родној равноправности, Законом о спречавању насиља у породици, Предлогом стандарда рада са починиоцима насиља и Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуге СОС телефона за жене са искуством насиља. У оквиру ове мере радиће се на проширењу ове услуге како повећањем капацитета како би се услуга могла пружити већем броју деце, младих и њихових родитеља, тако и развојем услуге саветовања за друге циљне групе корисника.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	700.000,00 динара на годишњем нивоу (за Саветовалиште у ГЦ) 300.000,00 динара на годишњем нивоу (за саветовалиште у Женском центру)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства, донатори, регионална сарадња (буџети локалних самоуправа (општина) Златиборског округа)
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Градски центар за услуге социјалне заштите, „Женски центар Ужице“ из Ужица – лиценцирани пружалац услуге подршке жртвама породичног и партнерског насиља и друге организације цивилног друштва – пружаоци услуга социјалне заштите, ЦСР Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	Континуирано током целог периода спровођења Плана развоја
Показатељи учинка (опционо):	- Број подржаних програма и пројеката на годишњем нивоу - Број корисника обухваћених пројектима и програмима на годишњем нивоу
Мера 15.4: Промоција волонтеризма у подршци социјално осетљивим групама	
Сврха ове мере је да се оснаже капацитети и социјална улога локалне самоуправе да на непосредан,	

доступан и квалитетан начин, кроз ангажовање волонтера, помогне суграђанима који имају проблем у свакодневном функционисању.

Град Ужице ће у оквиру ове мере радити на успостављању Волонтерског сервиса који ће пружати помоћ угроженом становништву у свакодневном животу. Посебна пажња ће се посветити развијању и реализацији програма међугенерациске солидарности и сарадње и промоцији волонтеризма у подршци социјално осетљивим групама.

Ангажовањем волонтера Град Ужице ће на директан и недвосмислен начин афирмисати вредности и идеју волонтирања као принципа помоћи, солидарности и самопомоћи, чиме ће се подстаћи коришћење постојећих људских ресурса и посебно фаворизовати проактиван начин живота.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Организације цивилног друштва, Црвени крст, ЦСР Ужице, Градски центар за услуге социјалне заштите, образовне установе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	Континуирано током целог периода спровођења Плана развоја
Показатељи учинка (опционо):	Број укључених волонтера на годишњем нивоу

Мера 15.5: Јачање професионалних компетенција запослених у систему социјалне заштите и у партнерским системима

У оквиру ове мере организоваће се акредитоване обуке за професионалце у социјалној заштити.

Такође ће се радити на промоцији међусекторске сарадње између јавног, цивилног и приватног сектора организовањем различитих догађаја, као што су: трибине, округли столови, конференције и сл.

У оквиру ове мере обавезно ће се организовати обука пружалаца услуга социјалне заштите за деловање и пружање психо-социјалне подршке у ванредним ситуацијама.

Такође ће се организовати обуке за коришћење знаковног језика за запослене и ангажоване у систему социјалне заштите, али и у другим областима социјалне политике, као што су: образовање, здравствена заштита, запошљавање.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	(укупан износ ће бити накнадно дефинисан) 250.000,00 динара (обука за знаковни језик)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Пружаоци услуга: организације цивилног друштва, Црвени крст, ЦСР Ужице, Градски центар за услуге социјалне заштите
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)

Период спровођења:	Континуирано током спровођења Плана развоја
Показатељи учинка (опционо):	• Број полазника акредитованих обука • Број полазника обука за деловање и пружање психо-социјалне подршке у ванредним ситуацијама • Број одржаних догађаја међусекторске сарадње • Број лица у јавним установама која су прошли обуке за знаковни језик

Мера 15.6: Стварање услова за проширење капацитета Дома за смештај одраслих и старијих лица „Забучје“

Ова мера је приоритизована као кључна зато што капацитет дома од 80 корисника је углавном попуњен са мањим флукуацијама, све већи број старијих лица којима су потребни нега и смештај, где приватни домови не могу у већини случајева да на адекватан начин задовоље потребе корисника што је показала ситуација нарочито у време пандемије вируса Ковид-19. Такође, мења се свест људи да је прихватање домова не само потреба када имају здравствене проблеме а нема ко о њима да брине већ и схватање да на овај начин могу да друштвено испуњенија проведу остатак живота.

У оквиру ове мере Град Ужице ће поднети иницијативу према надлежном министарству за проширење капацитета (реконструкцију објекта и/или изградњу новог објекта).

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(износ потребних финансијских средстава ће бити накнадно дефинисан)
Могући извори финансирања:	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Центар за социјални рад
Други учесници у спровођењу:	Члан Градског већа за социјалну политику
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	• Сагласност МРЗБСП • Дефинисан пројекат

Мера 15.7: Унапређење приступачности објеката социјалне заштите

Ова мера доприноси унапређењу приступачности објеката социјалне заштите.

У оквиру ове мере реализоваће се активности које доприносе физичкој и информационој приступачности услуга социјалне заштите, као што су: изградња рампи, постављање лифтова, интерактивних табли, развој апликација за паметне уређаје и сл.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства РС, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, установе и организације социјалне заштите
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	Дугорочно (до 2030. године)

Показатељи учинка (опционо):

- Број објеката код којих је унапређена приступачност

Приоритетни циљ 16: Унапређење културних садржаја са фокусом на садржаје за децу и младе

Стратешко опредељење Града Ужица је да се позиционира као културно-туристички центар заснован на аутентичности и јединствености културног идентитета; као град који ради на обогаћивању културног живота осмишљавањем, развојем и спровођењем капиталних инвестиција у културу и развојем креативних и иновативних програма, као и заштити, обнови и ревитализацији културног наслеђа кроз савремене моделе презентације и одрживог коришћења, уз иновативна употреба постојећих јавних објеката и отворених јавних и зелених простора за програме културе.

Један од начина да се све наведено оствари је да Ужице припреми апликацију и конкурише код Министарства културе и информисања за престоницу културе у 2025. години (уколико Министарство буде спроводило Програм „Престоница културе Србије“ и у наредним годинама). На овај начин би се обезбедила и финансијска средства од стране Министарства за финансирање планираних инвестиција, програма и др.

Додатно, са реализацијом овог пројекта створили би се предуслови да се Ужице са још једним градом из Србије и/или из окружења пријави за европску престоницу културе након 2033. године.

У наредном осмогодишњем периоду Град Ужице ће своје напоре, када је област културе у питању, усмерити на унапређење културних садржаја за децу и младе. Свака од установа културе ће развити нове и/или унапредити постојеће програме како би се повећао број деце и младих који посећују установе културе, као и број деце и младих који ће директно бити укључени у креирање програма културне продукције и уметничког стваралаштва. Такође ће, у оквиру планираних мера, нарочиту пажњу посветити креирању програма/садржаја који су приступачни деци и младима са инвалидитетом.

Како би се сви планирани програми/догађаји могли спровести, Град Ужице планира да ради и на унапређењу услова у објектима установа културе, уз унапређење доступности и приступачности (како физичке тако и информационе) за све кориснике. У оквиру овог приоритетног циља спроводиће се и мера унапређење промоције културних садржаја.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број деце и младих (до 29 година) који су учествовали у креирању програма културне продукције и уметничког стваралаштва	7.080 (2021.)	41.000 (2030.)	Извештаји установа културе
Број посетилаца – деце	36.360 (2021.)	121.000 (2030.)	Извештаји установа културе
Број деце и младих – чланова библиотеке	4.197 (2021.)	7.000 (2030.)	Извештај Народне библиотеке

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 16

Мера 16.1: Припреме за пријаву пројекта „Ужице – престоница културе Србије“ за 2025. годину и припрема

за пријаву за европску престоницу културе

Град Ужице планира да поднесе пријаву за конкурс за престоницу културе за 2025. годину уколико Министарство културе и информисања овај конкурс распише.

У оквиру ове мере радиће се на дефинисању концепта садржаја и формата представљања (дефинисања културних догађаја и манифестација), идентификовању заинтересованих страна које ће се укључити (укљученост организација цивилног друштва, привредних субјеката, партиципација становништва, а посебно осетљивих друштвених група), а нарочито на развоју потребне документације за реализацију пројеката културне инфраструктуре. Донеће се одлука, именовати радни тим и припремити пријава.

Град Ужице планира да паралелно са припремом пријаве за престоницу културе Србије, припреми и апликацију за европску престоницу културе у партнерству са другим градом/градовимама у региону. Ова пријава ће се односити на период након 2033. године, пошто су одређене престонице културе до те године.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(Превасходно ће се користити постојећи људски ресурси)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Радна група која ће бити именована од стране градоначелнице или Скупштине
Други учесници у спровођењу:	Установе културе, организације цивилног друштва
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	до краја 2023. године
Показатељи учинка (опционо):	Припремљен програм, односно предлог пројекта

Мера 16.2: Реконструкција и енергетска санација објекта Народне библиотеке

Ова мера обухвата реконструкцију објекта Народне библиотеке (замена столарије, реконструкција фасаде, замена електроинсталација и расвете, замена вентилације у депоу библиотеке и др.), а нарочито реконструкција Дечијег одељења и Читалишта; као и обезбеђење/доградњу простора за депое.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	58 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Министарство културе и информисања (у оквиру Програма „Престоница културе Србије“ и др. програми), друга министарства, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, Народна библиотека
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Реконструисана површина - Број нових простора за програме за децу и младе

Мера 16.3: Реконструкција Градског културног центра

У оквиру ове мере радиће се комплетна санација другог и трећег спрата. Уградиће се лифт, реконструисати

топловод, односно грејање. За све наведено је урађен пројекат и издата грађевинска дозвола.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	144 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Министарство културе и информисања (у оквиру Програма „Престоница културе Србије“ и др. програми), друга министарства, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ГКЦ
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Реконструисана површина - Број нових простора за програме за децу и младе

Мера 16.4: Реконструкција и енергетска санација објекта Народног музеја

Ова мера се односи на објекте Меморијалног комплекса Кадинача, Јокановића кућа и Народног музеја. Када је у питању објекат Народног музеја, планира се санација и адаптација музејског депоа и помоћних простора у сутерену објекта број 2, као и енергетска санација и замена столарије на једној згради. За све ово је издата грађевинска дозвола.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	26 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Министарство културе и информисања (у оквиру Програма „Престоница културе Србије“ и др. програми), друга министарства, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој, Народни музеј Ужице
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, Народни музеј Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Број енергетски санираних објеката - Број реконструисаних објеката

Мера 16.5: Адаптација поткровља у Градској галерији за унапређење интерактивног програма „Дохвати уметност“

У оквиру ове мере урадиће се пројекат и изградња монтажно-демонтажног степеништа и лифта за лица са посебним потребама, адаптација поткровља, замена електроинсталације и прозора у оквиру галеријског простора. Израда пројектне документације је први корак.

Сврха ове мере је безбедност и унапређење рада запослених, публике и деце- учесника интерактивних едукативних програма које Градска галерија реализује дужи низ година.

У циљу унапређења програмске делатности у оквиру Градске галерије постоји потреба за изградом монтажно-демонтажног степеништа са лифтом за особе са посебним потребама. Степеништем би се повезали излагачки простори приземља, спрата галерије и поткровље. У адаптираном делу поткровља

осим простора за пословне делатности (канцеларија) постоји потреба за депоом за смештај уметничких експоната и графичких збирки („Сува игла“ и „Савремена италијанска графика“) и простором „Кутак за дечији ликовни тренутак“ интерактивног дечијег програма „Дохвати уметност“, који Градска галерија од 2009. године успешно реализује са ујичким предшколским установама и основним школама. У сврху енергетске ефикасности неходна је замена постојећих прозора који су дотрајали. Због безбедности објекта у галерији на спрату је неходна ревитализација целокупне електромере.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	25 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, Градска галерија Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Реконструисана површина - Број нових простора за програме за децу и младе

Мера 16.6: Доградња депоа Историјског архива

Ова мера обухвата доградњу депоа Историјског архива. Доградња подразумева проширење депоа Архива на неизграђеном грађевинском земљишту на делу кат.парц 9199 КО Ужице, која је у јавној својини.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	60.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, министарства РС, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, установе културе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Површина дограђеног депоа

Мера 16.7: Оснивање одељења за тинејџере у Народној библиотеци

У оквиру ове мере потребно је решити имовинске односе у објекту Народне библиотеке Ужице, адаптирати простор на спрату Библиотеке како би се у приземљу на месту садашње тихе читаонице створили услови за оснивање Одељења за тинејџере.

Потом је потребно урадити адаптацију простора, набавити мобилијар и опрему за одељење за тинејџере.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	8 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, Министарство културе и информисања
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Народна библиотека Ужице

Други учесници у спровођењу:	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	- Површина адаптираног простора - Број нових простора за децу и младе
Мера 16.8: Развој „Дечијег културног центра Ужице“ у ГКЦ	
Развојем Дечјег културног центра у оквиру установе ГКЦ предвиђа се реализација вишедневних креативних радионица, семинара и других културних и едукативних садржаја за ученике основних и средњих школа у чијој реализацији ће учествовати уметници, педагози и стручњаци из релевантних области из Ужица и других градова Србије. Концепт рада Дечјег културног центра се заснива различитим методолошким приступима и широком избору тематских области, од традиционалних до експерименталних облика уметничког изражавања. Програм предвиђа теоретске и практичне сегменте, а кроз овакав начин рада осим едукације се развија интеракција и активно учешће деце и младих у култури уметничком стваралаштву. Кроз активности Дечјег културног центра се посебно наглашава истраживање у образовању, уметности и култури чија је сврха стварање одређених културних навика код деце и младих. Корисници различитог узраста ће имати прилику да уз стални стручни надзор сазнају нешто више о уметности, савладају нужна знања и уметничке вештине, развијају свој креативни потенцијал и употпуне своје слободно време. Такође, кроз учешће у програмима, деца и млади ће развијати бољу међусобну сарадњу, упознавати се, дружити, заједнички суделовати у формирању Дечјег културног центра у оквиру установе што ће развити потребу да поново дођу у простор ГКЦа и да активно учествују у реализацији будућег плана и програма, као и свих културних дешавања које Градски културни центар нуди. За успешно формирање и рад будућег Дечјег културног центра неопходно је адаптирати постојећи простор у згради Градског културног центра, што обухвата изradу пројектно-техничке документације, грађевинске радове, реконструкцију водоводне мреже и електро инсталација, као и набавку неопходне техничке опреме и дидактичких средстава, како би се добио мултифункционални простор за реализацију различитих културно-едукативних садржаја	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	1.500.000 динара (средства неопходна за изradу пројектно-техничке документације, грађевинске радове и набавку опреме) 1.000.000 динара на годишњем нивоу за реализацију програма (ангажовање предавача, водитеља радионица, набавка неопходног материјала и прибора за учеснике, путни трошкови, по потреби за ангажована лица итд.)
Могући извори финансирања:	Буџет ЈЛС, финансирање кроз учешће на конкурсима за пројекте намењене развијању културних потреба и садржаја за децу и младе
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градски културни центар Ужице
Други учесници у спровођењу:	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности, установе културе, Канцеларија за младе, организације цивилног друштва
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)

Период спровођења:	Од 2023. године, континуирано
Показатељи учинка (опционо):	- Број нових корисника циљне групе деца и млади; или Повећање броја корисника циљне групе деца и млади (у %) - Број нових садржаја намењених деци и младима; или Повећање броја реализованих садржаја намењених деци и младима
Мера 16.9: Реконструкција стрељане за потребе Дечијег културног центра	
У оквиру ове мере урадиће се потребна пројекта документација, а потом и извођење радова у циљу реконструкције постојећег простора стрељане за потребе објекта који би се користио као Дечији културни центар.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	65.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства РС (културе, туризма, просвете), донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП “Ужице развој”, установе културе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно (до 2030. године)
Показатељи учинка (опционо):	Површина реконструисаног простора (м²) – циљна вредност: 450
Мера 16.10: Оснивање Едукативног центра за савремену драму и позориште	
Сврха ове мере је боље позиционирање Града Ужица у области едукације и образовања не само деце и младих овог града већ и из читавог региона, као и повећања културне понуде и јачања људских капацитета за повећање културне понуде самог града.	
У оквиру ове мере организоваће се разноврсне радионице за децу и младе, како би игром и атрактивним облицима групног и индивидуалног рада истраживали позоришни медиј кроз различите друштвено активне и значајне теме и усвајали основе сценских законитости, техника и вештина. Поред тога, повећаће се програми намењени деци и младима кроз наменски рађене представе као и организовање фестивала и едукативних скупова прилагођених и намењених овим циљним групама	
Мера ће такође обухватити школовање кадрова неопходних за организацију и реализацију јавних извођења као што су позоришне представе, концерти, књижевне вечери и други културни садржаји, као и организовање стручних скупова за професионалце из ових области као и њихов даљи професионални развој.	
У оквиру мере организоваће се и курсеви за публику где би полазници уз гостујуће предаваче/уметнике учили о позоришту, његовим елементима као и начинима како да гледају позоришну представу.	
Финансијска средства неопходна за реализацију програма односе се за ангажовање предавача, лиценцираних водитеља радионица, набавке неопходне за функционисање овог центра, путни трошкови и сл.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	2.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет ЈЛС, министарства РС (просвете, културе, туризма...), локална заједница, културни центри других

	земаља, партиципација за учешће
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Народно позориште Ужице
Други учесници у спровођењу:	Град Ужице, основне школе, Средња уметничка школа, Економска школа, Гимназија, Туристичка организација, Академија струковних студија, ФТН Нови Сад, Академија уметности Нови Сад, ФДУ
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Континуирано од 2024.године
Показатељи учинка (опционо):	- Број полазника - Број реализованих програма
Мера 16.11: Санација Народног позоришта	
У оквиру ове мере спровеле би се следеће активности: санација крова; дигитализација; реконструкција сцене; реконструкција гледалишта; котларница; инсталација расветних тела са ЛЕД диодама; реконструкција галеријски простора за потребе Музеја Југословенског позоришног фестивала.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	30.000.000,00 динара по години и врсти планираних радова, прва година реконструкција грејања и хлађења (техничка документација, грађевински, машински радови, гасна котларница)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Министарство културе и информисања (у оквиру Програма „Престоница културе Србије“ и др. програми), друга министарства, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, Народно позориште Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Површина санираног/реконструисаног простора
Мера 16.12: Унапређење приступачности објеката установа културе	
Ова мера доприноси унапређењу приступачности објеката установа културе.	
У оквиру ове мере реализоваће се активности које доприносе физичкој и информационој приступачности културних програма и садржаја, као што су: изградња рампи, постављање лифтова, интерактивних табли, развој апликација за паметне уређаје и сл.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	58.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Министарство просвете, Министарство културе, Министарство туризма, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење
Други учесници у спровођењу:	Установе културе

Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно (до 2030. године)
Показатељи учинка (опционо):	Број објеката код којих је унапређена приступачност
Мера 16.13: Даљи развој издавачке делатности	
Мера доприноси промоцији уживних аутора, културног наслеђа, баштине, савременог стваралаштва. Мера обухвата издавање штампаних и дигиталних публикација из области: књижевности, историје, ликовне и примењене и савремене мултимедијалне и извођачке уметности. У оквиру мере радиће се на дигитализацији постојећих публикација, часописа, књига и др. Град Ужице заједно са установама културе припремаће правце издавачке делатности.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	2-3 милиона динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Установе културе, аутори
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број објављених наслова
Мера 16.14: Унапређење промоције културних садржаја	
Сврха ове мере је да се са једне стране промовишу културни садржаји грађанима Ужица, а са друге стране да се презентовањем културног стваралаштва насталог у установама културе у Ужицу врши промоција Ужица у земљи и иностранству. Мера обухвата организовање састанака са утврђеном динамиком између актера у реализацији културних садржаја- институција културе и партнерских институција (институција образовања, НВО) у циљу планирања и утврђивања календара спровођења и реализације културних догађаја. У оквиру ове мере успоставиће се континуирана сарадња са ПУ и основним и средњим школама. Мера такође обухвата промотивне активности, као и наступе, посете у земљи и иностранству.	
Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	10.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Установе културе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Континуирано
Показатељи учинка (опционо):	Број коришћених канала промоције

- Број реализованих гостовања
- Број потписаних споразума

Приоритетни циљ 17: Унапређење услова за бављење спортом и спровођење омладинске политике

Спортска инфраструктура је веома важан сегмент у области спорта. Без спортских објеката немогуће је било шта радити у спорту, а обезбеђење овог услова захтева издвајање великих материјалних средстава. Град Ужице располаже са неколико капиталних објеката у области спорта, у којима се одржавају такмичења од међународних до општинских и школских, који су прилагођени и за особе са инвалидитетом, као и за рекреативце. Према извршеним истраживањима велики број спортских објеката на територији града Ужица су старије градње (осим Градског стадиона и затвореног базена), па је у оквиру овог приоритетног циља планирано да се ради на реконструкцији и изградњи објеката спортске инфраструктуре и јавних игралишта у градском и сеоском подручју. Превасходно је планирана реконструкција Спортске дворане „Велики парк“, али и других објеката. Како је Ужице домаћин МОСИ игара у 2024. години, потребно је у краткорочном периоду обезбедити да спортска инфраструктура одговара потребама одржавања ових спортских игара.

Политика Града Ужица је да сви објекти спортске инфраструктуре буду прилагођени и лако доступни свим корисницима (корисницима свих доби, особама са инвалидитетом и др.). Стратешко опредељење је да се у свим објектима спортске инфраструктуре унапреди енергетска ефикасност и повећа коришћење обновљивих извора енергије.

Ужице ће у наредном периоду, осим увећања инвестиција у спортску инфраструктуру и опремљеност, улагати у развој школског спорта ангажовањем и усавршавањем спортских радника.

Град Ужице је један од ретких у Србији који у оквиру Дома здравља има функционалну спортску амбуланту, чији се рад финансира из градског буџета. Сваке године се у овој амбуланти обави око 4.000 спортских прегледа. Град Ужице планира да у наредном периоду модернизује ову амбуланту.

Када је у питању омладинска политика, главни актер у њеном креирању и спровођењу је Канцеларија за младе. У оквиру Канцеларије функционише Омладински клуб који се налази у просторијама Градског културног центра. Постоји потреба за јачањем кадровских капацитета Омладинског клуба, односно Канцеларије за младе, а такође и већа подршка другим актерима (организацијама цивилног друштва и др.) у спровођењу омладинске политике.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број реконструисаних објеката спортске инфраструктуре у периоду 2023-2030. (кумулативно)	-	3 (2030.)	Извештај ГУ за инфраструктуру и развој
Број реконструисаних јавних игралишта у периоду 2023-2030. (кумулативно)	-	16 (2030.)	Извештај ГУ за инфраструктуру и развој
Број изграђених објеката спортске инфраструктуре у периоду 2023-2030. (кумулативно)	-	2 (2030.)	Извештај ГУ за инфраструктуру и развој
Број изграђених јавних игралишта у	-	12 (2030.)	Извештај ГУ за инфраструктуру и

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
периоду 2023-2030. (кумулативно)			развој
Број објеката спортске инфраструктуре у којима је унапређена енергетска ефикасност у периоду 2023-2030. (кумулативно)	-	5 (2030.)	Извештај ГУ за инфраструктуру и развој
Број регистрованих спортиста	4.311 (2021.)	5.000 (2030.)	Извештај Спортског савеза
Број прегледа у спортској амбуланти	4.000 (..... год.)	5.000 (2030.)	Извештај Спортске амбуланте
Број радно ангажованих у Канцеларији за младе и Омладинском клубу	1 (2021.)	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај Канцеларије за младе
Број ОЦД укључених у спровођење омладинске политике	 (2021. год.)	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај Канцеларије за младе

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 17

Мера 17.1: Припреме за организовање МОСИ игара 2024. године

У 2019. години Ужице је добило организацију МОСИ игара, које су требале да се одрже у Ужицу 2022. године, међутим због пандемије корона вируса, то је померено за 2024. 2022. године домаћин је Нова Варош, а 2023. Колашин.Тренутно се ради на процени стања објеката и смештајних капацитета.....

У оквиру припрема за организовање МОСИ игара 2024, године у наредном периоду потребно је урадити следеће:

- Адаптација и уређење Градског стадиона Радомир Антић: Систем за заливање потапајуће прскалице; Реконструкција тартан стазе и бацалишта, скакалишта; Набавка атлетске опреме; Реконструкција фудбалског терена, замена траве са вештачком травом;
- Опремање Градског базена - Опрема за базен: семафор, пливачке стазе, ватерполо терен са головима, окретница
- Сређивање терена у Крчагову и постављање рефлектора;
- Опремање игралишта – исцртавање, сређивање мрежа, постављање табли на игралиштима.
-

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	100.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, средства Републике Србије
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Спортски савез Ужице
Други учесници у спровођењу:	Град Ужице, ЈП „Велики парк“, волонтери
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Краткорочно – до половине 2024. године
Показатељи учинка (опционо):	Број реконструисаних објеката спортске инфраструктуре

- Број реконструисаних јавних игралишта
- Број опремљених игралишта

Мера 17.2: Реконструкција и изградња објеката спортске инфраструктуре и јавних игралишта у градском и сеоском подручју

У оквиру ове мере планирано је да се реконструишу објекти спортске инфраструктуре и јавних игралишта, превасходно:

- 1) Спортски терен Крчагово-блатуша (вредност преко 40 милиона динара; има пројекат)
- 2) Помоћни објекат-свлачионице Турица
- 3) Трим стаза на кеју Ђетиње (дужине 474 м) (вредност: 10.000.000,00 динара)
- 4) Јавни тоалет у Великом парку (вредност: 4.000.000,00 динара)
- 5) Трим стаза у шуми изнад парка (Одморишта,справе за вежбање...) (вредност; 4.000.000,00 динара)
- 6) Пич терен (вредност: 4.000.000,00 динара)
- 7) Уређење градске плаже (Пешчаник, уређење обала утврда, сређивање градске бране-устава, тушеви, пливачко, опрема...)
- 8) Дечије игралиште у Великом парку 9) Надоградња равног крова у малој хали у Крчагову

Решавање имовинско правних односа са садашњим власником и преузимање од стране Града Ужица или Градске општине Севојно, базена у Севојну. Реконструкција постојећег (у складу са потребама) изградња терена за кошарку, мали фудбал, одбојку, тенис ... Простор у приземљу преуредити у салу за вежбање фитнес, тренинге каратиста, теретну ... и службене просторије клубова са седиштем у Севојну

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	160.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорна министарства, донаторска средства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ЈП „Велики парк“, месне заједнице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно – почетак 2025. године
Показатељи учинка (опционо):	• Број изграђених објеката спортске инфраструктуре • Број изграђених јавних игралишта • Број реконструисаних објеката спортске инфраструктуре • Број реконструисаних јавних игралишта

Мера 17.3: Реконструкција Спортске дворане „Велики парк“

У оквиру ове мере планирана је реконструкција Спортске дворане у Великом парку која има капацитет 2.200 гледалаца и користи се за званична такмичења у кошарци, одбојци, рукомету, малом фудбалу. Реконструкција би обухватала следеће: комплетну санацију, грађевинске, машинске, електро инсталације, крова, фасаде, столарије, пода.

Урађен је идејни пројекат.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	345.000.000,00 динара

Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорна министарства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој Града Ужица
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ЈП „Велики парк“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Средњорочно; Планирани почетак - 2025. године
Показатељи учинка (опционо):	Површина која је реконструисана (м²)

Мера 17.4: Пројекти реконструкције постојећих дечјих игралишта у циљу њиховог прилагођавања одредбама Правилника о безбедности дечјих игралишта“

У оквиру ове мере радиће се санација свих играчака и подлога за те играчке, постављање видео надзора, ограда и табли на свим дечјим игралишта (у градском и сеоском подручју), у свему према Правилнику.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	25.000.000,00 динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за развој и инвестиције
Други учесници у спровођењу:	ЈП Ужице развој, месне заједнице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број дечјих игралишта који су реконструисани у складу са Правилником

Мера 17.5: Подршка развоју школског спорта

Ова мера је приоритизована као кључна зато што постоји потреба да се у циљу развоја школског спорта пружи прилика свој деци да се активно баве спортом (без обзира на своје материјално стање, инвалидност или сл.).

Финансијска средства која ће се издвојити за ову меру користиће се за ангажовање и усавршавање спортских радника који би радили са децом школског узраста.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	1.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Савез за школски спорт, ресорно министарство
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Спортски савез Ужице, основне и средње школе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Континуирано; Планирани почетак - 2023. године
Показатељи учинка (опционо):	- Број ангажованих спортских радника - Број деце којима је омогућено бесплатно тренирање

Мера 17.6: Подизање енергетске ефикасности и коришћење ОИЕ у објектима спортске инфраструктуре

У оквиру ове мере планирани су радови на објектима спортске инфраструктуре у циљу подизања енергетске ефикасности.

У оквиру овог пројекта поставиће се соларни панели на Градском базену.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	22.000.000,00
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, средства Републике Србије
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за инфраструктуру и развој
Други учесници у спровођењу:	ЈП „Ужице развој“, ЈП „Велики парк“
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број објеката у којима је унапређена енергетска ефикасност

Мера 17.7: Модернизација амбуланте спортске медицине

Као што је већ наведено, у спортској амбуланти обави се око 4.000 спортских прегледа.

У оквиру ове мере неопходно је да се набави опрема новије генерације како би се могло квалитетно и професионално вршити прегледи свих спортиста, професионални прегледи врхунских спортиста, дијагностиковање повреда, лечење и др.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	4.000.000,00
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Спортски савез Србије, Олимпијски комитет
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Спортски савез Ужице
Други учесници у спровођењу:	... Град Ужице, Здравствени центар Ужице, Дом здравља Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	Краткорочно, до 2024. године
Показатељи учинка (опционо):	- Број набављене опреме - Број нових услуга (специјалистичких прегледа)

Мера 17.8: Подршка Канцеларији за младе и Омладинском клубу у спровођењу омладинске политике

У оквиру ове мере спровешће се едукације и други садржаји за младе.

У наредном периоду потребно је дефинисати план и програм рада Канцеларије за младе, као и Омладинског клуба.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	4.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорно министарство
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење з а друштвене делатности

Други учесници у спровођењу:	Канцеларија за младе
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	континуирано
Показатељи учинка (опционо):	
Урађен план и програм	
Мера 17.9: Подршка организацијама цивилног друштва (ОЦД) у спровођењу омладинске политике	
У оквиру ове мере спровешће се неопходне активности које ће мотивисати младе за удруживањем, као и подизање капацитета за припрему и спровођење пројеката који су од значаја за младе.	
Поред тога, у оквиру ове мере подржаће се организације цивилног друштва како би се већи број младих укључио у креирање садржаја намењених младима и подигла свест о волонтирању међу младима.	
Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	2.000.000,00
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, ресорна министарства
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	ОЦД
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	континуирано
Показатељи учинка (опционо):	
- Број нових ОЦД младих – циљна вредност: 7 - Број подржаних ОЦД - Број волонтера – циљна вредност: са 50 на 150 - Број младих укључених у креирање садржаја за младе	

Приоритетни циљ 18: Унапређење услова за очување јавног здравља и промоција здравих стилова живота

Министарство здравља и Канцеларија за јавна улагања спроводе пројекат реконструкције Здравственог центра у Ужицу. Вредност овог пројекта је 10,32 милијарде динара, а очекивано трајање је 50 месеци. Град Ужице је обезбедио 155 милиона динара за израду пројектне документације, чија израда је у току.

Са реконструкцијом Здравственог центра град Ужице добиће пре свега око 50.000 м² новог простора чиме се проширују постојећи капацитети за око 300 болничких постеља. На много виши ниво подиже се квалитет услуга које се пружају пацијентима а значајно се побољшавају и услови за рад здравственог и немедицинског особља.

Нова пријемно - ургентна служба, хирушки блок и операционе сале опремљене по највишим стандардима омогућиће бржу дијагностику али и најсложеније интервенције без листе чекања. Нове магнетне резонанце, скенери, ултразвучни апарати и остала планирана опрема допринеће правовременој дијагностици а самим тим и већем проценту излечења код пацијената који су оболели од најтежих болести. Уз стручни кадар ствара се простор и за нове услуге, научно-

истраживачки рад и нарочито развијање сегмената који се односе на репродуктивно здравље и лечење стерилитета.

Поред свега наведеног комплекс ће бити енергетски унапређен па ће и трошкови енергије бити знатно нижи. Реконструкција Здравственог центра Ужице сигурно ће допринети очувању јавног здравља најважнијем од свих осталих приоритета и циљева.

Јавно здравље за Град Ужице је циљ високог приоритета. У прилог томе говори и чињеница да је смањење загађења ваздуха један од пет развојних праваца који су утврђени овим документом. У оквиру тог развојног правца утврђени су приоритетни циљеви и мере који треба да допринесу да грађани Ужица удишу чистији ваздух. Такође, други развојни правац се односи на одрживо коришћење и управљање природним ресурсима, који обухвата приоритетне циљеве и мере које треба да допринесу бољем квалитету воде и земљишта.

Овај приоритетни циљ је дефинисан у оквиру развојног правца Социјално укључива заједница са једнаким могућностима за све и по мери свих грађана, јер се превасходно односи на здравствену заштиту и обухвата само оне мере за које локална самоуправа има надлежност када је здравствена заштита у питању.

У оквиру овог приоритетног циља радиће се на унапређењу услова у постојећим амбулантама, као и на отварању нових амбуланти у оним месним заједницама/селима/насељима где је то потребно.

Доступност је једна од чинилаца ефикасније примарне здравствене заштите. Такође, географски положај града Ужица, планински тип разуђених села су основна карактеристика која представља проблем у времену пружања здравствене заштите што на терену, тако и у самој амбуланти.

Унапређењем доступности превентивних услуга ПЗЗ за све циљне групе омогућава се спровођење комплетних систематских и циљаних прегледа пацијената у складу са законском регулативом (остваривање права на превентивну здравствену заштиту – скрининзи на депресију, КВБ, ДМ, рак дебелог црева...)

Стратешко опредељење Града Ужица је да се уједначе услови за равномерно остваривање здравствене и социјалне заштите на целој територији града Ужица, у месним заједницама са неповољним демографским карактеристикама, а у складу са начелом приступачности здравствене заштите.

Град Ужице планира да у наредном периоду интензивно ради на информисању грађана о значају примарне здравствене заштите и промовисању здравих стилова живота код деце.

Град ће подржати успостављање Клуба давалаца крви у сврху одрживости Завода за трансфузију.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Број здравствених амбуланти на подручју града	9 (2021.)	10 (2030.)	Извештај Савета за здравље
Број здравствених амбуланти са унапређеним условима у периоду примене Плана развоја 2023-2030.	-	10 (2030.)	Извештај Савета за здравље
Број добровољних давалаца крви на 1.000 становника	30 (2021.)	40 (2030.)	Трансфузија ОБ Ужице (будући Завод за трансфузију Ужице)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Смањење броја гојазне деце у односу на прву годину примене Плана развоја (2023.) (у %)	-	-50% (2030.)	Извештај Завода за јавно здравље
Смањење броја школске деце која су некада била у контакту са ПАС у односу на прву годину примене Плана развоја (2023.) (у %)	-	-30% (2030.)	Извештај Завода за јавно здравље
Повећање броја скрининг прегледа у односу на прву годину примене Плана развоја (2023.) (у %)	-	+75% (2030.)	Извештај Завода за јавно здравље

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 18

Мера 18.1: Повећање броја и унапређење услова у амбулантама

Ова мера је приоритизована као кључна зато што је доступност једна од чинилаца ефикасније примарне здравствене заштите. Такође, географски положај града Ужица, планински тип разуђених села су основна карактеристика која представља проблем у времену пружања здравствене заштите што на терену тако и у самој амбуланти.

Ова мера представља израз друштвене бриге за здравље грађана, јер велики део становништва из разуђене околине Ужица гравитира ка Дому здравља Ужице ради остварења здравствене заштите.

У оквиру ове мере радиће се на унапређењу услова у постојећим амбулантама, као и успостављање нових амбуланти у складу са потребама становништва.

Прво ће се урадити анализа постојећег стања у амбулантама, па на основу тога, уз уважавање демографских карактеристика, направити план реорганизације мреже амбуланти. Циљ је да се сеоске амбуланте sukcesивно реконструишу и опреме.

Приоритетна активност у оквиру ове мере је опремање електронском опремом свих амбуланти и спроводиће се и пре него што се припреми план реорганизације мреже амбуланти.

У оквиру ове мере планирано је и отварање нових амбуланти, превасходно амбуланте на Белим Земљама, ка којој би гравитирали и становници из Качера и Љубања.

У оквиру ове мере, поред реконструкције и изградње амбуланти, неопходно је решити питање коме ће бити поверени на старање објекти у којима се налазе амбуланте.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	3.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, министарства, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Савет за здравље (Одељење за општу управу и послове органа града)
Други учесници у спровођењу:	Завод за јавно здравље Ужице, месне заједнице, Дом здравља Ужице, месне заједнице, Савет за здравље
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за друштвене делатности)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број реконструисаних амбуланти: циљна вредност: најмање једна амбуланта годишње

- Број амбуланти за које је набављена додатна опрема
- Број новоотворених амбуланти – циљна вредност: 1

Мера 18.2: Информисање грађана о примарној здравственој заштити

Ова мера је приоритизована зато што је важно да што већи број становништва се редовно обавља превентивне прегледе (са посебним акцентом на млађе одрасло становништво 35+ година).

У оквиру ове мере, коришћењем постојећих ресурса (стручних кадрова) у Дому здравља и Заводу за јавно здравље, радиће се на унапређењу информисаности и подизању нивоа свести о важности превентивних прегледа и спречавању болести и онеспособљености кроз организовање здравствено промотивних кампања у сарадњи са медијима на терену, а у складу са „Календаром јавног здравља“.

Такође ће се спроводити превентивни прегледи-скрининзи према одговарајућим националним програмима као вид промоције здравља и усвајања здравих стилова живота.

У оквиру ове мере организоваће се предавања и радионице у сеоским и градским месним заједницама, са партнерима у заједници (школама, вртићима, радним колективима, службама социјалне заштите, хуманитарним организацијама, итд.)

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	1.000.000,00 РСД на годишњем нивоу
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, Министарство здравља, међународни пројекти
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Савет за здравље (Одељење за опште послове)
Други учесници у спровођењу:	Завод за јавно здравље Ужице, месне заједнице, Дом здравља Ужице (Центар за превентивне здравствене услуге, Служба поливалентне патронаже, Развојно саветовалиште, Саветовалиште за младе, Саветовалиште за родитељство и др.), медији
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	• Број организованих догађаја • Број укључених месних заједница • Број обављених превентивних прегледа • Број обављених скрининг прегледа

Мера 18.3: Промоција здравих стилова живота код девојчица и дечака

Ова мера је приоритетизована као кључна зато што је важно едуковати децу о здравим стиливима живота, и у зависности од узраста направити и избор теме (мања деца о физичкој активности, исхрани, развоју, а старија о менталном здрављу, репродуктивном здрављу, злоупотреби и штетности психоактивних супстанци итд.). Тиме би се повећала свест о здрављу и утицало на инциденцу многих обољења.

Промоција здравих стилова живота код девојчица и дечака биће прилагођена њиховим потребама, интересовањима и узрасту.

У оквиру ове мере организоваће се предавања и радионице у школама, вртићима у градској и сеоској средини у сарадњи са партнерима.

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	500.000,00 РСД на годишњем нивоу

Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, финансирање Министарства здравља, могући међународни пројекти
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Савет за здравље (Одељење за општу управу и послове органа града)
Други учесници у спровођењу:	Завод за јавно здравље Ужице, основне школе, ПУ Ужице
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	Дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	• Број укључених основних школа • Број укључених вртића • Број гојазне деце • Број оних који су некада били у контакту са ПАС

Мера 18.4: Подршка у успостављању Клуба давалаца крви у сврху одрживости Завода за трансфузију

Ова мера је приоритизована као кључна како би се на организован начин радило на промоцији добровољног давалаштва крви и утицало на повећање броја добровољних давалаца.

У оквиру ове мере Град Ужице ће подржати успостављање Клуба давалаца крви - асоцијацију удружења добровољних давалаца крви са подручја Златиборског округа. Покриће се трошкови опремања и коришћења простора.

Тип мере:	Подстицајна
Процена потребних финансијских средстава:	(износ финансијских средстава ће бити накнадно дефинисан – након што се изабере простор)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужице, буџети општина Златиборског округа, Министарство здравља, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Савет за здравље (Одељење за општу управу и послове органа града)
Други учесници у спровођењу:	Црвени крст, удружења добровољних давалаца крви, трансфузија ОБ Ужице (будући Завод Ужице)
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	• Број организација (са подручја Златиборског округа/области) укључених у Клуб • Број чланова Клуба • Број спроведених кампања

Мера 18.5: Унапређење услуге кућног лечења

Ова мера је приоритизована као кључна зато што постоји тренд старења становништва као и пораст броја оболелих од малигних и других хроничних незаразних болести, као и изазови које доноси корона вирус, те захтевају да се услуга развија и унапреди.

Неопходност саме услуге се огледа у чињеници да обезбеђује здравствене и друге услуге у кући, оболелим и инвалидним лицима којима није неопходан смештај у институцијама, што је мера која утиче на смањење трошкова болничког лечења.

У оквиру ове мере Град Ужице ће помоћи унапређењу услуге кућног лечења превасходно набавком возила

која су прилагођена терену на којима живи становништво, као и кроз набавку санитетског материјала.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	12 милиона динара
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Савет за здравље (Одељење за општу управу и послове органа града)
Други учесници у спровођењу:	Дом здравља
Одговорност за праћење:	Градско веће (члан ГВ за социјалну политику)
Период спровођења:	дугорочно
Показатељи учинка (опционо):	
Број набављених возила - циљна вредност: 5	

Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВА ЗАЈЕДНИЦА СА ЈЕДНАКИМ МОГУЋНОСТИМА ЗА СВЕ И ПО МЕРИ СВИХ ГРАЂАНА

Мера: Подршка Дому за смештај одраслих и старијих лица „Забучје“ у обезбеђивању здравствене услуге корисницима

Образложење:

Домско одељење за смештај одраслих и старијих лица „Забучје“ Ужице је основано 2010. год., а почело је са радом 01.06.2011. год. у оквиру Центра за социјални рад „Ужице“ Ужице. Специфичност Домског одељења је у томе што ова установа нема закључен Уговор о финансирању здравствених радника са Републичким фондом здравственог осигурања. Због тога послове здравствене заштите корисника обављају неговатељи. Са једним запосленим било је неопходно закључити уговор на неодређено време јер је то био услов за добијање дозволе за рад амбуланте. Такође, битно је напоменути да Правилником о организацији и систематизацији послова није предвиђено место главне сестре - медицинског техничара.

Установа је принуђена да поред зарада неговатеља и рад лекара на основу уговора о допунском раду такође плаћа из цене смештаја. Један лекар опште праксе долази сваке недеље, али постоји потреба за чешћим доласцима како лекара опште праксе тако и специјалиста, што је у претходном периоду био случај када су ангажовани психијатар и кардиолог. Међутим, недостатак финансијских средстава то не дозвољава, а проблеми су велики имајући у виду здравствено стање корисника али и чињеницу да се Дом налази на 5 км удаљености од града, да су приступни путеви лоши а нарочито у зимском периоду који дуго траје на овом подручју и да је потребно обезбедити превоз и медицинску пратњу.

Тренутна епидемиолошка ситуација додатно отежава бригу о корисницима када је у питању њихово здравствено стање, с обзиром да сваки излазак из дома носи са собом ризик од заразе вирусом Ковид – 19.

Имајући у виду све напред наведено, нормално функционисање Дома као и здравствену заштиту корисника обезбедило би се финансирањем 2 медицинска техничара и 50% лекара

Мера: Ангажовање спортског инспектора

Образложење:

Ради контроле прописаних стручних квалификација у раду са децом неопходно је ангажовање спортског инспектора.

Његова улога је контрола рада у клубовима, провера да ли се ради у складу са Законом о спорту, превасходно како се ради са децом, да ли су тренери и службена лица образовани и квалификовани за тај посао, као и провера евиденција наплате чланарина.

Мера: Стављање у функцију неактивних сеоских школа

Образложење:

С обзиром да су у неким сеоским подручјима затворена подручна одељења, у наредном периоду потребно је сагледати како на најбољи начин да се искористе објекти који се не користе.

У оквиру ове мере организоваће се састанци са различитим актерима (превасходно са Министарством просвете, али и другим заинтересованим странама), спровести потребне анализе, организовати консултације са циљним групама и заинтересованим странама, како би се превасходно донеле одлуке како на најбољи начин искористити сваки од објеката, а тек онда припремити пројекте, пројектно-техничку документацију и сл.

Опис приоритетних циљева и мера за развојни правац ЈАВНА УПРАВА У ФУНКЦИЈИ ГРАЂАНА

Приоритетни циљ 19: Унапређење квалитета услуга локалне самоуправе

Стратешко опредељење Града Ужица је да се унутар градских управа учине сва потребна унапређења (управљачко-организациона, техничка и кадровска) како би грађанима биле пружене квалитетне услуге, односно услуге које су усклађене са њиховим потребама, у најкраћем временском року, уз поштовање законске регулативе и рационално коришћење ресурса.

У оквиру овог приоритетног циља примењиваће се управљачко-организационе промене - унапређења у градским управама (унапређења организационе структуре градских управа и дефинисање/стандардизовање свих процеса који се спроводе у градским управама) и радиће се на развоју понашајних и функционалних компетенција запослених у градским управама и техничком опремању и наставку процеса дигиталне трансформације локалне самоуправе.

У оквиру организационо-функционалне анализе ЈЛС (Града Ужица) која је урађена у оквиру пројекта „Управљање људским ресурсима у ЈЛС-Фаза 2“ у новембру 2021. године, дате су препоруке које се, између осталог, односе на унапређења која је могуће направити у градским управама. Град Ужице ће током спровођења мера које се односе на овај приоритетни циљ применити препоруке које су дате у наведеној организационо-функционалној анализи. У оквиру овог приоритетног циља успоставиће се систем управљања документима; увешће се анализа ефеката прописа; успоставиће се евиденција о поднетим жалбама и успоставити систем извештавања (у пуном капацитету и уједначен у различитим управама).

Доносиоци одлука ће подстицати развој организационе културе отворене ка иновацијама и новим приступима за обављање управних задатака. **Континуирано ће се радити на развоју све три компетенције у складу са Уредбом о одређивању компетенција за рад службеника у ЈЛС** ~~Због тога ће се, када је реч о развоју људских ресурса, нарочита пажња поред подизања стручних компетенција, бити посвећена подизању дигиталних компетенција запослених. Прво ће се одредити индивидуални степени дигиталне писмености свакога од запослених, како би се припремиле интерне едукације. Развиће се и водити систем личног напредовања и развоја компетенција сваког од запослених, који ће они водити са претпостављенима, како би континуирано планирали потребне стручне едукације те га ускладити са буџетом. Коначно, развиће се систем награђивања ради подстицања на усвајање дигиталних решења. и на на подстицању запослених да активније похађају понуђене обуке.~~

У оквиру овог приоритетног циља успоставиће се и механизам оцењивања рада органа ГУ.

Додатно, на званичној интернет презентацији Града треба да се нађу сви административни поступци, у тзв. електронском регистру. Поред тога, Град Ужице ће на својој *web* презентацији применити апликацију е-писарница, како би странке могле да прате кретање свог предмета.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Просечно годишње повећање средње оцене задовољства корисника квалитетом услуга органа градских управа (%)	-	+10 (2030.)	Извештај Градске управе за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Просечно унапређење дигиталне писмености по систему индексу https://digital-competence.eu/ у односу на базну годину (у %)	 (2022.)	+..... (2030.) (биће накнадно дефинисано)	https://digital-competence.eu/ Извештај Градске управе за послове органа града, општу управу и друштвене делатности (извештаји Одсека за управљање људским ресурсима и Одељења за информационе технологије и комуникације)

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 19

Мера 19.1: Спровођење управљачко-организационих промена/унапређења у градским управама Ужице

Сврха ове мере је повећање ефикасности, ефикасности и економичности рада градских управа применом различитих управљачко-организационих промена, односно унапређења у градским управама Ужице.

У оквиру ове мере радиће се на следећем:

- Успоставиће се систем управљања документима – увешће се сет стандардних поступака који контролишу креирање и одобравање докумената, прате верзије докумената, обезбеђују управљање складиштем докумената из ког се лако могу претраживати документи, итд.
- Увешће се анализа ефеката прописа како би се послови из изворне и поверене надлежности спроводили на ефикасан и делотворан начин.
- Успоставиће се евиденција о поднетим захтевима, предлозима, жалбама, односно механизам за редовну анализу поступању по захтевима, предлозима, жалбама и формилисање препорука за унапређење рада управа – Кроз евиденцију о поднетим захтевима, предлозима, жалбама, без обзира на њихову основаност, органи ЈЛС имају увид у рад првостепених органа у градским управама и другим субјектима који решавају о правима и обавезама грађана, те се на основу тога могу предузети одређене мере за побољшање квалитета одређене услуге.
- Успоставиће се систем извештавања (у пуном капацитету и уједначен у различитим управама).

као и на унапређењу других управљачко-организационих аспеката у локалној самоуправи.

Тип мере: Институционално-управљачко-организациона

Процена потребних финансијских средстава: (биће накнадно дефинисано)

Могући извори финансирања:	Буџет ЈЛС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Све управе и органи
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	Број унапређених процеса/система/процедура

Мера 19.2: Развој понашајних и функционалних компетенција запослених у градским управама

Сврха ове мере је да се позитивним акцијама подстакну запослени да примењују постојеће процедуре и дигитална решења и успешно усвајају нова.

Мера подразумева спровођење следећих група активности: Анализа потреба за обуком и израда планова; Развој и спровођење континуираних едукација о дигиталним компетенцијама запослених; Унапређење модела индивидуалног образовања и развоја стручних компетенција – припрема; Унапређење модела индивидуалног образовања и развоја стручних компетенција – имплементација; Развој система награђивања и подстицања усвајање дигиталних решења – припрема; Развој система награђивања и подстицања на усвајање дигиталних решења - имплементација

Тип мере:	Информативно-едукативна
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет ЈЛС, РС, СКГО, Национална академија за јавну управу, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	све управе, органи
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	континуирано
Показатељи учинка (опционо):	Број запослених са повећаним компетенцијама

Мера 19.3: Техничко опремање градских управа

У оквиру ове мере набавиће се опрема која је неопходна за развој е-управе у ГУ Ужице, што подразумева занављање/набавку одговарајуће рачунарске (хардвер адекватног квалитета) и друге опреме (штампачи, скенери, регистровани/лиценцирано софтвери, и друго).

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	3.000.000,00 динара годишње
Могући извори финансирања:	Буџет ЈЛС, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	све управе, органи
Одговорност за праћење:	Градско веће

Период спровођења:	континуирано
Показатељи учинка (опционо):	Број дигитализованих поступака
Мера 19.4: Успостављање механизма за мерење задовољства корисника услугама које пружа ЛС	
У оквиру ове мере успоставиће се механизам за оцењивање рада органа градских управа од стране корисника, односно грађана. Прво ће се припремити обрасци са питањима који се односе на оцењивање рада органа ГУ и квалитета услуга. Ти обрасци ће бити доступни у Услужном центру и на званичној интернет страници Града Ужица грађанима који би требало да их попуне. У оквиру ове мере дефинисаће се периоди у којима ће се обрађивати прикупљени подаци и формулисати препоруке за унапређење (на пример кватрално), као и начини (методе, алати и технике) које ће се том приликом примењивати.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	/
Могући извори финансирања:	/
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	сви органи и све управе
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	Континуирано од 2023. године
Показатељи учинка (опционо):	- Број спроведених оцењивања - Број грађана-учесника - Број формулисаних препорука - Средња оцена задовољства корисника
Мера 19.5: Формирање електронског регистра (базе) административних поступака	
У оквиру ове мере формираће се електронски регистар (база) административних поступака у сагласности са СКГО моделима. Модели административних поступака СКГО примењиви су у оквиру свих организационих јединица које спроводе поступке из поверених надлежности. База треба да обухвата поверене и поступке из изворне надлежности за све административне поступке који се обављају у ГУ Ужице и треба да буде доступна на интернет презентацији града Ужица. Доступност базе административних поступака на интернет сајту града омогућава грађанима и привреди увид и претрагу свих поступака које спроводи ГУ, као и информације о потребним документима, формуларе захтева за све поступке, износе такси и накнада као и рокове у којима треба да се спроведе поступак. Тиме се утиче на повећање транспарентности и информисаности шире јавности и пре свега грађана и привреде о надлежностима и услугама ГУ, али и подиже ефикасност целог поступка, јер се на једном месту налазе сви релевантни подаци о поступку, што олакшава поступање извршилаца у ГУ и самих странака.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица

Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Све управе и органи
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
Број административних поступака у електронској бази	
Мера 19.6: Успостављање електронске писарнице (е-писарнице)	
Ова мера се односи на набавку електронске писарнице, односно апликативног решења за електронско праћење предмета од момента његове пријаве па током кретања предмета, до његовог коначног решења. У поступцима који се воде пред ГУ Ужице, службеници обавештавају странку о изменама прописа који су релевантни за остваривање њених права и на праву заснованих интереса, примењујући ЗУП. У овој области, простор за унапређење постоји и у домену праћења тока предмета електронским путем, кроз систем е-писарнице, који би био доступан на веб презентацији града и путем кога би странке могле да уношењем идентификационог кода прате кретање свог предмета и поштовање инструкционих рокова предвиђених ЗУП-ом и другим законима којима су уређени посебни управни поступци.	
Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, МДУЛС
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Градска управа за послове органа града, општу управу и друштвене делатности
Други учесници у спровођењу:	Све управе и органи
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
Број управних поступака у е-писарници	

Приоритетни циљ 20: Унапређење информисања грађана и повећање њиховог учешћа у процесима планирања и доношења одлука

Овај циљ треба да омогући бољу информисаност грађана и њихово веће укључивање у процесе планирања и доношења одлука, на приступачан и једноставан начин.

Директна комуникација са грађанима и посетиоцима омогућиће се ширењем досега већ доступних канала (нпр. сандучића за похвале/притужбе/упите) и увођењем нових, дигиталних канала комуникације. Међу предвиђеним каналима су:

- Кратка питања и анкете о специфичним питањима која се спроводе кроз профиле на друштвеним мрежама (Twitter, Facebook) или Google Forms;
- Алат за давање доприноса у развоју буџета;
- Коришћење постојеће апликације „Заједно до добрих одлука”;
- Стални комуникацијски оквир за предлоге и похвале;

- Класични канали комуникације: позивање грађана на јавне расправе и постављање сандучића у које грађани могу убацивати своје похвале, притужбе или молбе у издвојеним насељима.

Веома је важно да увек постоји и канал комуникације који је приступачан оним грађанима који (због старости, болести, недостатка превозних средстава) не могу често да долазе у центар, а са друге стране да је обезбеђена приступачности и оним лицима која не умеју да користе дигиталну технологију.

На претходно описани начин редовно ће се отворати простор за укључивање грађана у одлуке градске управе, стратешка планирања, планирања буџета, те њихово *ad hoc* давање предлога, похвала и критика. При томе ће се водити рачуна да сваки облик укључивања грађана подразумева и квалитетну припрему и презентацију материјала која грађанима олакшава њихово разумевање и давање релевантног доприноса.

У оквиру овог приоритетног циља унапредиће се веб презентација Града Ужица, како би била адекватнија, прегледнија и лакша за претрагу.

Показатељи учинка (индикатори)

Показатељ учинка (индикатор) са јединицом мере	Базна вредност у базној години	Циљна вредност у циљној години	Извор провере
Проценат административних поступака у електронској бази у односу на укупан број административних поступака ЈЛС (%)	-	 (2030.) (биће накнадно дефинисано)	Извештај ГУ за послове органа града, општу управу и друштвене делатности

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНОГ ЦИЉА 20

Мера 20.1: Унапређење регулаторног, организационог и финансијског оквира

Сврха ове мере је да се направи основа (дефинисањем регулаторног, организационог и финансијског оквира) која доводи до бољег информисања грађана и повећања њиховог учешћа у процесима планирања и доношења одлука.

У оквиру ове мере радиће се на томе да у свакој од градских управа један од запослених ради на унапређењу партиципације грађана. Радиће се на побољшању квалитета извештаја са јавних расправа, развоју механизма за веће укључивање на нивоу месних заједница, укључивању осетљивих група. Такође ће се радити на успостављању система за праћење укључивања грађана, а нарочито месних заједница, осетљивих група и сл.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица
Одговорност за спровођење (носилац мере):	(биће накнадно дефинисано)
Други учесници у спровођењу:	(биће накнадно дефинисано)
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	
• Број развијених механизма за укључивање грађана	

Мера 20.2: Информисање, консултације и активно укључивање грађана

У оквиру ове мере прошириће се досег већ доступних канала и увешће се нови, дигитални канали комуникације. Поред тога, монтираће се сандучићи за похвале, притужбе или молбе у издвојенијим насељима.

Унапредиће се апликација „Заједно до добрих одлука“, која се налази на званичној интернет презентацији Града Ужица и представља корак ка транспарентнијем раду локалне самоуправе. Унапређење би требало да допринесе да се додатно дају и други предлози, не само они који се односе на документа/одлуке које су планирана за наредну седнице скупштине.

На званичној интернет презентацији отвориће се сандуче за похвале, притужбе или молбе.

Отвориће се профил на друштвеним мрежама (нпр. Facebook).

Развиће се веб интерфејс за комуникацију с грађанима.

Израдиће се и операционализовати апликација за интеракцију грађана у припреми и праћењу спровођења буџета.

У оквиру ове мере унапредиће се веб презентација Града Ужица. Користиће се инструкције дате у Уредби о ближим условима за израду и одржавање веб презентације органа, како би се унапредила структура и дизајн ове презентације.

Додатно, успоставиће се редовна провера функционалности услуга доступних на интернет презентацији. То се нарочито односи на проверу интерактивности докумената и образаца предвиђених за преузимање.

Тип мере:	Обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава:	(биће накнадно дефинисано)
Могући извори финансирања:	Буџет Града Ужица, донатори
Одговорност за спровођење (носилац мере):	Одељење за односе са јавношћу
Други учесници у спровођењу:	Администратори градске интернет презентације, запослени у градској писарници
Одговорност за праћење:	Градско веће
Период спровођења:	средњорочно
Показатељи учинка (опционо):	• Број нових канала комуникације • Број примењених унапређења • Број посета интернет страници на седмичном нивоу

**Остале мере битне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца
ЈАВНА УПРАВА У ФУНКЦИЈИ ГРАЂАНА**

Примена циљева одрживог развоја на локалном нивоу

Процес реформи кроз који Република Србија тренутно пролази у сврху приступања ЕУ, као један од најприоритетнијих националних стратешких циљева, није достижан без процеса трансформације и реорганизације на локалном нивоу. С тим у вези планирање развоја унутар локалних самоуправа мора бити усклађено са приоритетима из преговарачких поглавља и са правним тековинама и главним правцима јавних политика ЕУ чије се спровођење одвија на нивоу градова и општина. Прилагођавање глобалних циљева нижим нивоима планирања посматра се као „локализација Циљева одрживог развоја”. Методолошки посматрано, ово значи да је приликом израде Плана развоја града Ужица направљена веза са Агендом 2030 за одрживи развој Уједињених нација, чији циљеви, који се односе на три димензије одрживог развоја: економску, социјалну и димензију животне средине, зависе пре свега од резултата спровођења на локалном нивоу. Агенда 2030, усвојена 2015. године на самиту Уједињених нација, са својих **17 циљева одрживог развоја, 169 подциљева мерених помоћу 231 индикатора**, представља смернице које свака земља треба да усвоји и прилагоди сопственим приоритетима.

Узимајући у обзир да су Циљеви одрживог развоја компатибилни са ЕУ преговарачким поглављима, води ка томе да је допринос остваривању глобалних циљева у потпуности компатибилан са процесом приступања Европској унији, којем Република Србија стреми. У више наврата је већ речено да се град Ужице приликом дефинисања приоритетних циљева и мера, као и показатеља исхода, водио принципима локализације Циљева одрживог развоја, чиме су препознате мере које су од значаја за локалну самоуправу и чија реализација у мањој или већој мери доприноси постизању једног или више глобалних циљева.

Табела 6. Веза приоритетних циљева Плана развоја града Ужица за период 2023-2030. са Циљевима одрживог развоја (Агенда 2030)

Приоритетни циљ	Циљеви/подциљеви одрживог развоја (Агенда 2030)
Приоритетни циљ 1. Заштита и унапређење животне средине	 Циљ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим 11.4 Појачати напоре да се заштити и очува светска културна и природна баштина 11.6 До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим нивоима Циљ 15. Заштитити, обнављати и промовисати одрживо коришћење копнених екосистема, одрживо управљати шумама, борити се против дезертификације, зауставити и преокренути 15.9 До 2020. интегрисати вредности екосистема и биодиверзитета у национално и локално планирање, развојне процесе, стратегије за смањење сиромаштва и извештаје 15.a Мобилисати и значајно повећати финансијска средства из свих извора ради очувања и одрживог коришћења биодиверзитета и екосистема
Приоритетни циљ 2. Одрживи развој туризма и повећање броја туриста	 Циљ 8: Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све

Приоритетни циљ	Циљеви/подциљеви одрживог развоја (Агенда 2030)
	8.9: До 2030. осмислити и применити политике за промовисање одрживог туризма који ствара радна места и промовише локалну културу и производе Циљ 12. Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње 12.6. Развијати и примењивати алате за праћење утицаја одрживог развоја на одрживи туризам који ствара радна места и промовише локалну културу и производе
Приоритетни циљ 3. Одрживи развој тржишно оријентисане и конкурентне пољопривреде	 Циљ 2: Окончати глад, постићи безбедност хране и побољшану исхрану и промовисати одрживу пољопривреду 2.3: До 2030. удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, а посебно жена, аутохтоних народа, породичних пољопривредних произвођача, сточара и рибара, кроз безбедан и једнак приступ земљишту, другим производним ресурсима и подацима, сазнањима, финансијским услугама, тржиштима и могућностима за остваривање додатне вредности, односно за запошљавање ван пољопривреде; 2.4: До 2030. обезбедити одрживе системе за производњу хране и применити отпорне пољопривредне праксе за повећање продуктивности и производње, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и осталим катастрофама, и које прогресивно побољшавају квалитет земљишта и тла;
Приоритетни циљ 4. Унапређење система за управљање отпадним водама	 Циљ 6: Обезбедити доступност и одрживо управљање водом и санитарне услове за све. 6.3 До краја 2031. унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених отпадних вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу. Циљ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим 11.3 До 2030. унапредити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама 11.а Подржати позитивне економске, социјалне и еколошке везе између урбаних, периферних и руралних области оснаживањем националног и регионалног развојног планирања
Приоритетни циљ 5. Унапређење система за управљање отпадом	 Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим 11.6: До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на

Приоритетни циљ	Циљеви/подциљеви одрживог развоја (Агенда 2030)
	општинском и другим нивоима Циљ 12. Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње 12.4: До 2030. постићи еколошки исправно управљање хемикалијама и свим врстама отпада током читавог њиховог употребног циклуса, у складу са договореним међународним оквирима, и значајно смањити њихово испуштање у ваздух, воду и земљиште како би се што више умањили њихови негативни утицаји на здравље људи и животну средину 12.5: До 2030. значајно смањити производњу отпада кроз превенцију, редукцију, рециклирање и поновно коришћење
Приоритетни циљ 6. Унапређење водоснабдевања	 Циљ 6: Успоставити санитарне услове и приступ пијаћој води за све Потциљ 6.3: До краја 2030 унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу
Приоритетни циљ 7. Унапређење система саобраћаја	 Циљ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим 11.2 До 2031. обезбедити приступ сигурним, приуштивим, доступним и одрживим транспортним системима за све, побољшати безбедност на путевима, пре свега проширењем јавног превоза, с посебном пажњом на потребе оних у стањима рањивости, жена, деце, особа са инвалидитетом и старијих лица 11.3 До 2031. унапредити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама
Приоритетни циљ 8. Развој система зеленила и унапређење комуналних услуга чишћења и одржавања јавних зелених површина и јавне расвете	 Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим 11.3 До 2030. унапредити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама. 11.7 До 2030. омогућити универзални приступ безбедним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним површинама, посебно за жене и децу, старија лица и особе са инвалидитетом. 11.6 До 2020. значајно повећати број градова и људских насеља који усвајају и примењују интегрисане политике и планове усмерене ка инклузији, ефикасности ресурса, ублажавања и прилагођавања климатским променама, отпорности на елементарне непогоде. Такође развити и применити, у складу са Сендаи оквиром за смањење ризика од будућих катастрофа 2015–2030, холистичко управљање ризицима од елементарних непогода на свим нивоима.

Приоритетни циљ	Циљеви/подциљеви одрживог развоја (Агенда 2030)
	 Циљ 7: Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све 7.3 До краја 2030. удвостручити глобалну стопу побољшања енергетске ефикасности.
Приоритетни циљ 9. Развој одрживе енергетике	 Циљ 7. Доступна и обновљива енергија 7.2 До 2031. значајно повећати удео обновљиве енергије у глобалном енергетском миксу. 7.3 До 2031. удвостручити глобалну стопу побољшања енергетске ефикасности. Циљ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим 11.3 До 2031. унапредити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама Циљ 12. Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње 12.2. До 2031. постићи одрживо управљање и ефикасно коришћење природних ресурса
Приоритетни циљ 10. Унапређење пословног амбијента	 Циљ 9. Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације 9.1. Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, како би се подржали економски развој и људско благостање, са фокусом на јефтином и једнаком приступу за све 9.4. До 2031. унапредити инфраструктуру и прилагодити индустрије како би постале одрживе, уз већу ефикасност у коришћењу ресурса и већим усвајањем чистих и еколошки исправних технологија и индустријских процеса, при чему ће све земље предузети активности у складу са својим одговарајућим капацитетима
Приоритетни циљ 11. Развој и унапређење тржишта рада	 Циљ 8: Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све 8.5: До 2030. постићи пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све жене и мушкарце, укључујући и младе људе и особе са инвалидитетом, као и једнаку плату за рад једнаке вредности; 8.6: До 2020. битно смањити удео младих који нису запослени нити у процесу образовања или обуке; 8.6: До 2020. развити и операционализовати глобалну стратегију за запошљавање

Приоритетни циљ	Циљеви/подциљеви одрживог развоја (Агенда 2030)
	младих и применити „Глобални пакт за запошљавање“ Међународне организације рада;
Приоритетни циљ 12. Повећање обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем	4 КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ Циљ 4. Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све 4.2: До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаци имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању како би били спремни за основно образовање.
Приоритетни циљ 13. Унапређење услова у основним и средњим школама	4 КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ Циљ 4. Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све
Приоритетни циљ 14. Стварање услова за „Ужице-универзитетски центар“	4.5 До 2031. елиминисати родну неједнакост у образовању и обезбедити једнак приступ свим нивоима образовања и стручном оспособљавању за рањиве групе, укључујући особе са инвалидитетом, аутохтоно становништво и децу у рањивим ситуацијама 4.a Изградити и побољшати образовне установе које су прилагођене деци, особама са инвалидитетом и припадницима различитог пола, као и обезбедити безбедно, ненасилно, инклузивно и делотворно окружење за учење за све
Приоритетни циљ 15. Унапређење квалитета и доступности услуга социјалне заштите	1 СВЕТ БЕЗ СИРОМАШТВА Циљ 1: Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима. 1.3: Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући и најугроженије, и до краја 2030. обухватити значајан број сиромашних и рањивих.
Приоритетни циљ 16. Унапређење културних садржаја за децу и младе	4 КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ Циљ 4: Обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности за целоживотно учење. 4.7: До краја 2030 обезбедити да сви ученици/це стекну знања и вештине потребне да се унапреди одрживи развој, између осталог и путем едукације за одрживи развој, одрживе стилове живота, људска права, родну равноправност, као и за промовисање културе мира и ненасиља, припадности глобалној заједници и поштовања културне разноликости и доприноса културе одрживом развоју
Приоритетни циљ 17. Унапређење услова за бављење спортом и спровођење омладинске политике	9 ИНДУСТРИЈА, ИНОВАЦИЈЕ И ИНФРАСТРУКТУРА Циљ 9: Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације 9.1 Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, како би се подржали економски развој и људско благостање, са фокусом на јефтином и једнаком приступу за све.

Приоритетни циљ	Циљеви/подциљеви одрживог развоја (Агенда 2030)
	Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим 11.7 До 2031. омогућити универзални приступ безбедним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним површинама, посебно за жене и децу, старија лица и особе са инвалидитетом
Приоритетни циљ 18. Унапређење услова за очување јавног здравља и промоција здравих стилова живота	Циљ 3: Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за све људе свих генерација 3.7 До 2031. обезбедити универзални приступ услугама које се односе на полну и репродуктивну здравствену заштиту укључујући планирање породице, информисање и образовање, као и интеграцију репродуктивног здравља у националне стратегије и програме 3.8 Постићи универзални обухват здравственом заштитом, укључујући заштиту од финансијског ризика, доступност квалитетних основних здравствених услуга и доступност безбедних, делотворних, квалитетних и јефтиних основних лекова и вакцина за све.
Приоритетни циљ 19. Унапређење квалитета услуга локалне самоуправе	Циљ 5: Постићи родну равноправност и оснаживати све жене и девојчице 5.5 Обезбедити да жене у потпуности и ефективно учествују и имају једнаке могућности за руковођење на свим нивоима доношења одлука у политичком, привредном и јавном животу
	Циљ 9: Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације 9.с Значајно повећати приступ информационим и комуникационим технологијама и уложити напоре да се обезбеди универзалан и приуштив приступ интернету у најмање развијеним земљама до 2031 Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим

Приоритетни циљ	Циљеви/подциљеви одрживог развоја (Агенда 2030)
Приоритетни циљ 20. Унапређење информисања грађана и повећање њиховог учешћа у процесима планирања и доношења одлука	 9 ИНДУСТРИЈА, ИНОВАЦИЈЕ И ИНФРАСТРУКТУРА Циљ 9. Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације 9.с Значајно повећати приступ информационим и комуникационим технологијама и уложити напоре да се обезбеди универзалан и приуштив приступ интернету у најмање развијеним земљама до 2031 11 ОДРЖИВИ ГРАДОВИ И ЗАЈЕДНИЦЕ Циљ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим

ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊА СПРОВОЂЕЊА, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА

Начин спровођења и начин праћења спровођења плана развоја

Циљеви развојног плана су постављени тако да теже остварењу визије града Ужица кроз спровођење конкретних мера у циљу решавања/ублажавања кључних дугорочних и краткорочних проблема заступљених на подручју ове локалне самоуправе. Сви циљеви дефинисани Планом развоја усклађени су са Циљевима одрживог развоја Уједињених нација, чиме Град Ужице исказује комплементарност и тежњу ка истим циљевима које су дефинисале светске организације. Да би се остварене позитивне промене могле сагледати у одређеном временском периоду, плански процес дефинише и начела и оквири за праћење спровођења Плана развоја. У складу са Законом о планском систему под праћењем спровођења планских докумената се подразумева прикупљање и анализа података током спровођења Плана развоја, односно мера дефинисаних овим планским документом. Поменути процеси служе да би се утврдило да ли реализација мера води у правцу остварења дефинисаних циљева и да ли се предвиђене мере и активности спроводе по постављеној динамици и ефикасно.

План развоја града Ужица усвојен је за временски период 2023. до 2030. године, као највиши документ развојног планирања на нивоу града, у којем су детаљније разрађене мере којима се доприноси реализацији предвиђених приоритетних циљева. Поред наведеног Град Ужице ће у складу са законским оквиром и подзаконским актима ближу разраду мера, све до нивоа активности у појединим областима развоја, вршити доношењем и спровођењем средњорочних планова. То у суштини значи да се операционализација Плана развоја, а у складу са Уредбом о методологији израде средњорочних планова, врши путем трогодишњих средњорочних ланова синхронизованих са процесом буџетирања и финансијског планирања. Узимајући у обзир међусобну повезаност плана развоја и средњорочних планова, као и то да се у оба документа дефинишу одговарајући показатељи, управо средњорочни планови представљају основ за праћење и вредновање учинака и остварених позитивних промена у приоритетним областима развоја.

Планом развоја за дефинисане мере се идентификују и надлежни актери, као што су градске управе, одељења унутар градских управа, јавне установе и предузећа које ће током планског периода бити носиоци спровођења Плана развоја. У складу са важећим законским оквирима који регулишу област планског система, улогу управљачког тела надлежног за процес спровођења Плана развоја града Ужица имаће **носиоци мера дефинисани Планом развоја**, задужени за континуирано прикупљање и анализу података, којим ће се вршити вредновање постигнутих учинака као квантитативни основ за израду извештаја о спровођењу Плана развоја. У том смислу, улога координатора припадаће **Градском већу** у проширеном саставу, кроз надлежности над процесом спровођења, праћења напредовања и извештавања. У евентуалним одступањима од Плана развоја, Градском већу ће припасти и надлежност над дефинисањем корективних мера и алтернативних решења путем ревизије планског документа. Суштински, оперативну улогу у седмогодишњем планском процесу ће имати **градске управе и одељења**, као носиоци спровођења мера на локалном нивоу.

Нагласак треба ставити на то да ово нису једнократни послови и одговорности већ континуирани процеси, који ће се прожимати кроз читав седмогодишњи период спровођења развојног документа.

Вредновање учинака плана развоја

Закон о планском систему јасно дефинише и обавезу вредновања учинака јавних политика. Ово подразумева оцену ефикасности и ефективности спроведених јавних политика, њених учинака на основу утемељених и релевантних података и анализа у циљу преиспитивања и унапређења плана развоја, или пак дефинисања корективних мера и ревизију документа. За разлику од процеса праћења спровођења Плана развоја града Ужица који подразумева континуирану активност, **вредновање учинака Плана развоја подразумева његову оцену**, која ће се спроводи периодично током седмогодишњег периода важења Плана развоја, са циљем да се измере достигнућа и позитивне промене.

Да би се установио степен остварених промена и измерили ефекти, вредновање ће се базирати на прикупљеним подацима, што значи да ће се процес вредновања учинака реализовати тек после процеса праћења спровођења Плана развоја града Ужица. На основу резултата вредновања, дефинисаће се даље радње планског процеса, односно одлуке о томе да ли је потребно додатно унапредити и надоградити План развоја или извршити његове корекције. Суштина ове фазе се огледа у чињеници да је вредновање позитивних промена могуће само ако се на почетку планског процеса, тј. у процесу анализе и прегледа постојећег стања јасно утврде и измере почетне вредности на основу којих ће се континуираним процесом мониторинга утврђивати степен достигнућа и учинака. На овим принципа урађен је и План развоја града Ужица, који је руководећи се јавним политикама ЕУ, и глобалним циљевима одрживог развоја, дефинисао базне вредности свих индикатора, чијим се мерењем обезбеђују адекватна сазнања о напретку ситуације у приоритетним областима.

Извештавање и ревизија плана развоја

Извештавање о реализацији и постигнутим учинцима плана развоја подразумева објективно, и благовремено обавештавање заинтересованих страна и циљних група о томе на који начин се спроводио План развоја у претходном периоду почев од момента његовог усвајања. Закон о планском систему прописује обавезу извештавања о спровођењу Плана развоја на годишњем нивоу, као и извештавања о учинцима спровођења Плана развоја по истеку сваке треће календарске године од његовог доношења.

Додатно, ЗПС прописује и обавезу де се и годишњи **Извештај о спровођењу Плана развоја и Извештај о учинцима спровођења** тог плана, објављује се на званичној интернет страници града Ужица.

На основу усвојених извештаја Градском већу и Скупштини града Ужица се пружа могућност **ревизије планског документа**, на основу чега ће се приступити изради предлога измена и допуна Плана развоја, по процедурама прописаним за његово усвајање.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1: Чланови Координационог тима, тематских радних група/подгрупа и Партнерског форума

Прилог 2: Преглед и анализа постојећег стања – економски развој

Прилог 3: Преглед и анализа постојећег стања – инфраструктура и заштта животне средине

Прилог 4: Преглед и анализа постојећег стања – друштвени развој

Прилог 5: Преглед и анализа постојећег стања – добра управа

ПРЕДЛОГ НАЦРТА